

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΠΜΣ)
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*«Συνεργασία εκπαιδευτικού και οικογένειας για τη διαχείριση παιδιών
με ΔΕΠ-Υ στο Γυμνάσιο».*

ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ ΕΥΡΥΔΙΚΗ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:
Στάμου Ελένη

Θεσσαλονίκη, Σεπτέμβριος 2019

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευρετήριο πινάκων.....	3
Περίληψη.....	5
Abstract.....	6
Εισαγωγή.....	7
1. Η αφόρμηση της εργασίας.....	7
2. Η δομή της εργασίας	8
Κεφάλαιο 1 ^ο : Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ). 10	
1.1 Ορισμός της διαταραχής.....	10
1.2. Ιστορική αναδρομή	11
1.3 Κλινική εικόνα.....	12
1.3.1. Τύποι ΔΕΠ-Υ.....	12
1.3.2. Οι αιτίες της ΔΕΠ-Υ.....	13
1.3.3 Η πορεία της ΔΕΠ-Υ.....	13
1.4. Επιδημιολογία και διάγνωση.....	16
1.5. Θεραπεία.....	18
1.5.1. Θεραπείες της συμπεριφοράς.....	18
1.5.2. Ψυχοθεραπεία.....	19
1.5.3. Φαρμακευτική αγωγή.....	19
Κεφάλαιο 2 ^ο : Συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών - Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας	20
2.1. Σχέσεις σχολείου οικογένειας -ιστορική αναδρομή	20
2.2. Νομοθετικό πλαίσιο	21
2.3. Η χρήση των εννοιών «Συνεργασία εκπαιδευτικών - γονέων», «γονεϊκή εμπλοκή» και «γονεϊκή συμμετοχή»	22

2.4. Μοντέλα σχέσεων οικογένειας - σχολείου και οι επιπτώσεις τους στη σχολική επίδοση	22
2.5 Η αλληλεπίδραση σχολείου - οικογένειας μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες - ΔΕΠ-Υ.....	26
2.6. Η σπουδαιότητα της έγκαιρης παρέμβασης στους πάσχοντες από ΔΕΠ-Υ.....	29
Κεφάλαιο 3 ^ο : Οι μεταβλητές της έρευνας.....	30
Κεφάλαιο 4 ^ο : Η μεθοδολογία της έρευνας	33
4.1.Ο σκοπός της έρευνας.....	33
4.2. Οι ερευνητικές υποθέσεις.....	33
4.3. Τα ερευνητικά ερωτήματα.....	34
4.4. Το είδος της έρευνας.....	34
4.5. Ο πληθυσμός – Το δείγμα – Η δειγματοληπτική μέθοδος της έρευνας.....	34
4.6. Η μέθοδος συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων.....	35
4.7. Το χρονοδιάγραμμα της έρευνας.....	36
4.8. Οι διαθέσιμοι πόροι.....	36
4.9. Οι περιορισμοί της έρευνας.....	36
Κεφάλαιο 5ο : Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης των δεδομένων της έρευνας	38
5.1 Εσωτερική αξιοπιστία.....	38
5.2 Παρουσίαση - ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας με ερωτηματολόγιο...	38
5.3 Ανακεφαλαίωση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων της έρευνας με ερωτηματολόγιο.....	61
Κεφάλαιο 6 ^ο : Τα συμπεράσματα της έρευνας – Προτάσεις.....	64
6.1. Συμπεράσματα επί των υποθέσεων της έρευνας και των ερευνητικών ερωτημάτων... ..	64
6.2 Σχόλια του συγγραφέα.....	66
6.3 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.....	66
Βιβλιογραφία	68
Παράρτημα	71

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ - ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Πίνακας Α. Διαγνωστικά κριτήρια της διαταραχής ελλειμματικής προσοχής - υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) παιδικής ηλικίας κατά DSM-IV-TR.....	16
Πίνακας Β. Συμπτώματα της διαταραχής ελλειμματικής προσοχής υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) ανάλογα με το ηλικιακό φάσμα.....	17
Πίνακας 1: Φύλο συμμετεχόντων.....	38
Πίνακας 2: Ηλικία συμμετεχόντων.....	39
Πίνακας 3: Ειδικότητα - (ΠΕ).....	40
Πίνακας 4: Συνολική προϋπηρεσία σε έτη.....	41
Πίνακας 5: Τύπος σχολείου οργανικής θέσης.....	42
Πίνακας 6: Τάξη στην οποία διδάσκουν.....	43
Πίνακας 7: Περιοχή σχολείου οργανικής θέσης.....	44
Πίνακας 8: Σπουδές εκτός του βασικού πτυχίου.....	45
Πίνακας 9: Σχέση εργασίας.....	46
Πίνακας 10: Πόσο σημαντική θεωρείτε τη συνεργασία εκπαιδευτικού-γονέα για τη σχολική πρόοδο των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.....	47
Πίνακας 11: Ποιοι πιστεύετε ότι πρέπει να είναι οι στόχοι της συνεργασίας-επικοινωνίας εκπαιδευτικού – γονέα.....	48
Πίνακας 12: Πόσο συντελεί κατά η συνεργασία και η συχνή επικοινωνία των γονέων με το σχολείο στη βελτίωση των μαθητών	50
Πίνακας 13: Πόσο σημαντικές ή μη θεωρείτε τις παρακάτω πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται από τον εκπαιδευτικό στο γονέα;.....	51
Πίνακας 14: Στο σχολείο σας υπάρχει πρόγραμμα επισκέψεων των γονιών;.....	52
Πίνακας 15: Με ποιους τρόπους και σε ποιους χώρους γίνεται πιο συχνά η επικοινωνία εκπαιδευτικών-γονέων;.....	54

Πίνακας 16: Συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο σχολείο.....	55
Πίνακας 17: Πόσο σημαντική για τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων είναι η αποδοχή του προβλήματος;.....	56
Πίνακας 18: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν αρνητικά τη συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς;	57
Πίνακας 19: Πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά η επικοινωνία;.....	59
Εικόνα 1: Φύλο συμμετεχόντων.....	38
Εικόνα 2: Ηλικία συμμετεχόντων.....	39
Εικόνα 3: Συνολική υπηρεσία σε έτη.....	41
Εικόνα 4:Σχολείο οργανικής θέσης.....	42
Εικόνα 5: Τάξη που διδάσκουν.....	43
Εικόνα 6: Περιοχή σχολείου οργανικής θέσης.....	44
Εικόνα 7: Σπουδές εκτός του βασικού πτυχίου.....	45
Εικόνα 8: Σχέση εργασίας.....	46
Εικόνα 9: Πόσο σημαντική θεωρείτε τη συνεργασία εκπαιδευτικού-γονέα για τη σχολική πρόοδο των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;.....	47
Εικόνα 10: Οι στόχοι της συνεργασίας - επικοινωνίας εκπαιδευτικού – γονέα.....	49
Εικόνα 11: Οι επαφές γονέων – εκπαιδευτικών μειώνονται στο Γυμνάσιο σε σχέση με το Δημοτικό σχολείο; (για μαθητές με ΔΕΠ-Υ).....	53
Εικόνα 12: Ανταποκρίνονται οι γονείς στις σχολικές συναντήσεις;.....	53
Εικόνα 13: Πόσο σημαντική για τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων είναι η αποδοχή του προβλήματος;.....	56
Εικόνα 14: Ποιοι παράγοντες μπορεί να επηρεάζουν αρνητικά τη συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς;.....	58
Εικόνα 15: Με ποιές προτάσεις θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά η επικοινωνία εκπαιδευτικών- γονέων;.....	60

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διαταραχή ελλειμματικής προσοχής- υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) είναι η πιο συνηθισμένη νευροσυμπεριφορική διαταραχή της παιδικής ηλικίας. Εμφανίζεται στη νηπιακή ηλικία και ακολουθεί το άτομο σε όλη τη ζωή του με συμπτώματα όπως έλλειψη προσοχής, παρορμητικότητα, αλλοπρόσαλλη συμπεριφορά κ.ά., που είναι εντονότερα στην παιδική ηλικία. Ο πάσχων αντιμετωπίζει προβλήματα ένταξης σε οποιονδήποτε κοινωνικό χώρο, μαθησιακές και αργότερα επαγγελματικές δυσκολίες.

Η έγκαιρη και έγκυρη διάγνωση και αντιμετώπισή της ΔΕΠ-Υ μπορεί να αμβλύνει τις επιπτώσεις της και να βοηθήσει τον πάσχοντα να αναπτύξει μια συγκροτημένη προσωπικότητα.

Ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου είναι καθοριστικός στην επιτυχία αυτού του εγχειρήματος ενώ, με βάση όλες τις επιστημονικές έρευνες, η αгаστή συνεργασία μεταξύ τους προοιωνίζεται την επιτυχία του.

Στην παρούσα εργασία γίνεται προσπάθεια αφενός να παρουσιαστούν οι σύγχρονες επιστημονικές τάσεις για τον ρόλο και τη σημασία της συνεργασίας εκπαιδευτικών και γονέων στη ζωή των μαθητών, κυρίως των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες, και αφετέρου να διερευνηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών που διδάσκουν στα Γυμνάσια της χώρας σχετικά με τη μορφή και τα προβλήματα της συνεργασίας αυτής.

Σκοπός αυτής της μελέτης είναι ο εντοπισμός των προβλημάτων των παραπάνω σχέσεων και των αιτιών τους καθώς και η κατάθεση προτάσεων βελτίωσής τους. Επιπλέον στην παρούσα μελέτη θα προταθούν μελλοντικές ερευνητικές προσπάθειες προς χρήση των ενδιαφερομένων.

Η έρευνα που διεξήχθη ήταν Ποιοτική και Ποσοτική και ακολούθησε την δειγματοληπτική μέθοδο «Κατά Συστάδες Δειγματοληψία». Το δείγμα αποτέλεσαν 100 δομημένα ερωτηματολόγια που δέχθηκαν επεξεργασία με το στατιστικό πακέτο SPSS v. 25.

Από την έρευνα προέκυψαν τα παρακάτω ενδιαφέροντα συμπεράσματα που δικαιώνουν την εκπόνησή της και, συγκρινόμενα με τα πορίσματα των σύγχρονων ερευνών, επιβεβαιώνουν την αξιοπιστία της.

Η συνεργασία μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών των μαθητών που πάσχουν από ΔΕΠ-Υ είναι παράγοντας υψίστης σημασίας για τη σχολική πρόοδο των μαθητών, για την αποδοχή του προβλήματος από τους γονείς και για τη βελτίωση του γενικότερου σχολικού κλίματος και των σχέσεων των εμπλεκομένων στη σχολική διαδικασία. Ωστόσο οι ελλειπείς γνώσεις, η άρνηση του προβλήματος και η παραίτηση των γονέων καθώς ο μαθητής προχωρεί σε ανώτερες εκπαιδευτικές βαθμίδες είναι ανασταλτικός παράγων για τη συνεργασία, η οποία παρόλα αυτά μπορεί να βελτιωθεί με συχνές προγραμματισμένες επαφές, παροχή σαφών εξηγήσεων και δημιουργία φιλόξενου περιβάλλοντος στο σχολείο.

Ως μελλοντική ερευνητική προσπάθεια προτείνεται η επέκταση της έρευνας στη διερεύνηση των στάσεων και των απόψεων των γονέων (των μαθητών με ΔΕΠ-Υ που φοιτούν στο Γυμνάσιο), σε ότι αφορά στη συνεργασία τους με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους.

ABSTRACT

Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) is the most common neurosurgical disorder of childhood. Appears in infancy and follows the person throughout his life with symptoms such as lack of attention, impulsivity, allegiance behavior, and so on. Which are stronger in childhood. The sufferer faces integration problems in any social area and learning and professional difficulties.

Timely and valid diagnosis and treatment can mitigate the effects and help the patient develop a well-established personality. The role of the family and the school is crucial to the success of this venture, and their sincere collaboration preaches its success, based on all scientific research.

This paper attempts to present modern scientific trends on the role and importance of teacher and parental cooperation in the life of pupils and especially students with learning difficulties and on the other hand to explore the views of teachers teaching in the country's Gymnasiums form and the problems of such cooperation.

The purpose of this study is to identify the problems and their causes and to make suggestions for improving the above relations and future research efforts for the use of the stakeholders.

The survey conducted was Qualitative and Quantitative and followed the Sampling Method "Sampling Clusters". The sample consisted of 100 structured questionnaires processed with the SPSS v statistical bulletin. 25.

The research has led to the following interesting conclusions that justify its elaboration and, in comparison to the findings of modern research, confirm its credibility:

Collaboration between parents and teachers of ADHD students is a factor of paramount importance for pupils' school progress, acceptance of the problem by parents, and improvement of the overall school climate and the relationships between the pupils involved in the school process. However, inadequate knowledge, refusal of the problem and abandonment of parents as the pupil advances to higher education levels is an inhibiting factor in co-operation, but can be improved by frequent planned contacts, providing clear explanations and creating a welcoming environment school.

As a future research effort, it is proposed to extend research to explore the attitudes and views of the parents of ADHD students attending Gymnasium on their cooperation with their children's teachers.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η αφόρμηση της έρευνας

Το σχολείο και η οικογένεια συνιστούν τους σημαντικότερους παράγοντες στη διαδικασία διαμόρφωσης των παιδιών ως αποτελεσματικών κοινωνικών μονάδων. Επομένως όσο καλύτερα μελετηθεί τη λειτουργία τους, τόσο πιο εύκολα θα γίνει κατανοητό ότι τα παιδιά είναι μόνο σε ένα βαθμό υπεύθυνα για την ανεπαρκή κοινωνικά συμπεριφορά τους. (Fontana,1996).

Στα πλαίσια της σύγχρονης διαρκώς μεταβαλλόμενης ευρωπαϊκής κοινωνικής πραγματικότητας, η σχέση μεταξύ των δύο σημαντικότερων για το παιδί κοινωνικών χώρων (οικογένειας και σχολείου) βαίνει κι αυτή με τη σειρά της διαρκώς μεταβαλλόμενη. Εξάλλου η προσπάθεια και των δύο αυτών παραγόντων να κυριαρχήσουν στην πολύπλοκη και πολύπλευρη διαδικασία εξέλιξης και προόδου του παιδιού, αποτελεί πολύ συχνά σημείο τριβής και αιτία διαταραχών στις μεταξύ τους σχέσεις. Παρόλα αυτά είναι γενικά αποδεκτό ότι μια σχέση αγαστής συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας αποβαίνει πάντα προς όφελος του παιδιού. Αυτή η παραδοχή οδήγησε τις τελευταίες δεκαετίες στην ανάπτυξη μιας σειράς εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία στοχεύουν στη βελτίωση της σχέσης του σχολείου και της οικογένειας. (Μυλωνάκου – Κεκέ, 2009, Γεωργίου, 2009);

Η υπερκινητικότητα, η οποία σήμερα χαρακτηρίζεται από τους ειδικούς ως «Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής –Υπερκινητικότητας» (ΔΕΠ-Υ), συνιστά μία από τις πιο συχνές αιτίες που οδηγούν στην παραπομπή των παιδιών στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας. Τα σχετικά προβλήματα απασχολούν πολύ και τους γονείς αλλά και τους εκπαιδευτικούς των μαθητών που πάσχουν από το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ. Μάλιστα οι οικογένειες και οι παιδαγωγοί, σε αντίθεση με τους ειδικούς οι οποίοι συνήθως επικεντρώνουν την προσοχή τους στα πρωτογενή προβλήματα της διαταραχής (υπερκινητικότητα, απροσεξία, παρορμητικότητα κλπ), προβληματίζονται περισσότερο με τα δευτερογενή συμπτώματα της διαταραχής, τα οποία είναι οι μαθησιακές δυσκολίες που παρουσιάζουν τα παιδιά αυτά και τα προβλήματα που εμφανίζουν στη συμπεριφορά τους. (Κάκουρος, 2001)

Το σχολείο, αν και δεν μπορεί να λειτουργήσει ως μονάδα οικογενειακής θεραπείας, επιβάλλεται, στα πλαίσια του δυνατού, να εξετάζει το μαθητή υπό το πρίσμα του οικείου περιβάλλοντος στο οποίο ανατράφηκε, ώστε να γίνει αντιληπτή από όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία η τυχόν στρεσογόνα κατάσταση και οι τυχόν πιέσεις που αυτός βιώνει στα πλαίσια της οικογένειας. Εφόσον διαπιστωθεί μια σοβαρή δυσλειτουργία στο οικογενειακό περιβάλλον είναι άστοχο το σχολείο να προσθέτει επιπλέον πιέσεις. Από την άλλη πλευρά είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για το σχολείο να γνωρίζει και να λαμβάνει υπόψη κατά τη σχολική διαδικασία, τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες στις οποίες ανατρέφονται τα παιδιά, ακόμη και αν δεν φαίνεται να αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στο περιβάλλον του σπιτιού τους, ώστε να αποφεύγονται επιζήμιες - για την πρόδο τους - συγκρούσεις. (Fontana,1996).

Η παρούσα έρευνα, με αφόρμηση τους παραπάνω προβληματισμούς και διαπιστώσεις της βιβλιογραφίας, στοχεύει στη διερεύνηση των σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα Γυμνάσια και των γονέων-οικογενειών των

μαθητών οι οποίοι εμφανίζουν ΔΕΠ-Υ, όπως αυτές γίνονται αντιληπτές από την πλευρά των εκπαιδευτικών.

Σκοπός της μελέτης είναι να παρουσιαστούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη φύση και την πορεία των παραπάνω σχέσεων, να αναδειχθούν οι δυσλειτουργίες αυτών των σχέσεων, να εντοπιστούν τα αίτια των προβλημάτων τους και να προταθούν λύσεις για τα προβλήματα αυτά. Επιδίωξη όλης αυτής της προσπάθειας είναι η εκπαιδευτική πρόοδος, η κοινωνικοποίηση, η διαμόρφωση συγκροτημένης προσωπικότητας στους μαθητές και η ανάπτυξη της ικανότητάς τους να σχεδιάζουν το μέλλον τους και να χαράσσουν μια επιτυχημένη πορεία ζωής.

2. Η δομή της εργασίας .

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ περιλαμβάνει δύο κεφάλαια όπου επιχειρείται η θεωρητική προσέγγιση του θέματος ως εξής:

A) Στο 1ο κεφάλαιο ορίζεται και περιγράφεται το σύνδρομο της ΔΕΠ-Υ, με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία. Ακολουθεί μία σύντομη ιστορική αναδρομή και κατόπιν παρουσιάζεται η κλινική εικόνα των ασθενών και οι τύποι με τους οποίους συναντάται η διαταραχή.

Στη συνέχεια περιγράφονται οι αιτίες εμφάνισης του συνδρόμου και η πορεία του από την γέννηση έως τη μετεφηβική ηλικία και την ενήλικη ζωή του ατόμου. Οι επόμενες ενότητες αναφέρονται στη διάγνωση της ασθένειας και στη συχνότητα με την οποία αυτή εμφανίζεται στον πληθυσμό.

Το κεφάλαιο τελειώνει με μια σύντομη αναφορά στις θεραπευτικές μεθόδους που υπάρχουν, κάνοντας λόγο για τη σοβαρότητα με την οποία απαιτείται να αναζητηθεί ο ειδικός θεραπευτής, ο οποίος θα τις εφαρμόσει με στόχο την άμβλυνση των συμπτωμάτων του συνδρόμου στην καθημερινότητα του παιδιού, όπως αυτή διαμορφώνεται στα πλαίσια του σχολείου και του οικογενειακού του περιβάλλοντος.

B) Στο 2ο κεφάλαιο του πρώτου μέρους, διερευνάται μέσα από τη βιβλιογραφία η σπουδαιότητα της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων και ειδικότερα μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων μαθητών που πάσχουν από ΔΕΠ-Υ. Γίνεται και πάλι μία ιστορική αναδρομή στις σχέσεις σχολείου οικογένειας από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας και ακολουθεί το νομοθετικό πλαίσιο που τις διευθετεί σήμερα.

Στη συνέχεια του κεφαλαίου δίνονται διευκρινίσεις με βάση τη βιβλιογραφία, για την ορθή χρήση και τις διαφορές μεταξύ των όρων «συνεργασία εκπαιδευτικών-γονέων», «γονεϊκή εμπλοκή», και «γονεϊκή συμμετοχή».

Στην επόμενη ενότητα παρουσιάζονται διάφορα μοντέλα σχέσεων οικογένειας – σχολείου και η κριτική που έχουν δεχθεί από επιστημονικούς κύκλους, για τις επιπτώσεις τους στη σχολική πρόοδο και την ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών.

Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με δύο ενότητες που εστιάζουν τη μελέτη αφενός στις σχέσεις αλληλεπίδρασης του σχολείου με τις οικογένειες των μαθητών που εμφανίζουν μαθησιακές δυσκολίες, και πιο συγκεκριμένα ΔΕΠ-Υ, και αφετέρου στη σπουδαιότητα που έχει για την άμβλυνση των προβλημάτων των πασχόντων η έγκαιρη και έγκυρη διάγνωση και παρέμβαση.

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια, στα οποία παρουσιάζεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε και τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την έρευνα που διεξήχθη όπως περιγράφεται παρακάτω:

A) Στο 3ο κεφάλαιο περιγράφονται οι πέντε θεματικοί άξονες της ποιοτικής έρευνας και οι μεταβλητές της ποσοτικής έρευνας που προέκυψαν από αυτήν και από τη μελέτη της βιβλιογραφίας.

B) Στο 4ο κεφάλαιο εξηγείται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα εργασία. Αρχικά αναφέρεται ο σκοπός και το είδος της έρευνας και κατόπιν οι ερευνητικές υποθέσεις και τα ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν.

Στη συνέχεια δίνονται περιγραφές και εξηγήσεις για τη διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας, τον πληθυσμό και το δείγμα της έρευνας, την ερευνητική μέθοδο που ακολουθήθηκε, το είδος των ερωτήσεων που συνθέτουν το ερωτηματολόγιο και για τη μέθοδο συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων.

Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τις ενότητες που αναφέρονται στο χρονοδιάγραμμα, τους πόρους που απαιτήθηκαν και τους περιορισμούς της έρευνας.

Γ) Στο 5ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας. Στην αρχή γίνεται μελέτη της εσωτερικής αξιοπιστίας και ακολουθεί η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της ποσοτικής έρευνας.

Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με μία ακόμη ενότητα όπου γίνεται ανακεφαλαίωση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων.

Δ) Στο 6ο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας, οι σχολιασμοί και οι προτάσεις του ερευνητή-συγγραφέα.

Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα του ερευνητή όπως αυτά προκύπτουν από τα ευρήματα της έρευνας. Κατόπιν συνδέονται με τις υποθέσεις και τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας και στη συνέχεια συγκρίνονται με τις βιβλιογραφικές αναφορές και τα πορίσματα προηγούμενων ερευνών.

Στη δεύτερη ενότητα παρατίθενται σχολιασμοί που αφορούν στα γενικότερα ευρήματα της έρευνας.

Στην τελευταία ενότητα κατατίθενται προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ περιλαμβάνει:

A) Τον πλήρη κατάλογο της ελληνικής και ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήθηκε για τη συγγραφή της παρούσας εργασίας.

B) Το παράρτημα το οποίο περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην ποιοτική έρευνα για τις προσωπικές συνεντεύξεις, τα απομαγνητοφωνημένα κείμενα των συνεντεύξεων και το ερωτηματολόγιο της ποσοτικής έρευνας που ακολούθησε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ ΕΛΛΕΙΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ – ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΔΕΠ-Υ)

1.1 Ορισμός της διαταραχής

«Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητας, κατά DSM-IV¹ Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD), ή Υπερκινητική Διαταραχή Hyperkinetic Disorder (HD) κατά ICD-10² είναι μια συνήθης συμπεριφορική διαταραχή της παιδικής ηλικίας και χαρακτηρίζεται από ακατάλληλη για την ηλικία απροσεξία, υπερκινητικότητα και παρορμητικότητα.» (Κουμούλα, 2012)

«Πρόκειται για μεγάλη διάσπαση προσοχής και υπερδραστηριότητα. Συγκεκριμένα, οι πάσχοντες παρουσιάζουν επίμονη διαταραχή της προσοχής ή / και υπερκινητικότητα σε μεγαλύτερο βαθμό και συχνότητα από τα άτομα του αντίστοιχου αναπτυξιακού επιπέδου» (Σκλατινιώτη & Εγγλέζου, 2007).

Από τις επιστημονικές ομάδες αρμόδιες για την αναθεώρηση του DSM έχει συμφωνηθεί να ενταχθεί η ΔΕΠ-Υ στις νευροαναπτυξιακές διαταραχές όπου περιλαμβάνονται εκτός της ΔΕΠ-Υ, οι Διαταραχές Επικοινωνίας (λόγου), οι Διαταραχές του Αυτιστικού Φάσματος, κ.ά.

Οι διαταραχές αυτές εμφανίζονται νωρίς στη ζωή, έχουν σχέση με διαταραχές της ανάπτυξης του νευρικού συστήματος και παρουσιάζουν τα παρακάτω κοινά χαρακτηριστικά:

1. Γίνονται αντιληπτές από μια καθυστέρηση - απόκλιση σε ψυχικά χαρακτηριστικά που επηρεάζονται από την ωρίμανση.
2. Η πορεία της διαταραχής δεν εμφανίζει υφέσεις και εξάρσεις αλλά είναι σχετικά σταθερή.
3. Η δυσλειτουργία που προκαλούν οι διαταραχές έχει την τάση να μειώνεται με την πάροδο του χρόνου.
4. Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις υπάρχει γενετική επίδραση που είναι σημαντική.
5. Το περιβάλλον επιδρά σημαντικά στην εξέλιξή τους.
6. Οι πάσχοντες εμφανίζουν σε κάποιο βαθμό γενική ή ειδική γνωστική δυσλειτουργία.
7. Οι διαταραχές αυτές έχουν την τάση αλληλοεπικάλυψης.

¹ «Το Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο Ψυχικών Διαταραχών, Πέμπτη Έκδοση (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition, συντμ. DSM-5) είναι η ενημέρωση για το 2013 του εργαλείου ταξινόμησης και διάγνωσης της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρείας (APA). Στις Ηνωμένες Πολιτείες το DSM χρησιμεύει ως μια καθολική αρχή για την ψυχιατρική διάγνωση. Οι προτάσεις θεραπείας, όπως και η καταβολή αποζημιώσεων από τους παρόχους ιατρικής φροντίδας, συχνά καθορίζονται από ταξινομήσεις του DSM, οπότε η εμφάνιση μιας καινούργιας έκδοσης έχει σημαντική πρακτική σπουδαιότητα.» (Βικιπαίδεια)

² «Η Διεθνής Στατιστική Ταξινόμηση Νοσημάτων και Συναφών Προβλημάτων Υγείας (ICD) αποτελεί μία κωδικοποίηση των νοσημάτων από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας που αρχικά έχει σα σκοπό την όσο το δυνατόν καλύτερη ανάλυση και επεξεργασία των ιατρικών διαγνώσεων παγκοσμίως...ICD-10:Η δέκατη αναθεώρηση ολοκληρώθηκε το 1992. Το Ελληνικό Υπουργείο Υγείας έχει μεταφράσει αυτήν την αναθεώρηση.» (Βικιπαίδεια)

8. Εμφανίζεται επικράτηση στους άρρενες. (Κουμούλα, 2012)

Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητας είναι η πιο συνηθισμένη νευροσυμπεριφορική διαταραχή της παιδικής ηλικίας. Παρουσιάζεται στο 5-7% των παιδιών παγκοσμίως και στις περισσότερες περιπτώσεις σημαντικά υπολείμματα των συμπτωμάτων της παραμένουν τόσο στην εφηβεία όσο και στην ενήλικη ζωή.

Η έγκαιρη αναγνώριση και αντιμετώπιση της ΔΕΠ-Υ θεωρείται απαραίτητη για την πρόληψη των μακροχρόνιων επιδράσεων στην καθημερινή λειτουργικότητα και στην προσαρμογή των ατόμων που πάσχουν στο σχολικό, οικογενειακό, επαγγελματικό και κοινωνικό τους περιβάλλον. (Αναγνωστόπουλος, 2001)

Δυστυχώς όμως η ΔΕΠ-Υ αποτελεί μια διαταραχή συγκεχυμένη εννοιολογικά. Πολύ συχνά συγχέεται με τη δυσλεξία και άλλες μαθησιακές δυσκολίες και δεν αναγνωρίζεται ως μια καθαρή διαταραχή. Η πραγματικότητα στην εκπαίδευση είναι ακόμη πιο αποκαρδιωτική. Πολύ μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών σήμερα αμφισβητεί την ύπαρξή της και θεωρεί ότι πρόκειται για μια συμπεριφορά που οφείλεται σε έλλειψη ορθής διαπαιδαγώγησης. Το γεγονός αυτό καθυστερεί ή και αποτρέπει τη διάγνωση και άρα την αντιμετώπιση της διαταραχής. (Σκουντή, 2009)

1.2. Ιστορική αναδρομή

Οι πρώτες αναφορές στα συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ γίνονται στην αρχαιότητα από τον Γαληνό ο οποίος προτείνει να χρησιμοποιείται όπιο (!) για την αντιμετώπιση των υπερενεργητικών παιδιών. Ωστόσο στην ιατρική βιβλιογραφία για πρώτη φορά περιγράφηκε το 1902 από τον γιατρό George Still. (Σκουντή, 2009)

Ο George Still περιέγραψε κάποια παιδιά που είναι εξαιρετικά δύσκολο να τα ελέγξεις τα οποία δείχνουν σημάδια ανομίας, παραβατικότητας και «ανασταλτικής βούλησης». Διευκρινίζει ότι δεν πρόκειται για αποτελέσματα που επιφέρει η κακή διαπαιδαγώγηση αλλά για βιολογικά κληροδοτούμενα χαρακτηριστικά ή για πρόβλημα οφειλόμενο σε τραυματισμό κατά τη γέννηση.

Η πίστη ότι η ΔΕΠ-Υ οφείλεται σε τραυματισμό κατά τον τοκετό και σε εγκεφαλική βλάβη συνεχίστηκε κατά τις δεκαετίες '30 - '40. Στο διάστημα αυτό δοκιμάστηκε και η χρήση διεγερτικών φαρμάκων για την καταστολή της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς. Στη δεκαετία του '60 η Stella Chess αναφέρεται στο σύνδρομο του υπερκινητικού παιδιού τα αίτια του οποίου αποδίδει στη βιολογία.

Κατά τη δεκαετία του '70 η Virginia Douglas με τις μελέτες της κατέληξε σε τέσσερα σημαντικά χαρακτηριστικά στα οποία οφείλεται η κλινική εικόνα της ασθένειας:

- 1) Ελλειμματική προσοχή και προσπάθεια
- 2) Παρορμητικότητα
- 3) Προβλήματα στη ρύθμιση των επιπέδων διέγερσης
- 4) Ανάγκη για επείγουσα υποστήριξη

Χάρη στη δουλειά της Douglas στη δεκαετία του '80 το σύνδρομο ονομάστηκε «Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής».

Στη δεκαετία του '90 οι έρευνες πολλαπλασιάστηκαν και διογκώθηκαν. Η πλέον καθοριστική περιγραφή της κατάστασης της ΔΕΠ-Υ βρίσκεται στο βιβλίο του Russell Barkley με τίτλο “Attention Deficit Hyperactivity Disorder”.

(Hallowell & Ratey, 2003).

1.3. Κλινική εικόνα

Η κατάσταση αυτή (ΔΕΠ-Υ) περιγράφει παιδιά των οποίων η προσοχή διασπάται εύκολα και εμφανίζουν σωματική υπερδραστηριότητα. (Βοστάνης, 2016)

Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ είναι υπερκινητικά, τρέχουν και κινούν νευρικά χέρια-πόδια, έχουν μειωμένη αντιληπτική-κινητική ικανότητα, γρήγορη εναλλαγή συναισθημάτων, μεγάλη έλλειψη προσοχής (η οποία γίνεται φανερή από τις απροσεξίες, τις εμμονές και την αποτυχία να ολοκληρώσουν ένα έργο) και αδυναμία ανάκλησης γνώσεων. (Sadock & Sadock, 2009, σελ. 114). Σύμφωνα με τους Barkley, Pelham, Sadock & Sadock κ.ά. είναι ατίθασα, απρογραμματίιστα, παρορμητικά, δεν πειθαρχούν εύκολα σε οδηγίες και κανόνες και ενεργούν χωρίς να έχουν σκεφτεί τις συνέπειες. Συχνά είναι επιθετικά και προκλητικά, χτυπούν και παθαίνουν ατυχήματα και δυσκολεύονται να ενταχθούν ομαλά σε ομάδες συνομηλίκων και να αναπτύξουν υγιείς σχέσεις μαζί τους. Στο σχολείο προκαλούν προβλήματα επειδή δεν εφαρμόζουν τους κανονισμούς όταν συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες και επειδή δεν έχουν αυτοέλεγχο. (Αντωνίου, 2016).

Συχνά εκφοβίζονται ή γίνονται θύματα εκφοβισμού (Μιχαλοπούλου, 2013)

Ακόμη είναι «ξερόλες»! Δεν επιδέχονται υποδείξεις. Χαρακτηρίζονται από υπερβολική ισχυρογνωμοσύνη, είναι αντιδραστικά και διαπληκτίζονται συχνά ακόμη και με ενήλικες. (Μιχαλοπούλου, 2013)

Η ΔΕΠ-Υ εμφανίζεται με πρωτογενή και δευτερογενή συμπτώματα ως εξής:

Α) Πρωτογενή συμπτώματα θεωρούνται η διάσπαση προσοχής, η παρορμητική συμπεριφορά και η υπερκινητικότητα.

Β) Δευτερογενή συμπτώματα θεωρούνται η προβληματική συμπεριφορά, η έλλειψη φίλων και κοινωνικών σχέσεων, η χαμηλή αυτοεκτίμηση και η σχολική αποτυχία (που είναι πολύ πιθανόν να σχετίζεται και με άλλες μαθησιακές δυσκολίες). (Holowenko, 1999).

Πολύ συχνά τα δευτερογενή συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ εμφανίζονται με την είσοδό του παιδιού στο δημοτικό σχολείο, καθώς η αύξηση των απαιτήσεων εντείνει το στρες και το αποδιοργανώνει. Τα παιδιά αυτά λόγω επανειλημμένων αποτυχιών, παρανοήσεων, επιπλήξεων και κακοχαρακτηρισμών (συχνά τα αποκαλούν αυθάδικα, τεμπέλικα, αντιπαθή, κουτά ή ξεροκέφαλα κλπ) αναπτύσσουν πολύ συχνά προβλήματα σχετικά με την αυτοεικόνα τους και τον αυτοσεβασμό τους. Έτσι η επίδραση αυτών των δευτερογενών προβλημάτων στην ψυχοσύνθεση και τη λειτουργία του παιδιού είναι πολύ συχνά πιο σημαντική από την επίδραση των πρωτογενών προβλημάτων της ΔΕΠ-Υ. (Κάκουρος, 2001) (Hallowell & Ratey, 1994).

1.3.1. Τύποι ΔΕΠ-Υ

Το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ εμφανίζεται με διάφορες μορφές και διαστάσεις. Σε αρκετούς ανθρώπους (ως επί τω πλείστον ενήλικες) τα συμπτώματα είναι συγκαλυμμένα από άλλα εμφανέστερα προβλήματα (αλκοολισμό, κατάθλιψη, χρήση ουσιών και τζόγο), οπότε η ΔΕΠ-Υ δεν διαγιγνώσκεται ποτέ. Σε άλλους ερμηνεύονται με βάση την ιδιαιτερότητα του χαρακτήρα τους και παραβλέπονται εξ αιτίας της άποψης ότι « ο άνθρωπος είναι έτσι φτιαγμένος από τη φύση του», επομένως η κατάσταση δεν δικαιολογεί κάποια ιατρική ή ψυχιατρική παρέμβαση. Ωστόσο ακόμη και σε άτομα

που έχουν ορθά διαγνωστεί με ΔΕΠ-Υ το σύνδρομο παρουσιάζει μεγάλη διαφορετικότητα και ποικιλομορφία αλλά σε γενικές γραμμές εμφανίζεται με τρεις κυρίως τύπους:

Α) ΔΕΠ-Υ με υπερισχύουσα τη διάσπαση προσοχής «Απρόσεκτος τύπος» (η έλλειψη προσοχής υπερισχύει της υπερκινητικότητας). Τα άτομα αυτά μπορεί να είναι ακόμη και υποδραστήρια ή υποκινητικά. Συχνά είναι κορίτσια. Στο σχολείο μπορεί να κάθονται στο βάθος της τάξης ονειροπολώντας ενώ ως ενήλικες μοιάζουν να κινούνται σε ένα δικό τους κόσμο και να μην είναι «εντελώς παρόντα» σε καμιά κατάσταση.

Β) ΔΕΠ-Υ με υπερισχύουσα την υπερκινητικότητα «Υπερκινητικός τύπος» (η υπερκινητικότητα υπερισχύει της διάσπασης προσοχής). Τα άτομα αυτά όπως περιγράφουν τα ίδια «είναι νευρικά, διαπληκτίζονται, κινούνται ακατάπαυστα, αναβάλλουν, κωλυσιεργούν, παλαβώνουν, χάνονται..»

Γ) ΔΕΠ-Υ με συνδυασμό και των δύο παραπάνω τύπων (το άτομο εμφανίζει εξίσου και υπερκινητικότητα και διάσπαση προσοχής). Στην περίπτωση αυτή τα συμπτώματα είναι πιο έντονα και η αντιμετώπιση πολύ πιο περίπλοκη.

(Κάκουρος, 2001) (Sadock & Sadock, 2009)

1.3.2. Οι αιτίες της ΔΕΠ-Υ

Δεν είναι απολύτως σαφές τι ακριβώς προκαλεί τη συγκεκριμένη διαταραχή αλλά σήμερα η ΔΕΠ-Υ θεωρείται ότι σχετίζεται με πολλαπλούς γενετικούς ή άλλους βιολογικούς παράγοντες, οι οποίοι προκαλούν ιδιαιτερότητες στη δομή και λειτουργία του εγκεφάλου.

Πρόσφατες έρευνες έδειξαν ότι στους πάσχοντες κάποια μέρη του εγκεφάλου (μετωπιαίος και βρεγματικός λοβός, και μέρος του μεσεγκεφάλου) δυσλειτουργούν, ωστόσο ούτε και σ' αυτό το γεγονός μπορεί να αποδοθεί με βεβαιότητα η αιτία στην οποία οφείλεται το σύνδρομο.

Οπωσδήποτε η ΔΕΠ-Υ είναι οικογενής νόσος. Δεν είναι όμως ξεκάθαρο αν τα διάφορα οικογενειακά προβλήματα συνεισφέρουν στην εξέλιξή της ή εάν η οικογένεια δυσλειτουργεί επειδή είναι πραγματικά δύσκολη η συμβίωση με τα άτομα που παρουσιάζουν ΔΕΠ-Υ. (Βοστάνης, 2016)

Υπάρχουν και άλλοι παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την εμφάνιση της ΔΕΠ-Υ, όπως π.χ. προβλήματα κατά την εγκυμοσύνη και τον τοκετό, αλλά οι γενετικοί παράγοντες αποτελούν το κύριο αίτιο. Οι περιβαλλοντικοί παράγοντες μπορεί να συμβάλλουν στην εκδήλωσή της και να την επιδεινώσουν ωστόσο δεν την προκαλούν. (Hallowell & Ratey, 2003, σελ 43)

1.3.3. Η πορεία της ΔΕΠ-Υ

Κατά τους Sadock & Sadock τα κλινικά χαρακτηριστικά της ΔΕΠ-Υ ενδέχεται να κάνουν την εμφάνισή τους από τη βρεφική ακόμη ηλικία αλλά συνήθως γίνονται αντιληπτά από τη νηπιακή ηλικία και μετά. Τα βρέφη εκδηλώνουν υπερευαισθησία σε θορύβους και σε ερεθίσματα που έχουν σχέση με το σκοτάδι ή την θερμοκρασία και ακόμη κλαίνε, γκρινιάζουν, κινούνται στην κούνια υπερβολικά και κοιμούνται πολύ λιγότερο από ότι θα ήταν συνηθισμένο για την ηλικία τους. Η κατάσταση αυτή αναστατώνει συνήθως πολύ ολόκληρη την οικογένεια. (Αντωνίου, 2016)

Μεγαλώνοντας και φτάνοντας στην σχολική ηλικία, γίνεται φανερή μια ανικανότητα ρύθμισης της συμπεριφοράς. Τα παιδιά μπορεί να δυσκολεύονται να αφοσιωθούν

στην σχολική εργασία ή να ακούν τις υποδείξεις που τους γίνονται στο σπίτι, γεγονός που έχει αρνητική επίδραση στη μάθηση και την επικοινωνία. Συχνά, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μια δραστηριότητα, γρήγορα όμως την εγκαταλείπουν. Παίρνουν το λόγο μόνα τους και διακόπτουν, σηκώνονται απ' τη θέση τους και τριγυρίζουν και δεν ακούν τον συνομιλητή τους. Όταν βρίσκονται με τους οικείους τους είναι πάρα πολύ ζωηρά, ευέξαπτα, ανυπόμονα, έχουν μεγάλες εναλλαγές χαράς – λύπης και προκαλούν διάφορα προβλήματα. Τα παιδιά αυτά έχουν επίσης συχνά γλωσσικές δυσκολίες ή ειδικές μαθησιακές ανάγκες.

Φτάνοντας στην εφηβεία τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ έχουν συνήθως αποκτήσει ήδη χαμηλή αυτοεκτίμηση και καταρρακωμένο αυτοσεβασμό. Το να είναι ευχαριστημένος από τον εαυτό του, είναι έτσι κι αλλιώς πολύ δύσκολο πράγμα για κάθε έφηβο, πόσο μάλλον για έναν έφηβο με ΔΕΠ-Υ! (Hallowell & Ratey, 2003, σελ 90).

Το 85% περίπου των νεαρών οι οποίοι ως παιδιά είχαν ΔΕΠ-Υ, εμφανίζουν ακόμη τα συμπτώματα. Βεβαίως παρατηρείται κάποια μείωση της υπερδραστηριότητας, όμως άλλα συμπτώματα όπως η απροσεξία, η διαρκής εσωτερική ανησυχία και η παρορμητικότητα, παραμένουν ως σοβαρές και δύσκολες δυσλειτουργίες.

Οι έφηβοι εξακολουθούν να δυσκολεύονται να ολοκληρώσουν τις σχολικές εργασίες τους και έχουν μειωμένη σχολική επίδοση. Έχουν φτωχές κοινωνικές δεξιότητες, είναι ανώριμοι και εμπλέκονται σε ιδιαίτερα ριψοκίνδυνες δραστηριότητες μεταξύ των οποίων επικίνδυνη οδήγηση, πρώιμες σεξουαλικές επαφές χωρίς προφυλάξεις, κάπνισμα, χρήση αλκοόλ, χασίς και άλλων ουσιών κλπ. (Κουμούλα, 2012).

Οι έφηβοι με ΔΕΠ-Υ ξεκινούν σχετικά νωρίς τη σεξουαλική τους ζωή και κάνουν σύντομες σε διάρκεια σχέσεις, με όλους τους κινδύνους που μπορεί να σημαίνει αυτή η συμπεριφορά. (Barkley, 2002)

Σε περίπτωση που οι έφηβοι με ΔΕΠ-Υ παρουσίασαν πρώιμη έναρξη της Διαταραχής της Διαγωγής σε συνδυασμό με επιθετικότητα στην παιδική ηλικία, ενδέχεται να αναμειχθούν κάποια στιγμή σε παράνομες ή εγκληματικές ενέργειες. Γενικά οι έφηβοι αυτοί έχουν περιορισμένα ενδιαφέροντα και στόχους. Στο γυμνάσιο και στο λύκειο μεγάλο ποσοστό πραγματοποιεί αδικαιολόγητες απουσίες, κάνει «σκασιарχεία» και αποβάλλεται συχνά. Κάποιοι εγκαταλείπουν το σχολείο και κάποιοι άλλοι, αργότερα, γίνονται «αιώνιοι φοιτητές». Συχνά εμφανίζουν αρνητικά συναισθήματα (π.χ. άγχος, θυμό, θλίψη).

Οι έφηβοι με ΔΕΠ-Υ συχνά προτιμούν τους φίλους τους από την οικογένειά τους και εκδηλώνουν ροπή προς επικίνδυνες συμπεριφορές. Πολλές φορές επιλέγουν ανθυγιεινό τρόπο ζωής και διατροφής. Καπνίζουν, πίνουν αλκοόλ και κάνουν χρήση απαγορευμένων ουσιών, με ολέθρια αποτελέσματα στην υγεία και την εμφάνισή τους, γεγονός που επηρεάζει την αυτοεκτίμησή τους και τους περιπλέκει σε φαύλο κύκλο προβληματικής συμπεριφοράς και συναισθημάτων. (Σκουντή, 2009)

Σε κάποιες περιπτώσεις τα συμπτώματα του συνδρόμου υποχωρούν με την ενηλικίωση, πολύ συχνά όμως συνεχίζονται και στην ενήλική ζωή.

Οι άνθρωποι αυτοί ως ενήλικες είναι μονίμως «υπ' ατμόν» και μοιάζουν ηλεκτρισμένοι. Έχουν πολλές δουλειές για ταυτόχρονη διεκπεραίωση όμως χρονοτριβούν και δυσκολεύονται να τις φέρουν εις πέρας. Ονειροβατούν πάρα πολύ, λατρεύουν την υπερένταση και τις εκκεντρικές καταστάσεις, έχουν ασταθή ψυχική διάθεση, είναι ευερέθιστοι, ακατάστατοι και η μνήμη τους είναι «διάτρητη». Είναι δύσκολο να δώσουν προσοχή στους ανθρώπους γύρω τους και συχνά εξαρτώνται από ουσίες. Αυτή η συμπεριφορά τους λειτουργεί ανασταλτικά στις προσωπικές τους σχέσεις, ενώ πολύ συχνά είναι και η αιτία των εργασιακών τους προβλημάτων. Παρόλα αυτά μπορούν επίσης να είναι ευαίσθητοι, πονόψυχοι, δισυσθητικοί και

ενορατικοί, να έχουν μεγάλη κατανόηση και έντονη την ικανότητα να διακρίνουν βαθιά μέσα σε ανθρώπους και καταστάσεις.

Ας σημειωθεί ότι εξέλιξη του συνδρόμου στην ενήλικη ζωή αποτελεί ακόμη αντικείμενο μελέτης . (Hallowell & Ratey, 2003, σελ 90), (Sadock & Sadock, 2009).

Οι ενήλικες που έχουν ΔΕΠ-Υ συχνά διαγιγνώσκονται όταν διαπιστωθεί ότι τα παιδιά τους έχουν ΔΕΠ-Υ. Για να θεωρηθεί ότι ένας ενήλικας πάσχει από το σύνδρομο, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι είχε αναπτύξει τα συμπτώματα πριν από την ηλικία των 12 ετών. (AAFP, 2017).

Ένα σημαντικό και συχνά παραγνωρισμένο θέμα του να αντιμετωπίζει κάποιος μαθησιακές δυσκολίες, επομένως και ΔΕΠ-Υ, είναι οι επιπτώσεις που έχουν αυτές στην κοινωνική του ζωή. Η ΔΕΠ-Υ μπορεί να επηρεάσει δραματικά την προσωπική ζωή ενός ατόμου επειδή ένα τέτοιο άτομο δεν είναι ικανό να παρακολουθεί όσα διαδραματίζονται στην ομάδα, δεν αντιλαμβάνεται τα κοινωνικά «σινιάλα», υποπίπτει διαρκώς σε πραγματικές κοινωνικές γκάφες και παραβαίνει τις ισχύουσες νόρμες, με αποτέλεσμα - κυρίως στην παιδική ηλικία- να απορρίπτεται πολύ συχνά από φίλους και να αποκλείεται από την ομάδα. (Hallowell & Ratey, 2003), (Βοστάνης, 2016).

1.4. Επιδημιολογία & Διάγνωση

Παρόλο που, με βάση τις ειδικές μελέτες, τα συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ αναπτυξιακής διαταραχής εμφανίζονται στην αρχή της ζωής, για να υπάρξει ασφαλής διάγνωση το παιδί πρέπει να φτάσει στην πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου. (Σκλατινιώτη & Εγγλέζου, 2007).

Συγκεκριμένα: Με βάση το DSM-IV για να γίνει διάγνωση της ΔΕΠ-Υ. θα πρέπει για τους 6 τελευταίους μήνες πριν απ' αυτήν να συνυπάρχουν 6 ή περισσότερα από τα συμπτώματα απροσεξίας ή υπερκινητικότητας και παρορμητικότητας, σε βαθμό δυσπροσαρμοστικό και μη αναμενόμενο από το αναπτυξιακό επίπεδο του παιδιού. Τα συμπτώματα αυτά για να θεωρηθούν ενδεικτικά της ασθένειας θα έπρεπε να είχαν εμφανιστεί πριν από την ηλικία των 7 ετών. (Κουμούλα, 2012)

Πίνακας Α. Διαγνωστικά κριτήρια της διαταραχής ελλειμματικής προσοχής υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) παιδικής ηλικίας κατά DSM-IV-TR.

ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΑΠΡΟΣΕΞΙΑΣ	
Απροσεξία	
1.	Συχνά αποτυγχάνει να επικεντρώσει την προσοχή σε λεπτομέρειες, κάνει λάθη απροσεξίας στις σχολικές εργασίες, στο χώρο εργασίας ή σε άλλες δραστηριότητες
2.	Συχνά δυσκολεύεται να διατηρήσει την προσοχή του στα καθήκοντά του ή στο παιχνίδι
3.	Συχνά φαίνεται να μην ακούει όταν του μιλούν
4.	Συχνά δεν ακολουθεί μέχρι τέλους οδηγίες και αποτυγχάνει να ολοκληρώσει σχολικές εργασίες, εργασίες που του ανατίθενται ή καθήκοντα στο χώρο εργασίας (χωρίς αυτό να οφείλεται σε εναντιωματική συμπεριφορά ή αδυναμία κατανόησης των οδηγιών)
5.	Συχνά δυσκολεύεται να οργανώσει εργασίες και δραστηριότητες
6.	Συχνά αποφεύγει ή αποστρέφεται ή είναι απρόθυμος να εμπλακεί σε εργασίες που απαιτούν αδιάπτωτη πνευματική προσπάθεια (όπως σχολική εργασία ή προπαρασκευή των μαθημάτων στο σπίτι)
7.	Συχνά χάνει αντικείμενα απαραίτητα για εργασίες ή δραστηριότητες (π.χ. παιχνίδια, μολύβια, βιβλία, εργασίες που έχουν δοθεί για το σπίτι)
8.	Συχνά η προσοχή του διασπάται από εξωτερικά ερεθίσματα
9.	Συχνά ξεχνά καθημερινές δραστηριότητες
ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ ΥΠΕΡΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ-ΠΑΡΟΡΜΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	
Υπερκινητικότητα	
1.	Συχνά κινεί τα χέρια ή τα πόδια ή στριφογυρίζει στη θέση του
2.	Συχνά αφήνει τη θέση του στην τάξη ή σε άλλες περιστάσεις, στις οποίες αναμένεται ότι θα παραμείνει καθισμένο
3.	Συχνά κινείται σε περιστάσεις οι οποίες δεν προσφέρονται για ανάλογες δραστηριότητες (στους εφήβους και τους ενήλικες μπορεί να περιορίζεται σε υποκειμενικά αισθήματα κινητικής ανησυχίας)
4.	Συχνά δυσκολεύεται να παίξει ήσυχα ή να συμμετέχει σε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου
5.	Συχνά είναι διαρκώς σε κίνηση και συχνά ενεργεί σαν να «κινείται με μηχανή»
6.	Συχνά μιλάει υπερβολικά
Παρορμητικότητα	
1.	Συχνά απαντά απερίσκεπτα πριν ολοκληρωθεί η ερώτηση
2.	Συχνά δυσκολεύεται να περιμένει τη σειρά του
3.	Συχνά διακόπτει ή ενοχλεί με την παρουσία του (της) τους άλλους (π.χ. παρεμβαίνει σε συζητήσεις ή παιχνίδια)

Τα διαγνωστικά κριτήρια για την υπερκινητική διαταραχή (ΥΔ) κατά ICD-10, όπως ορίζονται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (WHO), είναι αυστηρότερα από ό,τι κατά το DSM-IV. Προσδιορίζουν στην πραγματικότητα ένα υποσύνολο ασθενών πιο βαριά πασχόντων οι οποίοι πληρούν τα κριτήρια «του συνδυασμένου τύπου» κατά DSM-IV-TR (πίν. Α). Επί πλέον τα κριτήρια του ICD-10 δε δέχονται την ύπαρξη συννόσησης (π.χ. με αγχώδεις διαταραχές ή κατάθλιψη).

Υπολογίζεται ότι το ποσοστό των παιδιών σχολικής ηλικίας με ΔΕΠ-Υ ανέρχεται σε 3–7% ή σε 1–2%, ανάλογα με το αν θα εφαρμοστούν αντίστοιχα τα κριτήρια του Diagnostic and Statistical Manual-IV-text revised (DSM-IV-TR, πίνακας Α) ή τα αυστηρότερα κριτήρια του International Classification of Diseases (ICD-10). Η αναλογία αγοριών προς κορίτσια κυμαίνεται από 3:1 έως 5:1. Στο 15% των περιπτώσεων η διαταραχή εμμένει στην πλήρη μορφή της μέχρι την ηλικία των 25 ετών ενώ στο 50% η διαταραχή παραμένει σε μερική ύφεση, γεγονός που μας δείχνει ότι ουσιαστικά τα 2/3 των παιδιών με ΔΕΠ-Υ συνεχίζουν να παρουσιάζουν κλινικά σημαντική διαταραχή και ως ενήλικες. Ο επιπολασμός (prevalence) στους ενήλικες σύμφωνα με τα επιδημιολογικές μελέτες, είναι 2–5%. Αποτελεί επομένως μια συχνή διαταραχή η οποία δυστυχώς υποδιαγιγνώσκεται συστηματικά.

Η συμπτωματολογία της ΔΕΠ-Υ διαφοροποιείται ανάλογα με τα αναπτυξιακά στάδια και χαρακτηρίζεται από ακατάλληλη - για την ηλικία- απροσεξία, υπερκινητικότητα και παρορμητικότητα (πίνακας Β). (Πεχλιβανίδης, 2012).

Πίνακας Β. Συμπτώματα της διαταραχής ελλειμματικής προσοχής υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) ανάλογα με το ηλικιακό φάσμα.

Ηλικιακή ομάδα	Συμπτώματα απροσεξίας	Συμπτώματα παρορμητικότητας	Συμπτώματα υπερκινητικότητας
<i>Παιδιά</i>	<i>Αδυναμία ολοκλήρωσης εργασιών Εύκολη διάσπαση Δυσκολία συγκέντρωσης</i>	<i>Χαμηλός αυτοέλεγχος Δυσκολία παραμονής στη σειρά Αδιακρισία, κυρίως λεκτική</i>	<i>Υπερβολική κινητικότητα Φαίνεται σαν «να έχει μοτεράκι» Υπερβολική ομιλία</i>
<i>Έφηβοι</i>	<i>Αδυναμία εκπλήρωσης ακαδημαϊκών υποχρεώσεων Εύκολη διάσπαση Δυσκολίες στην επικοινωνία Διαταραχή της διάθεσης</i>	<i>Χαμηλός αυτοέλεγχος Συχνή εμπλοκή σε σεξουαλικές δραστηριότητες υψηλού κινδύνου</i>	<i>Υποκειμενικό αίσθημα κινητικής ανησυχίας Κατάχρηση ουσιών</i>
<i>Ενήλικες</i>	<i>Δυσκολία διατήρησης της προσοχής Ευκολία διάσπασης Δυσκολία στο να ακούει τους άλλους</i>	<i>Χαμηλός έλεγχος των παρορμήσεων Προβλήματα με την οδήγηση Αδυναμία ελέγχου και αναστολής των συναισθηματικών του αντιδράσεων</i>	<i>Πολυάριθμες νευρικές κινήσεις Υπερβολική ομιλία Υποκειμενικό αίσθημα κινητικής ανησυχίας Κατάχρηση ουσιών</i>

Ωστόσο η διάγνωση της ΔΕΠ-Υ δεν μπορεί να βασιστεί στην απλή και μόνο παρουσία των συμπτωμάτων (άλλωστε τα περισσότερα παιδιά είναι αφηρημένα, ζωνρά και παρορμητικά) αλλά πρέπει να ληφθεί υπόψη η διάρκειά τους και ο βαθμός στον οποίο επηρεάζουν και δυσκολεύουν την καθημερινότητα του παιδιού και των οικείων του.

Η διάγνωση θα πρέπει να γίνει από παιδοψυχίατρο, παιδοψυχολόγο, νευρολόγο ή και γενικό ψυχολόγο με εμπειρία στη ΔΕΠ-Υ, με ιδιαίτερη προσοχή. Η διάγνωση θα γίνει με βάση τη συμπεριφορά που εμφανίζει το παιδί στο χώρο του σχολείου και της οικογένειας. Είναι πολύ σημαντικό να γίνει εγκαίρως γνωστή η γνώματευση του ειδικού, ώστε να ελαχιστοποιηθεί η ζημιά στον αυτοσεβασμό του ατόμου. Επίσης είναι εξαιρετικά σημαντικό να μην προβαίνει κανείς εύκολα και αβασάνιστα σε εσφαλμένη διάγνωση οπότε αυτή χάνει το νόημά της και να γίνεται μόδα.

Τα συχνότερα σφάλματα διάγνωσης είναι η μη αναγνώριση του συνδρόμου και η υπέρμετρα συχνή διάγνωση. Μία σειρά από καταστάσεις μπορεί να ομοιάζουν απόλυτα με τη ΔΕΠ-Υ. Κάποιες απ' αυτές, όπως είναι ο υπερθυρεοειδισμός, απαιτούν εξέταση από παθολόγο ή ενδοκρινολόγο ώστε να αποκλειστούν.

(Hallowell & Ratey, 2003)

Καμιά φορά είναι δύσκολο για τον γιατρό να διαγνώσει ότι ένα παιδί έχει το σύνδρομο επειδή πολύ συχνά τα παιδιά, ενώ έχουν ΔΕΠ-Υ, δεν είναι υπερκινητικά στο γραφείο του γιατρού ή συγκεντρώνουν την προσοχή τους λόγω της κατάστασης. (AAFP, 2017)

Το πιο αξιόπιστο διαγνωστικό εργαλείο είναι το ατομικό ιστορικό το οποίο εκμαιεύεται από το παιδί, τους γονείς και τις εκθέσεις των εκπαιδευτικών του. (Hallowell & Ratey, 2003, σελ 90).

Ο ειδικός έχει στη διάθεσή του διάφορα ψυχοτεχνικά μέσα και μεθόδους για την εκτίμηση - αξιολόγηση της κατάστασης των παιδιών και των εφήβων (τα τεστ WISC, η κλίμακα Achenbach, η κλίμακα Conners κλπ.). Ωστόσο, παρά τις αξιοσημείωτες εξελίξεις στη δημιουργία των σύγχρονων μεθόδων αξιολόγησης, υπάρχουν ακόμη πολλές αδυναμίες, οι οποίες οφείλονται είτε στα ίδια τα τεστ είτε στις συνθήκες

λήψης των δεδομένων είτε στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων είτε στο πολιτισμικό περιβάλλον που εφαρμόζονται. (Χατζηχρήστου, 2011)

Για να περιοριστούν τα εσφαλμένα συμπεράσματα, απαιτείται η λήψη των πληροφοριών να γίνεται από πολλά διαφορετικά μέσα και διαδικασίες (έλεγχος ιστορικού, συνέντευξη, κλίμακες αξιολόγησης, κλπ.), από πολλές διαφορετικές πηγές (παιδί, γονείς, εκπαιδευτικούς, αδέρφια, συνομηλίκους κλπ.) και σε διάφορα πλαίσια (σπίτι, χώρους παιχνιδιού, σχολείο κλπ) (Hallowell & Ratey, 2003)

Η Αμερικανική Ακαδημία Οικογενειακών Ιατρών συνιστά να αξιολογείται για ΔΕΠ-Υ κάθε παιδί ηλικίας 4 έως 18 ετών το οποίο εμφανίζει ακαδημαϊκά προβλήματα, προβλήματα συμπεριφοράς και ακόμη συμπτώματα παρορμητικότητας, απροσεξίας ή υπερκινητικότητας. (AAFP, 2017)

1.5. Θεραπεία

Πριν το παιδί ξεκινήσει οποιαδήποτε θεραπεία θα πρέπει να υπάρξει ορθή διάγνωση από παιδοψυχίατρο ο οποίος θα πρέπει να λάβει ένα λεπτομερές ιστορικό του ασθενούς. Για τους ανήλικους ασθενείς θα πρέπει να ζητήσει ακόμη εκθέσεις των δασκάλων τους και μαρτυρίες των γονέων τους. Για τους ενήλικες καλό θα ήταν να υπάρξουν μαρτυρίες της συμπεριφοράς τους από άλλα άτομα του στενού περιβάλλοντος όπως γονείς, αδέρφια ή τον/τη σύζυγο. (Hallowell & Ratey, 2003) Ένα ψυχομετρικό τεστ θα παράσχει επίσης χρήσιμες πληροφορίες στον γιατρό. Ο χειρισμός της ΔΕΠ-Υ συμπεριλαμβάνει ψυχοθεραπείες, θεραπείες εκπαιδευτικές, φαρμακευτικές και θεραπείες συμπεριφοράς. Βέβαια δεν απαιτούνται όλες οι θεραπείες σε όλες τις περιπτώσεις ασθενών ούτε και αποκλείονται αμοιβαία. Συχνά η επιλογή της θεραπείας εξαρτάται από τις αποφάσεις και τις αντιλήψεις των γονέων των πασχόντων αλλά και από τα βιώματα και τις ιδιαιτερότητες του κάθε παιδιού. (Βοστάνης, 2016).

1.5.1.Θεραπείες της συμπεριφοράς.

Οι συμπεριφορικές παρεμβάσεις στοχεύουν στον περιορισμό της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς, στην αύξηση των επιθυμητών μορφών συμπεριφοράς και στην ενθάρρυνση του παιδιού να λειτουργεί με τρόπο διαφορετικό, υιοθετώντας στην καθημερινότητά του νέες συνήθειες που δεν είχε πριν.

Στο σχολείο μπορούν να χρησιμοποιηθούν με επιτυχία από τον εκπαιδευτικό διάφορες τεχνικές, όπως ο έπαινος και η επιβράβευση, οι σαφείς οδηγίες και κανόνες, η απομάκρυνση από ερεθίσματα που αποσπούν την προσοχή κλπ. (Κάκουρος, 2001)

Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ ανταποκρίνονται καλύτερα όταν εργάζονται σε μικρές ομάδες οι οποίες επιβλέπονται προσεκτικά από ενήλικες και είναι καλά δομημένες. Απαιτείται να δίνονται απλές, ξεκάθαρες εντολές και να γίνεται διαρκής έλεγχος, ώστε να διαπιστωθεί εάν έγινε ορθή κατανόηση των πληροφοριών που δόθηκαν. Βέβαια στις συνηθισμένες σχολικές τάξεις συχνά δεν είναι εφικτός αυτός ο τρόπος λειτουργίας. Με πρόσθετη όμως υποστήριξη και προσοχή από τον δάσκαλο υπάρχουν πιθανότητες να λειτουργήσει καλύτερα ο μαθητής στα πλαίσια του σχολείου που φοιτά.

Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ πρέπει να επιβλέπονται επίσης και στις κοινωνικές τους δραστηριότητες π.χ. στο παιχνίδι, στο διάλλειμα, στην παιδική χαρά κλπ., καθώς μέσα σε μεγάλες ομάδες «χάνονται» και «μπλέκουν σε μπελάδες».

Στο σπίτι τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο και από τους δύο γονείς τους αλλά και από τους λοιπούς συγγενείς τους (παππούδες, γιαγιάδες κλπ).

Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ έχουν πολύ χαμηλή αυτοεκτίμηση και χρειάζονται συνεχή στήριξη, ενθάρρυνση, επαίνους και στοργή. Μεγάλη προσπάθεια πρέπει να καταβάλλεται ώστε να αποφεύγονται και να προλαμβάνονται τα προβλήματα που δημιουργούν, να υποστηρίζονται στις κοινωνικές τους συναναστροφές και να ενθαρρύνονται σε εξωσχολικές δραστηριότητες ώστε να αποφεύγονται οι απογοητεύσεις. (Βοστάνης, 2016)

1.5.2. Ψυχοθεραπεία

Ο καλύτερος τρόπος για να ξεκινήσει κάποιο άτομο τη θεραπεία της ΔΕΠ-Υ είναι να δημιουργήσει μια σχέση εμπιστοσύνης με έναν ψυχοθεραπευτή ο οποίος είναι εξειδικευμένος στη ΔΕΠ-Υ και έμπειρος στην ψυχοθεραπεία.

Το πρωτογενές πρόβλημα της ΔΕΠ-Υ μπορεί να αντιμετωπιστεί με φαρμακοθεραπεία, καθοδήγηση της συμπεριφοράς και οργάνωση ενώ τα δευτερογενή προβλήματα της κατάθλιψης, της μειωμένης αυτοεκτίμησης και της αγχώδους συμπεριφοράς, που είναι παρελκόμενα, ανταποκρίνονται ικανοποιητικά στην παραδοσιακή ψυχοθεραπεία. (Hallowell & Ratey, 2003)

1.5.3. Φαρμακευτική αγωγή

Προκειμένου να αποφασιστεί η φαρμακευτική αγωγή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η συνοσηρότητα με άλλες διαταραχές όπως διαταραχή διαγωγής, διαταραχές του συναισθήματος και μάθησης, εναντιωματική συμπεριφορά και σπανιότερα με το σύνδρομο Tourette. Εφόσον υπάρχει συνοσηρότητα απαιτείται ο συνδυασμός της φαρμακευτικής αγωγής με άλλες μορφές θεραπείας. Η πρόγνωση εξαρτάται από τη σοβαρότητα της διαταραχής και την πιθανή συνοσηρότητα. Πάντως ενώ γενικά εμφανίζεται υποχώρηση των συμπτωμάτων στην αρχή της εφηβείας, δυστυχώς σε ένα ποσοστό μεταξύ 43% και 80% τα προβλήματα παραμένουν στην εφηβεία και συνεχίζονται στον ενήλικο βίο.

Μεγάλη σημασία έχει η συνταγογράφηση της σωστής δόσης φαρμάκων και η τακτική αξιολόγηση της πορείας της θεραπευτικής αγωγής, ώστε να προσαρμόζεται κατάλληλα η δοσολογία και να προλαμβάνονται οι τυχόν παρενέργειες. (Barkley, 2003) Το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την ολοκλήρωση της θεραπείας εξαρτάται από την κάθε εξατομικευμένη περίπτωση. Κάποια άτομα χρειάζεται να παίρνουν φάρμακα για 1 έως 2 χρόνια ενώ άλλα χρειάζονται θεραπεία για πολλά χρόνια ακόμα. (AAFP, 2017)

Η χρήση φαρμάκων δεν φαίνεται να συνδέεται με μελλοντικό εθισμό του ασθενούς σε άλλες ουσίες. Αντιθέτως παρατηρήθηκε μειωμένη χρήση ουσιών σε νέους με ιστορικό ΔΕΠ-Υ οι οποίοι ελάμβαναν θεραπευτική αγωγή στην παιδική τους ηλικία. (Κωστόπουλος, 2018)

Από την παρουσίαση της διαταραχής γίνεται φανερό ότι μόνο μια πολύπλευρη μέθοδος αξιολόγησης είναι δυνατόν να δώσει μια ορθή και πλήρη εικόνα της κατάστασης του ασθενούς, να ελαχιστοποιήσει την πιθανότητα εξαγωγής λανθασμένων συμπερασμάτων και τελικά να αποτρέψει ακατάλληλες παρεμβατικές μεθόδους. (Χατζηχρήστου, 2011)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΟΝΕΩΝ- ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1. Σχέσεις σχολείου- οικογένειας . Ιστορική αναδρομή

Το σχολείο και η οικογένεια είναι δύο συστήματα που έχουν αμφίδρομη σχέση και αλληλεπιδρούν. Η αλληλεπίδραση αυτή έχει άμεση επίπτωση τόσο στην επίδοση όσο και στη συμπεριφορά του μαθητή. Όταν η σχέση αυτή είναι προβληματική ο μαθητής βιώνει μια ένταση που επιδρά αρνητικά στη συναισθηματική του κατάσταση, με αποτέλεσμα να εμποδίζεται η σχολική του πρόοδος, επειδή το νοητικό επίπεδο και οι γνωστικές επιδόσεις κάθε ανθρώπου επηρεάζονται καθοριστικά από τη συναισθηματική του κατάσταση (Βρεττός, 2005)

Ιστορικά οι πρώτοι δάσκαλοι των παιδιών ήταν οι γονείς τους.

Οι πρώτες μαρτυρίες θεσμοθετημένης εκπαίδευσης, εκτός οικογένειας, αναφέρονται στην Αρχαία Αίγυπτο την εποχή του μέσου βασιλείου.

Στον Ελλαδικό χώρο πρώτη η Σπάρτη καθιέρωσε ένα σύστημα αγωγής στο οποίο το κράτος αναλάμβανε την εκπαίδευση των αγοριών από τα επτά τους έτη.

Στην Αθήνα οι γονείς ήταν υπεύθυνοι για την εκπαίδευση των μαθητών ενώ τα σχολεία ήταν ιδιωτικά και απλά υποχρεώνονταν να εφαρμόζουν ορισμένους κανονισμούς με βάση τους οποίους ρυθμιζόνταν η λειτουργία τους.

Μεταγενέστερα, στον Μεσαίωνα, την εκπαίδευση αναλάμβανε η εκκλησία ενώ οι γονείς είχαν περιορισμένο ρόλο διδάσκοντας βασικές δεξιότητες ανατροφής.

Τον 19ο αι εμφανίζεται η θεσμοθετημένη εκπαίδευση. Την εποχή αυτή το κράτος θεώρησε ότι όφειλε να έχει την αποκλειστική ευθύνη για την εκπαίδευση της νέας γενιάς εξαιτίας της αμάθειας των γονέων. Η στάση αυτή ωστόσο δέχθηκε κριτική από μεγάλους θεωρητικούς, όπως ο Rousseau και ο Pestalozzi, οι οποίοι τόνισαν την ανάγκη για εμπλοκή των γονέων στη μάθηση και στην ανάπτυξη των παιδιών τους.

Τον 20ο αι στο δυτικό κόσμο εμφανίζεται ραγδαία αύξηση του πληθυσμού και έντονη αστικοποίηση. Οι γονείς εμπλέκονται στην εκπαίδευση κυρίως μέσω συλλόγων, οι οποίοι δρουν υποστηρικτικά με πολιτική και οικονομική υποστήριξη των σχολείων και με προσφορά βοηθητικών καθηκόντων όπως επίβλεψη περιπάτων, εορτών, δραστηριοτήτων και επίβλεψη των κατ' οίκον εργασιών των παιδιών.

Μετά τη δεκαετία του 1990 δίνεται έμφαση στη σπουδαιότητα του ρόλου της οικογένειας στη ζωή των μελών της και ως δομικού στοιχείου της κοινωνίας στα πλαίσια της οποίας λειτουργεί. Ως εκ τούτου, υπογραμμίζεται η ανάγκη το σχολείο να την αντιμετωπίζει ως περιβάλλον καθοριστικό για την ανάπτυξη του παιδιού. (Μπόνια, 2011).

Στην Ελλάδα μέχρι τη δεκαετία του '80 η σχετική έρευνα περιορίζεται στη μελέτη μόνο ορισμένων γενικών γονικών συμπεριφορών οι οποίες περιγράφονται με τον όρο «γονική εμπλοκή», χωρίς να παρέχεται ούτε σαφής προσδιορισμός του όρου ούτε το κατάλληλο θεωρητικό πλαίσιο.

Κατά τη δεκαετία του '90 η ιδέα ότι η γονική εμπλοκή συμβάλλει στην ακαδημαϊκή πρόοδο των παιδιών έχει τεράστια αποδοχή. Το νέο στοιχείο στις σχέσεις σχολείου οικογένειας είναι η επιδίωξη της «αλληλεπίδρασης», η προσπάθεια δηλαδή να αξιοποιηθούν από το σχολείο και να αναδειχθούν κάποιες δυνατότητες της οικογένειας. Ωστόσο όλες αυτές οι προσπάθειες γίνονται πάντα στο βαθμό που ορίζει και επιτρέπει το εκπαιδευτικό σύστημα. Γενικά στην Ελλάδα, έως και τις μέρες μας, οι σχέσεις μεταξύ σχολείου οικογένειας είναι μάλλον τυπικές και επιφανειακές όπως καταγράφει η σχετική βιβλιογραφία. (Πετρέντη & Πετρογιάννης, 2013)

2.2. Το νομοθετικό πλαίσιο .

Η Ελληνική Πολιτεία προβλέπει και κατοχυρώνει νομικά τις σχέσεις σχολείου οικογένειας κατ' αρχήν μέσω του Συντάγματος 1975/1986/2001/2008 ως εξής: στο άρθρο 9 παρ. 1 αναφέρει: «η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη» και στο άρθρο 21 αναφέρεται ότι : «η οικογένεια, ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του κράτους». Υπό αυτήν την έννοια οι γονείς στα πλαίσια της οικογένειας μπορούν να αναθρέψουν και να μορφώσουν τα παιδιά τους μέσα σ' ένα πλαίσιο ελευθερίας.(Ntinidou, 2013)

Στη χώρα μας η συμμετοχή των γονέων και κηδεμόνων στα εκπαιδευτική διαδικασία θεσμοθετήθηκε με το άρθρο 53 του Ν. 1566/85. Πριν από αυτή την ημερομηνία οι επαφές ήταν προαιρετικές και γίνονταν κυρίως με πρωτοβουλία του σχολείου το οποίο καλούσε τους γονείς όταν θεωρούσε ότι ήταν απαραίτητο. Η ελληνική πολιτεία με το παραπάνω άρθρο εισήγαγε τη συμμετοχή των γονέων στη λειτουργία του σχολείου ως βοηθητικού οργάνου της διοίκησής του. (Αθανασούλα-Ρέππα, 2008)

Το άρθρο 53 του Ν. 1566/85 αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 παραγρ. 1β του Ν. 2621/98 οπότε πλέον για τις σχέσεις σχολείου – γονέων ισχύουν τα εξής:

Σε κάθε σχολείο συγκροτείται Σύλλογος Γονέων-Κηδεμόνων που αποτελείται από όλους τους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών. Οι Σύλλογοι Γονέων του ίδιου δήμου ή δημοτικού διαμερίσματος συγκροτούν μια Ένωση Γονέων. Οι Ενώσεις Γονέων κάθε νομού ή νομαρχιακού διαμερίσματος συγκροτούν μια Ομοσπονδία Γονέων και οι Ομοσπονδίες της Επικράτειας συγκροτούν τη Συνομοσπονδία Γονέων και Κηδεμόνων Ελλάδος.

Ο διευθυντής μεριμνά για τη συμμετοχή των εκπροσώπων του Συλλόγου Γονέων στα θεσμοθετημένα όργανα όπως ορίζει ο νομοθέτης.

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων μετέχει στο Σχολικό Συμβούλιο μαζί με τον Σύλλογο Διδασκόντων και έναν εκπρόσωπο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Επί πλέον μετέχει στις Σχολικές Επιτροπές του δήμου ((άρθρο 243 του Ν. 3463/2006) έργο των οποίων είναι η κάλυψη των δαπανών λειτουργίας των σχολείων .

Η τυπική μορφή επικοινωνίας περιλαμβάνει μια συνάντηση στην αρχή της σχολικής χρονιάς και τις θεσμοθετημένες συναντήσεις του Συλλόγου Διδασκόντων και του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων ή του εκπαιδευτικού της τάξης και γονέων σε ομαδικές συναντήσεις ανά τετράμηνο. Ακόμη προβλέπονται συγκεκριμένες συναντήσεις ανά εβδομάδα σε προκαθορισμένες μέρες και ώρες για ενημέρωση των γονέων και τρεις τακτικές συναντήσεις του Συλλόγου Γονέων Κηδεμόνων ανά έτος. Επιπλέον προβλέπεται απεριόριστος αριθμός συναντήσεων προκειμένου να διευθετηθούν έκτακτα περιστατικά. Στις συγκεντρώσεις γονέων και κηδεμόνων που οργανώνονται από το σχολικό συμβούλιο, εκτός από την ενημέρωση και τη διαβούλευση, προβλέπεται και η διοργάνωση επιμορφωτικών προγραμμάτων.

Η άτυπη επικοινωνία περιλαμβάνει επαφές σε οικογενειακό επίπεδο στα πλαίσια εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων του σχολείου ή της κοινότητας. Οι επαφές αυτές κανονίζονται με τηλεφωνική επικοινωνία ή με σημειώματα και αφορούν σε θέματα σχετικά με τις σχολικές δραστηριότητες ή σε άλλα θέματα του σχολείου.

Τέλος, για τη διαχείριση των θεμάτων που σχετίζονται με τους μαθητές που έχουν μαθησιακές δυσκολίες, οι προβλεπόμενες συναντήσεις, που είναι ειδικές, απαιτούν και την παρουσία του Συμβούλου Ειδικής Αγωγής. (Ντινίδου, 2013)

2.3. Η χρήση των εννοιών «Συνεργασία εκπαιδευτικών-γονέων», «γονεϊκή εμπλοκή» και «γονεϊκή συμμετοχή».

Μελετώντας τη βιβλιογραφία παρατηρείται ότι οι έννοιες «συνεργασία σχολείου - οικογένειας», «γονεϊκή εμπλοκή» και «γονεϊκή συμμετοχή» χρησιμοποιούνται εναλλακτικά, όταν πρόκειται να γίνει αναφορά στις σχέσεις μεταξύ σχολείου – εκπαιδευτικών αφενός και γονέων-οικογένειας αφετέρου. Οι παραπάνω έννοιες όμως δεν είναι ταυτόσημες. Αν και έχουν γίνει πολλές προσπάθειες να οριστούν και να περιγραφούν, δεν έχει υπάρξει συμφωνία μεταξύ των ερευνητών.

Τα σημεία ωστόσο στα οποία συγκλίνουν οι περισσότερες θεωρητικές προσεγγίσεις και ορισμοί της έννοιας της «γονικής συμμετοχής» στη σχολική διαδικασία είναι τα εξής:

- Πρόκειται για ένα πολύπλοκο, πολυδιάστατο θέμα που αφορά και στις γονικές και στις σχολικές συμπεριφορές.
- Είναι μια διαδικασία που περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που επικεντρώνονται στο χώρο του σχολείου και άλλες που επικεντρώνονται στο χώρο του σπιτιού.
- Οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί και ολόκληρη η κοινότητα προσανατολίζονται σε έναν κοινό στόχο, δηλαδή στην όσο το δυνατόν καλύτερη εκπαίδευση και ανάπτυξη των μαθητών. (Χατζηχρήστου, 2011)

Με την έννοια «γονεϊκή εμπλοκή» δηλώνονται κυρίως οι διαδικασίες κατά τις οποίες οι γονείς λαμβάνουν μέρος στις σχολικές δραστηριότητες με τον τρόπο που τους υποδεικνύει και τους επιτρέπει το σχολείο και έχουν ένα πολύ περιορισμένο ρόλο που θα μπορούσε να περιγραφεί και με τις έννοιες «γονικά καθήκοντα» και «εθελοντική προσφορά εργασίας». Σ' αυτό το επίπεδο οι γονείς ενδιαφέρονται κυρίως για το συμφέρον του δικού τους παιδιού.

Η έννοια της «γονεϊκής συμμετοχής» είναι ευρύτερη και περιγράφει ένα σύνολο δραστηριοτήτων και σχέσεων κατά το οποίο και οι δύο φορείς (εκπαιδευτικοί και γονείς) διαθέτουν και μοιράζονται ευθύνες και εξουσίες. Οι γονείς σ' αυτήν την περίπτωση ενδιαφέρονται για την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου συνολικά και για το κοινό συμφέρον όλων των παιδιών. Ωστόσο για να αναπτυχθεί μια τέτοια σχέση, απαιτείται να είναι εξ' αρχής καθορισμένοι οι ρόλοι και διευκρινισμένα τα πλαίσια της εκπαιδευτικής πολιτικής όπως και οι διαδικασίες με βάση τις οποίες θα λογοδοτούν τα δύο μέρη.

Εφόσον οι σχέσεις σχολείου - οικογένειας πληρούν τις προϋποθέσεις της «συμμετοχής», μπορεί να γίνει λόγος για «συνεργασία μεταξύ σχολείου – οικογένειας». (Συμεού, 2002)

Με βάση τις παραπάνω διευκρινίσεις παρατηρείται ότι αυτό που είναι πιο κοντά στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα είναι η έννοια της «γονεϊκής εμπλοκής», ενώ η «γονεϊκή συμμετοχή» ίσως είναι το ζητούμενο, που προϋποθέτει όμως επίσημη αναπροσαρμογή του εκπαιδευτικού ή του σχολικού συστήματος.

2.4. Μοντέλα σχέσεων οικογένειας-σχολείου και οι επιπτώσεις τους στη σχολική επίδοση.

Οι ερευνητές που μελέτησαν τη σημασία της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας ανέπτυξαν θεωρητικά «μοντέλα γονεϊκής εμπλοκής», στα οποία αναλύουν τους παράγοντες που διαμορφώνουν το είδος αυτής της συνεργασίας. Πρόκειται για διάφορες σχηματικές παραστάσεις οι οποίες περιγράφουν τις στάσεις, τις

συμπεριφορές, τους στόχους και τις στρατηγικές που ακολουθούνται στις σχέσεις εκπαιδευτικών και γονέων και που μας βοηθούν να τις κατανοήσουμε. (Μπόνια,2011) Οι Martin, Ranson και Tall 1997 (όπως αναφέρεται στο Συμεού, 2003) περιγράφουν ένα μοντέλο ανάπτυξης δεσμών ανάμεσα στο σχολείο και στην οικογένεια, στο οποίο περιγράφεται λεπτομερώς η διαδικασία με την οποία η «γονική εμπλοκή» είναι δυνατόν να εξελιχθεί σε «συμμετοχή»:

- 1) Το πρώτο στάδιο αναφέρεται ως «στάδιο της εξάρτησης» στις σχέσεις γονέων εκπαιδευτικών. Οι γονείς σ' αυτό το στάδιο εμφανίζονται παθητικοί και αποδέχονται ευλαβικά την εμπειρογνωμοσύνη των εκπαιδευτικών.
- 2) Το δεύτερο στάδιο είναι αυτό της «συνδρομής» κατά το οποίο οι εκπαιδευτικοί ζητούν τη γνώμη των οικογενειών των μαθητών προκειμένου να προβούν σε αλλαγές και οι απόψεις των γονέων εισακούονται.
- 3) Το τρίτο στάδιο αναφέρεται ως στάδιο της «αλληλεπίδρασης», όπου οι γονείς ενθαρρύνονται από το σχολείο να εμπλακούν ενεργά στη σχολική ζωή και θεωρούνται κατά κάποιον τρόπο «συνεκπαιδευτές» των παιδιών τους.
- 4) Το τελευταίο στάδιο είναι αυτό της «συνεργασίας / συνεταιρισμού». Στο στάδιο αυτό οι σύλλογοι γονέων, οι εκπαιδευτικοί και οι οικογένειες συνεργάζονται με τρόπο που τους καθιστά αμοιβαία υπεύθυνους για θέματα που αφορούν στην ανάπτυξη και στη διοίκηση του σχολείου. (Συμεού, 2003)

Ο Ματσαγγούρας, 2008 προτείνει ένα παρόμοιο σχήμα με τέσσερα διαφορετικά μοντέλα που περιγράφουν τους ρόλους και τις αρμοδιότητες των γονέων και των εκπαιδευτικών στη μάθηση του παιδιού.

- 1) Το σχολειοκεντρικό: Το σχολείο υπερέχει σαφώς και καθορίζει τους όρους της σχέσης γονέων –εκπαιδευτικών. Καθορίζει τις επαφές και είναι υπεύθυνο για την εκπαίδευση των παιδιών ενώ στην οικογένεια παραχωρείται ο ρόλος της κοινωνικοποίησης και της ευρύτερης αγωγής. Η σχέση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί από ιεραρχική έως μονόδρομη.
- 2) Το συνεργατικό μοντέλο. Η επικοινωνία γονέων-εκπαιδευτικών γίνεται αμφίδρομη και εμπλουτίζεται με στοιχεία συνεργασίας. Παρόλα αυτά οι εκπαιδευτικοί συντονίζουν τις επαφές και διατηρούν θέση υπεροχής. Οι γονείς παρέχουν πληροφορίες για το ιστορικό του παιδιού τους και τη συμπεριφορά του στο σπίτι ενώ η συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων για θέματα του σχολείου και των μαθητών είναι πάρα πολύ περιορισμένη.
- 3) Το διαπραγματευτικό μοντέλο. Υπάρχει συστηματική και έντονη ενεργοποίηση των γονέων οι οποίοι σε συγκεκριμένους τομείς έχουν ισότιμους ρόλους και αρμοδιότητες. Αντικείμενο της επικοινωνίας είναι εκτός από την πρόοδο των μαθητών και το αναλυτικό πρόγραμμα και η λειτουργία του σχολείου. Προϋπόθεση για να επιτύχει αυτό το μοντέλο είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη και αποδοχή και φυσικά οι εκπαιδευτικοί έχουν ως αρμόδιοι τον τελευταίο λόγο στις αποφάσεις.
- 4) Το οικογενειοκεντρικό μοντέλο. Οι γονείς έχουν αυξημένη συμμετοχή στα όργανα λήψης αποφάσεων και αποτελούν ρυθμιστικό παράγοντα της εκπαίδευσης περιορίζοντας την επαγγελματική αυτονομία των εκπαιδευτικών. (Πετρένη & Πετρογιάννης, 2013)

Την πιο εύχρηστη, κατά γενική ομολογία, κατηγοριοποίηση της γονεϊκής εμπλοκής την προτείνει η Epstein (1995) η οποία περιγράφει τους εξής έξι τύπους γονεϊκής εμπλοκής :

- 1) Ανατροφή: αναφέρεται στον τρόπο που ασκούν τη γονική μέριμνα οι γονείς και στο κατάλληλο ή προβληματικό περιβάλλον μάθησης που δημιουργούν.
- 2) Επικοινωνία: πρόκειται για τη συχνότητα και το είδος των επαφών του γονέα με το σχολείο, προκειμένου να ενημερωθεί για την πρόοδο του μαθητή και τα σχολικά προγράμματα.
- 3) Εθελοντισμός: αναφέρεται στη με οποιοδήποτε τρόπο εκούσια προσφορά βοήθειας από μέρος των γονέων στις δραστηριότητες και διαδικασίες της σχολικής μονάδας.
- 4) Παρακολούθηση: πρόκειται για την εμπλοκή των γονέων στις εργασίες που πρέπει να διεκπεραιώσουν οι μαθητές στο σπίτι.
- 5) Συμμετοχή (στη λήψη κοινών αποφάσεων): αναφέρεται στη συμμετοχή σε θέματα που αφορούν τη διοίκηση της σχολικής μονάδας.
- 6) Συνεργασία: οι γονείς, το σχολείο και η κοινότητα συνεργάζονται – συναποφασίζουν προκειμένου να αξιοποιηθούν οι κοινοτικοί πόροι που προορίζονται για την εκπαιδευτική διαδικασία. (Γεωργίου, 2000: 69)

Με βάση τις αναφορές της Χατζηχρήστου (2011), οι Christenson & Peterson, 1998 εντόπισαν τους 6 σημαντικούς παράγοντες που αναφέρονται παρακάτω, οι οποίοι συμβάλλουν στη σχολική επιτυχία των μαθητών και σχετίζονται με την εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία εκτός του σχολείου και της οικογένειας, και της κοινότητας:

- 1) Τα προβαλλόμενα πρότυπα επιτυχίας και οι προσδοκίες που εκφράζουν αυτοί οι φορείς.
- 2) Η αποτελεσματική οργάνωση και η δομή τους.
- 3) Οι ευκαιρίες μάθησης που παρέχουν στους νέους.
- 4) Η υποστήριξη ηθική και υλική που προσφέρουν.
- 5) Το κλίμα και οι σχέσεις που επικρατούν εντός τους και μεταξύ τους.
- 6) Το παράδειγμα προς μίμηση που προβάλλουν.

Όλες οι σύγχρονες έρευνες (Fantuzzo, McWayne, Perry and Childs, (2004), DeCusati and Johnson, (2004) κ.ά.) συγκλίνουν στο γεγονός ότι η γονεϊκή εμπλοκή είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική όταν ξεκινά εγκαίρως, ήδη ακόμη από την προσχολική ηλικία.

Οι Izzo, Weissberg, Kasptow, Fendrich, (1999) αξιολόγησαν τη συμμετοχή των γονέων στην προσχολική αγωγή εστιάζοντας τις μελέτες τους σε 4 κυρίως σημεία συνεργασίας:

- Στη συχνότητα των επαφών.
- Στην ποιότητα της επικοινωνίας και των αλληλεπιδράσεων.
- Στη συμμετοχή στις δραστηριότητες του σχολείου.
- Στην εμπλοκή στις εργασίες και δραστηριότητες στο σπίτι.

Τα αποτελέσματα των ερευνών τους επιβεβαιώνουν ότι η εμπλοκή της οικογένειας από τη νηπιακή ηλικία έχει θετική πρόγνωση για την εξέλιξη της σχολικής πορείας. Έρευνες (Garmezy, 1991. Myers & Taylor, 1998. Shumow, Vandell & Posner, 1999), σε παιδιά που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα, έδειξαν ότι η γονεϊκή εμπλοκή από τις νηπιακές ηλικίες οδηγεί σε ανάπτυξη προαναγνωστικών ικανοτήτων και καθιστά τα νήπια πιο ανθεκτικά σε διάφορων ειδών συναισθηματικές πιέσεις.

Μια νεώτερη έρευνα (Waanders, Mendez & Downer, 2007) καταδεικνύει πως οι γονείς με μεγαλύτερη αντίληψη και καλύτερη εκπαίδευση εμπλέκονται περισσότερο στην εκπαίδευση των παιδιών τους τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο. Επιπλέον η αρνητική περιρρέουσα κοινωνικοοικονομική κατάσταση στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (οικονομικές κρίσεις, κοινωνικές αναταραχές κλπ) εμποδίζουν τη γονική εμπλοκή και τις θετικές σχέσεις με το σχολείο. (Χατζηχρήστου, 2011: 488-489) Με βάση τις μελέτες των Sanders & Epstein 1998, αν και υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από πλευράς των γονέων να εμπλακούν ενεργά στην εκπαίδευση των παιδιών τους τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο, σε τελική ανάλυση το μέγεθος της εμπλοκής τους εξαρτάται από τις σχέσεις τους με τους εκπαιδευτικούς και από το πόσο ευπρόσδεκτοι νιώθουν στις επισκέψεις τους στα σχολεία. (Καλαϊτζίδης, 2006) Επομένως οι σχέσεις που διατηρεί η οικογένεια με το σχολείο, εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το πόσο ανοιχτό είναι προς τους γονείς τόσο το ίδιο το σχολείο, όσο και το ευρύτερο εκπαιδευτικό σύστημα.

Οι γονείς επιθυμούν να αντιμετωπίζονται από το σχολείο με σεβασμό και να έχουν σαφή πληροφόρηση για το είδος της βοήθειας που μπορούν να προσφέρουν στα παιδιά τους. Με βάση όμως όσα προαναφέρθηκαν, τείνουν να εμφανίζουν ένα μεγάλο φάσμα συμπεριφορών. Κάποιοι γονείς αποστασιοποιούνται από το σχολείο ή διατηρούν ευκαιριακές επαφές μ' αυτό ενώ άλλοι δραστηριοποιούνται έντονα και συμμετέχουν μέσω των συλλογικών οργάνων τους ακόμη και σε επίπεδο λήψης αποφάσεων. (Καλαϊτζίδης, 2006, Συμεού, 2003)

Οι γονείς που εμπλέκονται πιο ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι στη συντριπτική τους πλειοψηφία γυναίκες, πανεπιστημιακής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μεγάλωσαν σε πόλεις, έχουν αρκετά καλή οικονομική κατάσταση, ζουν κοντά στο σχολείο των παιδιών τους και συμμετέχουν πρόθυμα σε ότι τους ζητηθεί.

Οι γονείς με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο νιώθουν ότι το σχολείο είναι αφιλόξενο και είναι πιο απρόθυμοι να έχουν επαφές μ' αυτό. Γενικότερα, οι γονείς επικοινωνούν συχνότερα με τους εκπαιδευτικούς όταν τα παιδιά τους φοιτούν σε μικρότερες τάξεις αλλά και οι εκπαιδευτικοί των μικρότερων μαθητών εμπλέκουν τους γονείς με μεγαλύτερη προθυμία.

Οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν τη συνεργασία με τους γονείς είναι ανεξαρτήτως φύλου πιο έμπειροι και πιο ώριμοι σε ηλικία. Ζουν μόνιμα στην περιοχή που βρίσκεται το σχολείο, γνωρίζουν καλύτερα τις οικογένειες των μαθητών και έχουν αναπτύξει πιο ισχυρούς δεσμούς μαζί τους. Η συντριπτική τους πλειοψηφία δηλώνει ότι συμμετέχει σε προγράμματα συνεργασίας του σχολείου και ότι έχει λάβει σχετική επιμόρφωση. (Καλαϊτζίδης, 2006)

Ο τύπος της γονική εμπλοκής σχετίζεται με τη σχολική επίδοση του μαθητή. Έτσι κάποιοι τρόποι εμπλοκής σχετίζονται θετικά ή αρνητικά με τη σχολική πρόοδο ενώ άλλοι δεν σχετίζονται καθόλου.

Ο πιο γνωστός τρόπος γονικής συμμετοχής είναι η βοήθεια στις εργασίες που έχουν οι μαθητές στο σπίτι. Εδώ κυρίως αναφέρεται ο έλεγχος των γραπτών εργασιών και των ασκήσεων, οι επεξηγήσεις στις απορίες τους και η γενικότερη επίβλεψη της μελέτης που έχουν για το σπίτι. Οι περισσότεροι γονείς θεωρούν ότι αυτού του είδους η εμπλοκή βοηθά πολύ στην πρόοδο των παιδιών τους, ωστόσο αρκετές έρευνες αναφέρουν περιπτώσεις όπου το άγχος και η υπερβολική πίεση που ασκούν οι γονείς, μπορεί να κλονίσει τη σχέση τους με τα παιδιά τους και να υποβαθμίσει τα πλεονεκτήματα της προσπάθειάς τους.

(Trautwein & Koller, 2003 αναφέρεται στο Πολύζος, 2012)

Οι πυκνές επαφές - επισκέψεις του γονέα με το σχολείο έχει αποδειχθεί από πάμπολλες έρευνες (Hansen, 1986, Reynolds, 1992, Marcon 1999, Γεωργίου, 2000 όπως αναφέρει ο Πολύζος, 2012), ότι βοηθάνε στη σχολική πρόοδο περισσότερο από κάθε άλλο τύπο γονεϊκής εμπλοκής. Στόχος αυτών των επαφών μπορεί να είναι η επικοινωνία με τον εκπαιδευτικό, η ενημέρωση του γονέα για τη διαγωγή και την πρόοδο του παιδιού, ή η ενημέρωση του εκπαιδευτικού για τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο μαθητής ή και οικογένειά τα οποία χρήζουν προσοχής.

Σήμερα είναι ευρέως αποδεκτό ανάμεσα στους ερευνητές ότι η ενεργός επαφή του σχολείου με τις οικογένειες των μαθητών βελτιώνει τις επιδόσεις των παιδιών, τη διδακτική απόδοση του εκπαιδευτικού, τη γονεϊκή αυτοπεποίθηση, και την αποτελεσματικότητα της σχολικής μονάδας συνολικά .

Σημαντικός ακόμη αριθμός ερευνών πιστοποιεί ότι οι συζητήσεις μέσα στην οικογένεια για ακαδημαϊκά ζητήματα, η επιτήρηση και η προτροπή των παιδιών σε σχολική πρόοδο και η αλληλοκατανόηση γονέων - εκπαιδευτικών οδηγεί σε καλύτερες μαθητικές επιδόσεις. (Πολύζος, 2012, Συμεού 2003)

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι υπάρχει μια έντονη κριτική σχετικά με το πόσο ορθό είναι να γενικεύονται τα παραπάνω συμπεράσματα σε όλες τις οικογένειες, μιας και οι ίδιες οι έρευνες εμφανίζουν τις οικογένειες από χαμηλά κοινωνικό-εισοδηματικά στρώματα και χαμηλό μορφωτικό επίπεδο να συμμετέχουν πολύ λιγότερο στη σχολική ζωή. Επί πλέον μεγάλη συζήτηση υπάρχει στη διεθνή βιβλιογραφία για το αν θα πρέπει να προωθούνται προγράμματα γονεϊκής εμπλοκής στα σχολεία. Εκφράζονται φόβοι πως οι προσπάθειες που στοχεύουν να φέρουν κοντά το σχολείο και την οικογένεια, ίσως οδηγήσουν στη διεύρυνση του χάσματος μεταξύ των παιδιών που ανήκουν σε διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά και μορφωτικά περιβάλλοντα. Άλλωστε, όπως αναφέρεται στο Epstein, 1992, ακόμη και οι πιο ένθερμοι υποστηρικτές τέτοιων πρωτοβουλιών παραδέχονται ότι από τη γονεϊκή εμπλοκή υπάρχουν οφέλη μόνο όταν οι γονείς είναι «ενήμεροι, γνώστες, ενθαρρυντικοί και ενπελεγμένοι» και ότι η σύγκριση πρέπει να γίνεται ανάμεσα σε παιδιά ίδιων ικανοτήτων, ενδοταξικά. (Συμεού , 2003)

2.5. Η αλληλεπίδραση σχολείου - οικογένειας μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες – ΔΕΠ –Υ

Στη διαρκή προσπάθεια αντιμετώπισης των προβλημάτων συμπεριφοράς των μαθητών σπουδαίο όπλο αποτελεί η συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Η συνεργασία αυτή, δεν θα πρέπει να περιορίζεται στην προσπάθεια βελτίωσης της επίδοσης και της συμπεριφοράς των μαθητών αλλά να επεκτείνεται και στην ενίσχυση της εμπλοκής των γονέων στη σχολική ζωή. Η συμμετοχή των γονέων στη μαθησιακή διαδικασία ενισχύει τις σχέσεις μεταξύ των εμπλεκόμενων και έχει ως αποτέλεσμα την επιτυχή αντιμετώπιση των περιστατικών βίας και επιθετικότητας. Επιπλέον δε ενισχύει την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των μαθητών και προλαμβάνει ή αντιμετωπίζει έγκαιρα τις δυσκολίες προσαρμογής τους. (Μυλωνάκου - Κεκέ, 2009)

Η ΔΕΠ-Υ έχει μελετηθεί τις τελευταίες δεκαετίες ενδελεχώς όμως το μεγαλύτερο μέρος των μελετών εξετάζει το σύνδρομο από την ιατρική οπτική γωνία. Έτσι όσο πολύτιμες πληροφορίες και αν δίνονται από αυτές τις έρευνες δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι διεξάγονται από ιατρικό προσωπικό, σε κλινικό περιβάλλον, με δείγμα τους προσερχόμενους ασθενείς. Τα τελευταία χρόνια ωστόσο έχει αρχίσει να αναγνωρίζεται από τους ερευνητές η ανάγκη να ερευνηθεί το

οικογενειακό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον των παιδιών με σύνδρομο ΔΕΠ-Υ, καθώς και οι μεταξύ τους σχέσεις. (Γαλίτη – Κυρβασίλη, 2007)

Με βάση τις απόψεις πολλών θεωρητικών (Barkley, 2005, Johnston @ Mash, 2001, Hayden, 2007, κλπ., αναφέρεται στο Γαλίτη – Κυρβασίλη, 2007) η παρουσία της ΔΕΠ-Υ συνδέεται περισσότερο ή λιγότερο, με διαταραγμένο οικογενειακό περιβάλλον, προβληματική σχέση των συζύγων-γονέων, έλλειψη αποτελεσματικής άσκησης του γονεϊκού ρόλου, υπερβολικά αγχώδεις γονείς και προβληματικές αντιλήψεις και απαιτήσεις των γονέων σε σχέση με την ορθή συμπεριφορά των παιδιών τους.

Το παιδί με ΔΕΠ-Υ επομένως αποτελεί μέρος ενός πολύπλοκου δικτύου σχέσεων. Αυτή η οπτική είναι πολύ σημαντική σε οποιαδήποτε προσπάθεια εκπαιδευτικής, θεραπευτικής ή συμβουλευτικής παρέμβασης.

Μια παιδαγωγική παρέμβαση που εστιάζει στη συμπεριφορά του παιδιού αλλά αγνοεί το περιβάλλον του, θα συναντήσει σύντομα ανυπέρβλητα εμπόδια και κατά πάσα πιθανότητα θα αποτύχει.

Η συνεργασία του σχολείου με την οικογένεια και ο παιδαγωγικός σχεδιασμός που λαμβάνει υπόψη και κατανοεί τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σ' αυτήν, είναι ο μόνος δρόμος προς την αντιμετώπιση των συνεπειών της ΔΕΠ-Υ.

Τα αποτελέσματα της έρευνας μας υποδεικνύουν την καλλιέργεια των παρακάτω ικανοτήτων, προκειμένου να διαμορφωθεί αυτή η αρμονική συνεργασία σχολείου – οικογένειας:

Από πλευράς των εκπαιδευτικών είναι αναγκαίο, να αναζητηθεί κατ' αρχάς ενημέρωση και καθοδήγηση για τη φύση της διαταραχής και για τις τεχνικές που πρέπει να χρησιμοποιηθούν, ώστε να γίνει καλύτερη διαχείριση των καταστάσεων που προκύπτουν καθημερινά μέσα στην τάξη. Ακόμη, είναι σημαντικό να καταστούν οι εκπαιδευτικοί ικανοί να παρέχουν στους γονείς τις ακριβείς και επιστημονικά ορθές πληροφορίες που σχετίζονται με τα προβλήματα των παιδιών τους, να συνεργάζονται με τους ειδικούς στο σχεδιασμό και την υλοποίηση ενδεδειγμένων παρεμβατικών προγραμμάτων και να αναλαμβάνουν την ευθύνη να προτείνουν την παραπομπή των παιδιών σε ιατροπαιδαγωγικά διαγνωστικά κέντρα, όταν υποψιάζονται ότι κάτι τέτοιο απαιτείται. (Γαλίτη – Κυρβασίλη, 2007)

Ενδιαφέρον έχει ωστόσο η διαπίστωση ότι η γονεϊκή εμπλοκή στην εκπαιδευτική διαδικασία τείνει να περιορίζεται, καθώς τα παιδιά φοιτούν σε μεγαλύτερες τάξεις. Αυτό, σύμφωνα με κάποιους μελετητές, οφείλεται στο γεγονός ότι τα μικρότερα παιδιά έχουν μεγαλύτερη ανάγκη τους γονείς τους ή κατ' άλλους ότι οι γονείς αισθάνονται πιο ασφαλείς όταν συμμετέχουν στην εκπαίδευση των μικρότερων παιδιών, θεωρώντας πιο επαρκείς τις γνώσεις τους σ' αυτόν τον χώρο. Ακόμη υπάρχουν απόψεις που αποδίδουν το παραπάνω γεγονός στην επιθυμία των ίδιων των παιδιών για αυτονομία και ανεξαρτησία η οποία μεγαλώνει με την ηλικία.

(Μπόνια, 2011)

Στην περίπτωση των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, η αποστασιοποίηση που παρατηρείται στη συμπεριφορά των γονέων είναι πιθανόν να οφείλεται στην κόπωση και την απογοήτευση που οδηγούν σταδιακά στην παραίτηση.

Οι σχέσεις γονέων και παιδιών που εμφανίζουν το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ είναι δύσκολες, τεταμένες και διέπονται από συχνές προστριβές και καβγάδες.

Η διασπαστική συμπεριφορά των παιδιών, μοιραία, δυσκολεύει πολύ τη συνύπαρξη με τους συμμαθητές τους, οδηγεί σε σχολικές αποτυχίες και αποκλείει τα παιδιά αυτά από τα διάφορα σχολικά προγράμματα. Επιπρόσθετα, οι κοινωνικές προεκτάσεις του συνδρόμου μπορεί να περιλαμβάνουν κοινωνική

δυσπροσαρμοστικότητα, ενδοοικογενειακές εντάσεις και παραβατική συμπεριφορά που είναι συχνή στην εφηβεία. (Χατζηκαλλία, 2012)

Όσο τα παιδιά μεγαλώνουν και οι σχολικές απαιτήσεις αυξάνονται οι γονείς εξαντλούνται από τις διαρκείς μάχες να ενημερώνουν, να εκπαιδεύουν, να αγωνίζονται προς όλες τις κατευθύνσεις και να «ξαναπηγαίνουν σχολείο».

Το νοικοκυριό λυγίζει οικονομικά, τα άλλα παιδιά τις οικογένειας συχνά παραμελούνται, οι σχέσεις διαταράσσονται και συχνά παιδί και γονιός περιθωριοποιούνται.

Η κλινική ψυχολόγος Νιόβη Μιχαλόπουλου μεταφέρει την περιγραφή της κατάστασης μέσα από τα λόγια μιας μητέρας: *«Πάντως όσο πιο πολύ συμφιλιώνομαι η ίδια με τη διάγνωση, τόσο πιο αποτελεσματική ήμουν στο να διεκδικώ στήριξη για τον Πάρη. Το θέμα όμως με το γυμνάσιο είναι ότι πρέπει κάθε χρονιά να 'εκπαιδεύεις' γύρω στα 15 άτομα και να τα βλέπεις τουλάχιστον 3 φορές μέσα στη χρονιά. Αυτό σημαίνει...45 συναντήσεις το χρόνο (μίνιμουμ)! Μιλάμε για εργατώρες! Και αν καταλάβουν όλοι... Συχνά άκουγα: «μην προσπαθείτε να δικαιολογήσετε το παιδί σας, εδώ δεν κάνουμε διακρίσεις ούτε χάρες σε κανέναν!» (Μιχαλοπούλου, 2013)*

Η ΔΕΠ-Υ επηρεάζει ολόκληρη την οικογένεια αλλά και τη σχολική τάξη στην οποία φοιτά ο πάσχων μαθητής.

Οι γονείς θα πρέπει να εκπαιδευτούν ώστε να αναπτύξουν όσο το δυνατόν πιο υγιείς σχέσεις με τα παιδιά τους, εφαρμόζοντας τεχνικές που μειώνουν τις εντάσεις και φέρνουν αποτελέσματα στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της καθημερινότητας που βιώνουν, μεγαλώνοντας παιδιά με ΔΕΠ-Υ. Δεν αποκλείεται όμως και η περίπτωση οι γονείς να μην είναι σε θέση να βοηθήσουν την κατάσταση του παιδιού ή ακόμη και να την επιδεινώνουν, επειδή και οι ίδιοι πάσχουν από ΔΕΠ-Υ ή κάποια άλλη ψυχική διαταραχή (Wenar & Kerig, 2000)

Υπάρχουν πορίσματα ερευνών, που μαρτυρούν ότι πολλοί γονείς είναι απρόθυμοι να συνεργαστούν με το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να αποφασίσουν τον τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων που παρουσιάζουν τα παιδιά τους. Κάποιοι είναι αρνητικοί εξαιτίας αισθημάτων ντροπής και κάποιοι άλλοι λόγω της άρνησής τους να αποδεχθούν οτιδήποτε αρνητικό για το παιδί τους.

Οι εκπαιδευτικοί από την άλλη πλευρά κάποιες φορές διαμορφώνουν αρνητική στάση απέναντι σε γονείς μαθητών με δυσκολίες μάθησης είτε λόγω της μειωμένης σχολικής επίδοσης των μαθητών είτε λόγω των περιορισμένων γνώσεών τους σχετικά με το θέμα. (Παντελιάδου, 2000)

Οι εκπαιδευτικοί έχουν μεγάλη ευθύνη να σταθούν αρωγοί και στους γονείς και στους μαθητές τους. Οφείλουν να γνωρίζουν ορισμένες τεχνικές τις οποίες θα πρέπει να τις εφαρμόζουν όταν έχουν μαθητές με ΔΕΠ-Υ, ώστε να μην διαταράσσεται η λειτουργία της τάξης και να μην απομονώνονται - περιθωριοποιούνται τα παιδιά που πάσχουν.

Οι διδάσκοντες επιβάλλεται να θέτουν κανόνες και να δίνουν πολύ σαφείς οδηγίες τις οποίες να επαναλαμβάνουν τακτικά, να φροντίζουν ώστε να μην αποσπάται κατά το δυνατόν η προσοχή του παιδιού τοποθετώντας το μακριά από παράθυρα, να προσπαθούν να το εντάσσουν σε ομάδες εργασίας ή παιχνιδιού όπου είναι ικανό να τα καταφέρει με τις δραστηριότητές τους και να το εκπαιδεύουν καθημερινά σε τεχνικές αυτοελέγχου και αυτοκριτικής. Επί πλέον οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να συμβουλευούνται – συνεργάζονται με κάποιον συνάδελφο εκπαιδευμένο σε θέματα ειδικής αγωγής αλλά και να ενημερώνουν συνεχώς τους γονείς για την εξέλιξη της πορείας του παιδιού τους είτε αυτή είναι θετική είτε παρουσιάζει προβλήματα. Τέλος

δεν θα πρέπει να ξεχνούν ότι ο μαθητής είναι απείθαρχος και κουραστικός εξαιτίας της διαταραχής και ότι χρειάζεται βοήθεια. (Slavin, 2006)

Γονείς και εκπαιδευτικοί πρέπει να ακολουθούν την ίδια πολιτική και να συνεργάζονται. Το πρόγραμμα που ακολουθείται πρέπει να είναι δομημένο και να εφαρμόζεται με συνέπεια. Αυτό σημαίνει πως θα πρέπει να υπάρχουν ανταμοιβές για τις επιθυμητές συμπεριφορές που επιτυγχάνονται αλλά και σταθερές συνέπειες στην αντίθετη περίπτωση. Ο χώρος πρέπει να είναι κατάλληλα διαμορφωμένος τόσο στο σχολείο όσο και στο σπίτι.

Η διαταραχή δεν εξαφανίζεται με το πέρασμα του χρόνου, όμως τα συμπτώματά της μπορεί να αλλάζουν και να παρουσιάζεται σε μεγαλύτερα παιδιά εσωτερική και εξωτερική ανησυχία, αγχώδεις διαταραχές κλπ. Οι γονείς πρέπει να γνωρίζουν ότι το να περιοριστεί η ανεπιθύμητη συμπεριφορά δεν σημαίνει ότι αυξάνεται ή επιθυμητή συμπεριφορά. Απαιτούνται επομένως διαρκείς και συντονισμένες προσπάθειες ώστε να στηριχθεί ο μαθητής να προχωρήσει τη ζωή του αντιμετωπίζοντας τις εντάσεις του και να περάσει τελικά όσο πιο ομαλά είναι δυνατόν στην ενήλικη ζωή. (Χατζηκαλλία, 2012)

2.6. Η σπουδαιότητα της έγκαιρης παρέμβασης στους πάσχοντες από ΔΕΠ-Υ.

«Η γονεϊκή εμπλοκή για πολλά χρόνια θεωρείται ότι επηρεάζει τη σχολική μάθηση, συμβάλλει στη μελλοντική επιτυχία των μαθητών και σχετίζεται θετικά με ψυχολογικά και κοινωνικά αποτελέσματα όπως και θέματα συμπεριφοράς για όλα τα παιδιά» (Χατζηχρήστου, 2011)

Οι ολέθριες συνέπειες της ΔΕΠ-Υ μπορούν να αποτραπούν, εφόσον υπάρξει έγκαιρη διάγνωση και ορθή παρέμβαση.

Το αν ένα παιδί θα καταφέρει να αντιμετωπίσει τις «συμπληγάδες» των εξάρσεων που του προκαλεί η διαταραχή και να φτάσει στην ενηλικίωση ικανό να αντιμετωπίσει τις ευθύνες της ζωής είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό και ευθύνη των εκπαιδευτικών του. Στις θετικές ή αρνητικές εμπειρίες, συναισθήματα, γνωστικά ή συναισθηματικά κενά του κάθε μαθητή έχει μερίδιο ευθύνης και ο εκπαιδευτικός. Η συνεργασία του με τους ειδικούς και τους γονείς κρίνεται αναγκαία ώστε να δημιουργηθεί ένα υποστηρικτικό και ασφαλές περιβάλλον γύρω από το μαθητή. (Γιαννουλάκη, 2009) Είναι ακόμη σημαντικό οι ειδικοί και οι παιδαγωγοί που προσπαθούν να βοηθήσουν τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ και τις οικογένειές τους να τα καθοδηγήσουν ώστε να μην αντιμετωπίζουν τη διάγνωση σαν τιμωρία ή σαν δικαιολογία, αλλά ως μέθοδο που τους βοηθά να ενεργοποιηθούν και να προγραμματίσουν την αντιμετώπισή της. (Γαλίτη – Κυρβασίλη, 2007)

Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να σημειωθεί ότι τα συμπτώματα της ΔΕΠ-Υ δεν θεραπεύονται, όπως ήδη αναφέρθηκε, όμως αμβλύνονται. Η ΔΕΠ-Υ είναι χρόνια διαταραχή. Ωστόσο οι πάσχοντες, οι οποίοι θα τύχουν ολοκληρωμένης θεραπευτικής προσέγγισης, μπορούν να διδαχθούν να προσαρμόζονται και να έχουν πλήρη, δημιουργική και φυσιολογική ζωή. Απολύτως σαφής είναι η διαπίστωση ότι η κατάρτιση και η ενημέρωση όλων -γονιών, εκπαιδευτικών, λειτουργών ψυχικής υγείας και γιατρών-, είναι απολύτως αναγκαία ώστε να υπάρξει πρόληψη, έγκαιρη διάγνωση - παρέμβαση και στήριξη της οικογένειας. (Μιχαλοπούλου, 2013)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΟΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Οι μεταβλητές της έρευνας προέκυψαν μετά από τη μελέτη της βιβλιογραφίας και των αποτελεσμάτων της ποιοτικής έρευνας. Η ποιοτική έρευνα διεξήχθη με συνεντεύξεις που παραχωρήθηκαν στον ερευνητή από 6 εν ενεργεία εκπαιδευτικούς διαφορετικής εμπειρίας, ηλικίας, ειδικότητας και εκπαίδευσης, ώστε να προκύψουν νέα δεδομένα και πιο πρόσφατο υλικό προς μελέτη..

Οι συνεντεύξεις κινήθηκαν γύρω από τους εξής θεματικούς άξονες:

A) Δημογραφικά στοιχεία των συνεντευζιάζόμενων:

Στην ενότητα αυτή οι ερωτώμενοι απάντησαν ανώνυμα για την εκπαιδευτική τους εμπειρία και για τις γνώσεις τους σχετικά με το αντικείμενο της εργασίας τους και σχετικά με το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ.

Από τις απαντήσεις τους επιβεβαιώθηκαν τα πορίσματα της βιβλιογραφίας τα οποία εμφανίζουν τη ΔΕΠ-Υ ως αρκετά συχνή διαταραχή (οι περισσότεροι αναφέρουν γύρω στα 5-6 παιδιά ανά σχολική τάξη, δηλαδή περίπου ανά 100 μαθητές).

Οι εκπαιδευτικοί που έλαβαν μέρος στην έρευνα είναι στην πλειοψηφία τους αρκετά έμπειροι και είχαν όλοι γνώση του προβλήματος και ακόμη κάποιου είδους εκπαίδευση σε σχέση με αυτό. Παρόλα αυτά οι περισσότεροι δήλωσαν ότι η επιπλέον επιμόρφωση είναι πάντα ευπρόσδεκτη και ποτέ περιττή.

B) Αναγκαιότητα της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων.

Άπαντες οι ερωτώμενοι τόνισαν την μεγάλη σημασία της συνεργασίας μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών ώστε τα παιδιά με σύνδρομο ΔΕΠ-Υ να εφαρμόζουν με συνέπεια τις οδηγίες των καθηγητών τους και να ολοκληρώνουν τις εργασίες και τις ασκήσεις που τους έχουν ανατεθεί για το σπίτι.

Οι επαφές των γονέων με το σχολείο βοηθούν αφενός τον μαθητή να αντεπεξέρχεται καλύτερα στα καθήκοντά του και αφετέρου τον καθηγητή να κάνει καλύτερα τη δουλειά του αποφεύγοντας άσκοπες παρατηρήσεις, εκνευρισμούς και καθυστερήσεις. Όλοι οι εκπαιδευτικοί συμφώνησαν πως η εμπλοκή των γονέων βοηθά σημαντικά στη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ανάλογα με την ειδικότητα, κάποιοι εντοπίζουν την βελτίωση στην απόδοση (μαθηματικός), κάποιοι στη συμπεριφορά (φιλόλογος) και κάποιοι στη γενικότερη παρουσία τους στο σχολείο (πληροφορικής).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η παρατήρηση ότι η πλειοψηφία των μαθητών του γυμνασίου δεν επιθυμεί να δυσαρεστούνται οι γονείς από τα σχόλια των εκπαιδευτικών για την επίδοσή τους, ως εκ τούτου εντείνουν τις προσπάθειές τους για βελτίωση όταν οι γονείς παρακολουθούν την επίδοσή τους με ενδιαφέρον.

Οι ερωτώμενοι απάντησαν ότι ικανοποιούνται από τη διάθεση των γονέων να εμπλακούν στην εκπαιδευτική διαδικασία και ότι επιδιώκουν αυτήν την επικοινωνία είτε άμεσα οι ίδιοι είτε μέσω της διεύθυνσης του σχολείου. Ωστόσο, διευκρινίζουν ότι αυτό το ενδιαφέρον αν και γίνονται προσπάθειες να ενταθεί με κάθε τρόπο, δεν είναι δυνατόν να επιβληθεί.

Γ) Μορφή επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων.

Όλοι οι ερωτώμενοι δήλωσαν ότι είναι διαθέσιμοι για επικοινωνία με τους γονείς είτε δια ζώσης είτε τηλεφωνική. Ωστόσο σχεδόν όλοι υποδεικνύουν ως κατάλληλο χώρο επαφών μόνο τον χώρο του σχολείου και μόνο κατά τις εργάσιμες ώρες. Ακόμη όλοι οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι υπάρχουν προκαθορισμένες ώρες επικοινωνίας για όλους τους γονείς, αλλά είναι εφικτή και οποιαδήποτε έκτακτη επαφή εάν παραστεί ανάγκη.

Πολλοί εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν το «τετράδιο επικοινωνίας», όπου σημειώνεται καθημερινά οποιαδήποτε πληροφορία θεωρούν ότι πρέπει να μεταφέρεται στους γονείς. Οι περισσότεροι δήλωσαν πως κρατούν κάποιου τύπου σημειώσεις, ακόμη και πρόχειρες, ώστε να είναι προετοιμασμένοι για την επικοινωνία τους με τους γονείς.

Δ) Το περιεχόμενο της επικοινωνίας εκπαιδευτικών και γονέων.

Σχεδόν όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι εκπαιδευτικοί επεσήμαναν ότι το ενδιαφέρον των γονέων στρέφεται πρωτίστως στην απόδοση των μαθητών στο γνωστικό αντικείμενο και δευτερευόντως στη συμπεριφορά τους στην τάξη. Ωστόσο οι καθηγητές επιμένουν να ενημερώνουν τους γονείς και για τις μεθόδους που χρησιμοποιούν αλλά και για τη συμπεριφορά των μαθητών, καθώς πρόκειται για στοιχεία τα οποία θεωρούν αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία της τάξης και τη βελτίωση της απόδοσης στις εκπαιδευτικές απαιτήσεις.

Οι γονείς τις περισσότερες φορές δυσκολεύονται να παρέχουν πληροφορίες για οικογενειακά ή «ακανθώδη» θέματα τα οποία μπορεί να επηρεάσουν τη συμπεριφορά, την ψυχική διάθεση και την επίδοση των παιδιών τους αλλά οι εκπαιδευτικοί στο σύνολό τους θεωρούν ότι τέτοιου τύπου πληροφορίες συμβάλλουν πολύ στην ορθή αντιμετώπιση των μαθητών αυτών και γι' αυτό προσπαθούν, διακριτικά, να τις εκμαιεύσουν.

Ε) Παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία εκπαιδευτικών- γονέων.

Οι γονείς που συνεργάζονται καλύτερα και ασχολούνται περισσότερο με τη σχολική πρόοδο και προσαρμογή των παιδιών τους (που αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της ΔΕΠ-Υ) έχουν με βάση τις μαρτυρίες των εκπαιδευτικών, ως επί το πλείστον μέσο προς υψηλό μορφωτικό κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο χωρίς όμως να αποκλείονται και οι εξαιρέσεις.

Το ενδιαφέρον είναι τεταμένο κυρίως στις αρχές της σχολικής χρονιάς και κυρίως την περίοδο που προηγείται της απόδοσης των ελέγχων προόδου. Συνήθως ατονεί τους τελευταίους μήνες της σχολικής χρονιάς εξαιτίας της κόπωσης ή της απογοήτευσης. Πάντως οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί συμφωνούν ότι οι γονείς των μαθητών με ΔΕΠ-Υ είναι περισσότερο πρόθυμοι να συνεργαστούν με τους εκπαιδευτικούς στην πρώτη τάξη του γυμνασίου και κυρίως μέχρι την παράδοση των ελέγχων του πρώτου τετραμήνου. Αργότερα αποστασιοποιούνται σταδιακά, γεγονός που αποδίδεται σε απογοήτευση, κόπωση ή και στις πιο απρόσωπες σχέσεις που αναπτύσσονται με τους εκπαιδευτικούς του γυμνασίου σε σχέση με τον δάσκαλο του δημοτικού σχολείου.

Οι χαμηλή βαθμολογία αποτελεί το κυριότερο σημείο τριβής μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων και συχνά εμποδίζει την συνεργασία.

Οι γονείς που είναι περισσότερο εριστικοί, λιγότερο συνεργάσιμοι και πιο καχύποπτοι απέναντι στον εκπαιδευτικό είναι συνήθως αυτοί που δεν θέλουν να

παραδεχτούν ότι το παιδί τους αντιμετωπίζει κάποιο μαθησιακό πρόβλημα και οι γονείς που έχουν ενοχές είτε για τους χειρισμούς τους σε κάποιες δύσκολες οικογενειακές καταστάσεις είτε για τη συμπεριφορά τους απέναντι στο παιδί τους. Η μητέρα υποδεικνύεται από το σύνολο των εκπαιδευτικών ως ο περισσότερο ενδιαφερόμενος και ο πιο συχνά εμπλεκόμενος γονέας, με τον οποίο μάλιστα η επικοινωνία είναι πιο αποτελεσματική και πιο επωφελής για το μαθητή.

Τέλος, όλοι οι εκπαιδευτικοί είναι αρνητικοί στην εμπλοκή των γονέων σε θέματα αναλυτικού προγράμματος, διδακτέας ύλης και γενικά στην οργάνωση του μαθήματος μέσα στην τάξη. Θεωρούν ότι πρόκειται καθαρά για δικαίωμα και ευθύνη του εκπαιδευτικού και ότι αυτός είναι το πλέον κατάλληλο πρόσωπο να χειρίζεται τέτοιου είδους θέματα.

Οι εκπαιδευτικοί παραχώρησαν οικιοθελώς και με μεγάλη προθυμία τη συνέντευξη, επιθυμώντας να συμβάλλουν στην εκπόνηση της έρευνας.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων αφενός επιβεβαιώθηκαν τα πορίσματα της βιβλιογραφίας και τα συμπεράσματα προγενέστερων ερευνών και αφετέρου προέκυψαν κάποιες νέες μεταβλητές και δόθηκε έμφαση σε κάποιες ήδη εντοπισμένες.

Οι μεταβλητές της έρευνας όπως προέκυψαν από τη βιβλιογραφία και τις 6 συνεντεύξεις που διενεργήθηκαν σε 6 εκπαιδευτικούς που διδάσκουν στο Γυμνάσιο είναι οι εξής:

- α. Η συχνότητα τις επικοινωνίας.
- β. Η αναγκαιότητα της συνεργασίας.
- γ. Η αποτελεσματικότητα της συνεργασίας.
- δ. Το ψυχοκοινωνικό και οικονομικό επίπεδο των γονέων σε σχέση με το ενδιαφέρον τους για την πρόοδο των παιδιών τους.
- ε. Η αποδοχή του προβλήματος από την οικογένεια.
- στ. Το φύλο του πιο ενεργά εμπλεκόμενου γονέα.
- ζ. Η μείωση του ενδιαφέροντος, σε σχέση με το ενδιαφέρον που υπήρχε σε προγενέστερα μαθησιακά στάδια.

Τα πορίσματα της ποιοτικής έρευνας υπέδειξαν τη μεταβλητή «φύλο του γονέα» ως παράγοντα που ασκεί μεγάλη επιρροή στις σχέσεις εκπαιδευτικού – γονέα. Πρόκειται για έναν παράγοντα του οποίου η σημασία δεν τονίζεται τόσο έντονα από τη βιβλιογραφία. Το ίδιο ισχύει και για τη σταδιακή μείωση του ενδιαφέροντος που φαίνεται να υπάρχει από μέρος των γονέων καθώς ο μαθητής προχωράει σε υψηλότερα εκπαιδευτικά στάδια.

Τέλος η μεταβλητή που αναδείχθηκε από την έρευνα και δεν εμφανίζεται στη βιβλιογραφία (τουλάχιστον όχι σε αξιοσημείωτο βαθμό) είναι «η αποδοχή του προβλήματος από πλευράς των γονέων, σε συσχετισμό με την προθυμία τους να συνεργαστούν με τους εκπαιδευτικούς».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1. Ο σκοπός της έρευνας.

Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας σχετικά με το ενδιαφέρον που επιδεικνύουν οι γονείς των μαθητών με σύνδρομο ΔΕΠ-Υ οι οποίοι φοιτούν στο γυμνάσιο για την εκπαίδευση των παιδιών τους, δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι οι σχετικές μελέτες είναι μάλλον περιορισμένες. Ως εκ τούτου θεωρήθηκε σκόπιμο, να διεξαχθεί μια έρευνα που να αφορά στις σχέσεις του σχολείου με τους γονείς μαθητών οι οποίοι πάσχουν από το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ, η οποία να καλύπτει ηλικιακά τον πληθυσμό των μαθητών που αποφοίτησαν από το δημοτικό σχολείο έως και αυτών που βρίσκονται στο κατώφλι του λυκείου. Στόχος της προσπάθειας είναι η καταγραφή των προβλημάτων, ο εντοπισμός των αιτιών τους και η δημιουργία προτάσεων οι οποίες θα αποτελούν λύσεις προς χρήση των ενδιαφερομένων.

Η έρευνα προσεγγίζει το θέμα από την πλευρά των εκπαιδευτικών, επειδή το ενδιαφέρον στρέφεται γύρω από τον τρόπο που εκείνοι διαχειρίζονται τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ και τα σχετικά θέματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Επιπλέον, με βάση την πολυετή εκπαιδευτική εμπειρία του ερευνητή, δημιουργήθηκε η αίσθηση ότι οι περισσότεροι γονείς των μαθητών που πάσχουν από το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ αγωνίζονται να βοηθήσουν τα παιδιά τους να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις της σχολικής τους ζωής, κυρίως κατά τα πρώτα μαθητικά τους χρόνια. Καθώς όμως τα παιδιά μεγαλώνουν και περνούν στην εφηβική ηλικία οι γονείς μοιάζουν να παραιτούνται της προσπάθειας και μειώνουν σταδιακά την επικοινωνία τους με το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους. Η αίσθηση αυτή επιβεβαιώθηκε και από τις μαρτυρίες των συνεντευξιαζόμενων εκπαιδευτικών, όπως κατατέθηκαν κατά τη διαδικασία της ποιοτικής έρευνας που διεξήχθη και παρατίθενται στην παρούσα εργασία.

4.2 Οι ερευνητικές υποθέσεις

Ο σκοπός της παρούσας μελέτης επομένως είναι να διερευνηθούν οι παρακάτω υποθέσεις:

Α) Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στο γυμνάσιο θεωρούν πολύ σημαντική για την επιτυχία της προσπάθειάς τους να διαχειριστούν τα ιδιαίτερα προβλήματα των μαθητών της προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας, οι οποίοι πάσχουν από το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ, τη συνεργασία τους με τους γονείς των μαθητών αυτών.

Β) Η συχνότητα της επικοινωνίας, των επαφών γενικότερα, μεταξύ των εκπαιδευτικών του γυμνασίου και των γονέων των μαθητών με ΔΕΠ-Υ μειώνεται σταδιακά καθώς ο μαθητής προχωρά σε μεγαλύτερες τάξεις.

Γ) Στην επιτυχή συνεργασία μεταξύ των γονέων των μαθητών με ΔΕΠ-Υ και των εκπαιδευτικών, πολύ μεγάλο ρόλο παίζει η αποδοχή από τους γονείς του προβλήματος που αντιμετωπίζει το παιδί τους.

4.3 Τα ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερωτήματα που εγείρονται μελετώντας τη σχετική βιβλιογραφία και αναλύοντας τα δεδομένα της ποιοτικής έρευνας είναι πάρα πολλά. Στα πλαίσια όμως μιας μεταπτυχιακής εργασίας με περιορισμένο χρονοδιάγραμμα και οικονομικούς πόρους,

κρίθηκε σκόπιμο να περιοριστεί η έρευνα και να μετατεθούν οι επιπλέον προβληματισμοί για μελλοντικές ερευνητικές προσπάθειες.

Τα ερευνητικά ερωτήματα επομένως που τίθενται προς διερεύνηση στην παρούσα εργασία είναι τα παρακάτω:

1ο ερώτημα Πόσο αναγκαία είναι η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών με ΔΕΠ-Υ που φοιτούν στο γυμνάσιο για την επιτυχία της διδασκαλίας;

2ο ερώτημα Πόσο αποτελεσματική για τη σχολική εξέλιξη των παιδιών είναι η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών με ΔΕΠ-Υ που φοιτούν στο γυμνάσιο;

3ο ερώτημα Πόσο συχνές είναι οι επαφές μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών με ΔΕΠ-Υ που φοιτούν στο Γυμνάσιο;

4ο ερώτημα Πόσο σημαντική, για τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων, είναι η αποδοχή του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ από το γονέα του πάσχοντα μαθητή;

4.4 Το είδος της έρευνας.

Η έρευνα που διεξήχθη ήταν «Ποσοτική Δειγματοληπτική Έρευνα». Προκειμένου να εντοπιστούν οι μεταβλητές της ποσοτικής έρευνας προηγήθηκε Ποιοτική έρευνα και συγκεκριμένα παραχωρήθηκε στον ερευνητή προσωπική δομημένη συνέντευξη από 6 καθηγητές διαφόρων ειδικοτήτων οι οποίοι διδάσκουν στα γυμνάσια του Νομού Πέλλας. Στις συνεντεύξεις απαντήθηκαν ερωτήσεις που αφορούν στη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων των οποίων τα παιδιά πάσχουν από σύνδρομο ΔΕΠ-Υ. Οι εκπαιδευτικοί παραχώρησαν τη μαγνητοσκοπημένη συνέντευξη οικιοθελώς και με μεγάλη προθυμία, επιθυμώντας να συμβάλλουν στην υλοποίηση της έρευνας. Οι απαντήσεις που δόθηκαν αφού μελετήθηκαν και συσχετίστηκαν με τα πορίσματα της βιβλιογραφίας έδωσαν το έναυσμα για τη δημιουργία του ερωτηματολογίου της ποσοτικής έρευνας που ακολούθησε.

Οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν και παρατίθενται στο παράρτημα της παρούσας εργασίας (Ζαφειρόπουλος, 2002)

4.5 Ο πληθυσμός – Το δείγμα– Η δειγματοληπτική μέθοδος της έρευνας.

Ο πληθυσμός της έρευνας (οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται στα γυμνάσια της χώρας) είναι άγνωστος. Η δειγματοληπτική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι η «κατά συστάδες δειγματοληψία»³. Ο λόγος αυτής της επιλογής είναι το γεγονός ότι με αυτή τη μέθοδο είναι πιο εύκολο να οριστεί το πλαίσιο της έρευνας, είναι μεγαλύτερη η

³ Η μέθοδος χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις στις οποίες δεν είναι γνωστός και καταγραμμένος ο πληθυσμός, δεν υπάρχουν κατ' ανάγκη δειγματοληπτικά πλαίσια, υπάρχουν όμως διαθέσιμοι κατάλογοι με ομάδες που καλύπτουν τον πληθυσμό. Από τη λίστα των ομάδων του πληθυσμού επιλέγουμε δείγμα κάποιων ομάδων και στη συνέχεια όλα τα μέλη των ομάδων που επιλέχθηκαν ή κάποιο συγκεκριμένο πλήθος ατόμων από κάθε ομάδα για να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο. Αυτοί αποτελούν το δείγμα της έρευνας.

ταχύτητα συλλογής στοιχείων, το κόστος είναι σχετικά μικρό και ότι ο ερευνητής είχε εύκολη πρόσβαση στον πληθυσμό της συστάδας μέσω των μελών των ομάδων της.

Ως συστάδες θεωρήθηκαν οι νομοί της χώρας και ως στοιχεία της συστάδας τα γυμνάσια του κάθε νομού.

Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για «δειγματοληψία κατά συστάδες σε δύο στάδια» επειδή ερωτήθηκε το 30% των εκπαιδευτικών κάθε σχολείου του νομού – συστάδας που επιλέχθηκε. (Παπαγεωργίου, 2015)

Ειδικότερα, το πληθυσμιακό δείγμα της παρούσας έρευνας αποτέλεσε το 30% περίπου των εκπαιδευτικών που εργάζονται στα Γυμνάσια του Νομού Πέλλας.

Ο πληθυσμός ήταν αστικός ημιαστικός και αγροτικός.

4.6 Μέθοδος συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων

Η μέθοδος που επιλέχθηκε για τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων είναι η «ποσοτική μονομεταβλητή ανάλυση». Η μέθοδος αυτή προτιμήθηκε επειδή τα δεδομένα που ενδιαφέρει να αναλυθούν είτε είναι ήδη αριθμητικά (συχνότητα επαφών) είτε είναι εύκολο να κωδικοποιηθούν (ο βαθμός αναγκαιότητας της συνεργασίας, ο βαθμός αποτελεσματικότητας των επαφών και το μέγεθος της σημασίας που έχει η αποδοχής του προβλήματος από τους γονείς).

(Earl Babbie: 2011)

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε είναι ένα δομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελείται από 10 ερωτήσεις «κλειστού τύπου», 2 «διχοτομικές ερωτήσεις», 2 ερωτήσεις «Likert»⁴, 6 ερωτήσεις «τύπου Likert»⁵ και 3 ερωτήσεις «ανοιχτού τύπου». Το ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε στηρίχθηκε, κυρίως ως προς το ύφος και τη δομή, σε ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε σε προγενέστερη διπλωματική εργασία η οποία εκπονήθηκε για το Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Λιούτα, 2013). Το προαναφερθέν ερωτηματολόγιο τροποποιήθηκε και προσαρμόστηκε τις ανάγκες της παρούσας εργασίας.

Προκειμένου να διαμορφωθεί το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου της ποσοτικής έρευνας, χρησιμοποιήθηκαν τα δεδομένα της ανάλυσης της ποιοτικής έρευνας που προηγήθηκε.

Για τη συλλογή των δεδομένων της ποσοτικής έρευνας (σε αριθμό που αντιστοιχούσε στο 30% των εκπαιδευτικών που υπηρετούν στο κάθε σχολείο). διανεμήθηκαν έντυπα ερωτηματολόγια σε κάθε ένα από τα 24 Γυμνάσια του Νομού Πέλλας

Οι διευθύνσεις και τα τηλέφωνα των σχολείων ήταν εύκολα προσπελάσιμα μέσω της ιστοσελίδας της Δ/μιας Εκπ/σης Πέλλας.

Η πρόσβαση του ερευνητή στα σχολεία ήταν σχετικά εύκολη επειδή είναι εκπαιδευτικός και κατά καιρούς έχει διδάξει και σε πολλά από αυτά τα σχολεία, οπότε υπήρξε μεγάλη προθυμία για διευκόλυνση στην εκπόνηση της έρευνας. Εξάλλου το θέμα της έρευνας ενδιαφέρει ιδιαίτερα τον συγκεκριμένο πληθυσμό λόγω επαγγέλματος.

⁴ Ζητάμε από τον ερωτώμενο να δηλώσει το βαθμό συμφωνίας του σε μια πρόταση που διατυπώσαμε

⁵ Παρουσιάζουν διάταξη –κλιμάκωση από το ελάχιστο προς το πάρα πολύ και μετρούν ποιότητα, σημαντικότητα ενδιαφέρον ικανοποίηση συχνότητα, βαθμό αλήθειας κ. ά. (Ζαφειρόπουλος, 2005)

Από τα 125 ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν απαντήθηκαν τα 100 και έτσι αυτά αποτελούν το προς μελέτη δείγμα της έρευνας.

Με το ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε συλλέχθηκαν και επιπλέον πληροφορίες από αυτές που αφορούν άμεσα στα ερευνητικά ερωτήματα. Οι πληροφορίες αυτές θεωρήθηκε ότι είναι πιθανόν να αποδώσουν χρήσιμο υλικό για την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας ή να αποτελέσουν έναυσμα για περαιτέρω ερευνητικές προσπάθειες σχετικές με το ίδιο ή και παρόμοιο θέμα.

Η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε μέσω του στατιστικού πακέτου SPSS v. 25 με τη βοήθεια του έργου των McCormick & Salcedo (2015). Ο έλεγχος σημαντικότητας τέθηκε στο 0,05 όπως και στις περισσότερες έρευνες, ωστόσο, το επίπεδο σημαντικότητας θα μπορούσε να είναι και αρκετά μικρότερο (Ho, 2015).

4.7 Το χρονοδιάγραμμα της έρευνας.

Η έρευνα διεξήχθη από 15/5 /2019 έως 15/6/2019 με έντυπα ερωτηματολόγια τα οποία διανεμήθηκαν ή αποστάλθηκαν σε όλα τα Γυμνάσια του Νομού Πέλλας. Κάποια από τα ερωτηματολόγια τα διένειμε ο ίδιος ο ερευνητής, άλλα τα διακίνησε μέσω συναδέλφων εκπαιδευτικών (κατόπιν συνεννόησης με τη διεύθυνση του σχολείου) και κάποια στάλθηκαν ταχυδρομικώς.

4.8 Οι πόροι που απαιτήθηκαν

Για την έρευνα που διενεργήθηκε υπήρξαν κάποια έξοδα, ωστόσο δεν ήταν ιδιαίτερα μεγάλα και καλύφθηκαν από τον ίδιο τον ερευνητή: Για τη διακίνηση των ερωτηματολογίων στα γυμνάσια του νομού χρειάστηκε να γίνουν κάποιες μετακινήσεις, οι περισσότερες σε σχετικά κοντινές αποστάσεις, στις οποίες χρησιμοποιήθηκε το ιδιωτικό αυτοκίνητο του ερευνητή. Ακόμη δαπανήθηκαν μικροποσά για τις κόλλες Α4 και τα αναλώσιμα των ηλεκτρονικών υπολογιστών που χρησιμοποιήθηκαν. Τέλος απαιτήθηκε η χρήση φωτοτυπικών μηχανημάτων και Η/Υ, τα οποία παραχωρήθηκαν από το σχολείο οργανικής θέσης του ερευνητή.

4.9 Οι περιορισμοί της έρευνας

Η έρευνα, για λόγους οικονομίας και περιορισμένου χρόνου, διεξήχθη μεταξύ των εκπαιδευτικών των Γυμνασίων του νομού Πέλλας. Ο νομός αυτός επιλέχθηκε εξαιτίας της ευκολότερης πρόσβασης του ερευνητή στο εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων του. Ο αριθμός των ερωτηματολογίων που διανεμήθηκαν είναι 125, εκ των οποίων απαντήθηκαν μόνο τα 100. Ωστόσο ο ακριβής αριθμός των εκπαιδευτικών που διδάσκουν στα Γυμνάσια της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά είναι άγνωστος και σίγουρα πολύ μεγάλος, με δεδομένο ότι τα Γυμνάσια της χώρας είναι 1677 (Κορδής, 2016). Άλλωστε, πολλοί εκπαιδευτικοί πλέον εργάζονται παράλληλα σε διάφορων ειδών σχολεία (ΓΕΛ, ΕΠΑΛ, Γυμνάσια, ακόμη και Ειδικά Σχολεία), προκειμένου να καλύψουν το υποχρεωτικό τους ωράριο.

Το δείγμα μας επομένως, με βάση τις παραπάνω σημειώσεις, είναι πιθανόν να είναι μικρό και ίσως όχι απόλυτα αντιπροσωπευτικό των απόψεων του συνόλου του πληθυσμού. Τα αποτελέσματα της έρευνας δεν αποκλείεται να παρουσίαζαν κάποιες τροποποιήσεις εάν μελετούνταν οι απόψεις μεγαλύτερου αριθμού εκπαιδευτικών. Στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης έρευνας θα μπορούσε ίσως να επεκταθεί η παρούσα εργασία και να αποδώσει αποτελέσματα με μικρότερα περιθώρια σφάλματος.

Ωστόσο, πρέπει να επισημάνουμε πως οι εκπαιδευτικοί που έλαβαν μέρος στην έρευνα έχουν εργαστεί σε πολλά διαφορετικά σχολεία κατά τη διάρκεια της καριέρας τους και επομένως μας μεταφέρουν την εμπειρία τους από την κατάσταση που επικρατεί στα σχολεία διαφόρων περιοχών της χώρας. Ο Νομός Πέλλας έχει Γυμνάσια και σε αστικές, και σε ημιαστικές, και σε αγροτικές περιοχές. Επιπλέον εργάζονται σ' αυτόν εκπαιδευτικοί οι οποίοι, λόγω καταγωγής, κατά καιρούς υπηρετούν στα σχολεία της Θεσσαλονίκης, επομένως μ' αυτόν τον τρόπο ίσως μεταφέρθηκε και η εμπειρία από τα σχολεία των μεγάλων αστικών κέντρων. Τα παραπάνω δεδομένα θεωρήθηκε ότι είναι πιθανόν να προσθέτουν αξιοπιστία στην παρούσα εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Η εσωτερική αξιοπιστία της έρευνας

Για την ανάλυση της εσωτερικής αξιοπιστίας των ερωτήσεων χρησιμοποιήθηκε το μέτρο alpha, που εισήγαγε ο Cronbach (1951). Σύμφωνα με τα όσα γράφει στο έργο του, ο δείκτης μπορεί να πάρει τιμές από το 0 έως το 1. Οι Bonett & Wright (2015) αναφέρουν πως τα ικανοποιητικά επίπεδα του δείκτη κυμαίνονται αποκλειστικά πάνω από το 0,700.

Από την εφαρμογή του ελέγχου στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου της παρούσας έρευνας (εκτός φυσικά των δημογραφικών και των δύο ερωτήσεων ανοιχτού τύπου), προέκυψε πως ο δείκτης έχει τιμή 0,771, γεγονός που –με βάση τα παραπάνω– αποδεικνύει ότι το ερωτηματολόγιο είναι έγκυρο και η εσωτερική αξιοπιστία των ερωτήσεων κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα.

Ο έλεγχος σημαντικότητας - όπως ήδη έχει αναφερθεί στο 4^ο κεφ - τέθηκε στο 0,05. (Ho, 2015).

5.2 Παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας ερωτηματολόγιο

1^ο Μέρος: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ.

Φύλο: Από τον Πίνακα 1 προκύπτει πως από τους συνολικά 100 συμμετέχοντες οι 34 ανήκουν στο ανδρικό φύλο και οι 66 στο γυναικείο.

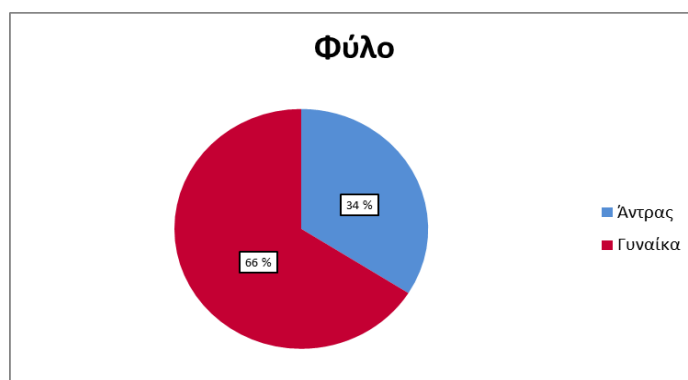
Φύλο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άντρας	34	34,0	34,0	34,0
	Γυναίκα	66	66,0	66,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	
Total		100	100,0		

Πίνακας 1: Το Φύλο των συμμετεχόντων

Τα παραπάνω αποτελέσματα παρουσιάζονται και γραφικά στην Εικόνα 1.

Από τη γραφική αναπαράσταση επιβεβαιώνεται η υπεροχή του γυναικείου φύλου στο δείγμα, το οποίο καταλαμβάνει το 66% του δείγματος, σε αντίθεση με το ανδρικό φύλο το οποίο καταλαμβάνει μόλις το 34%.

Εικόνα 1: Φύλο των συμμετεχόντων

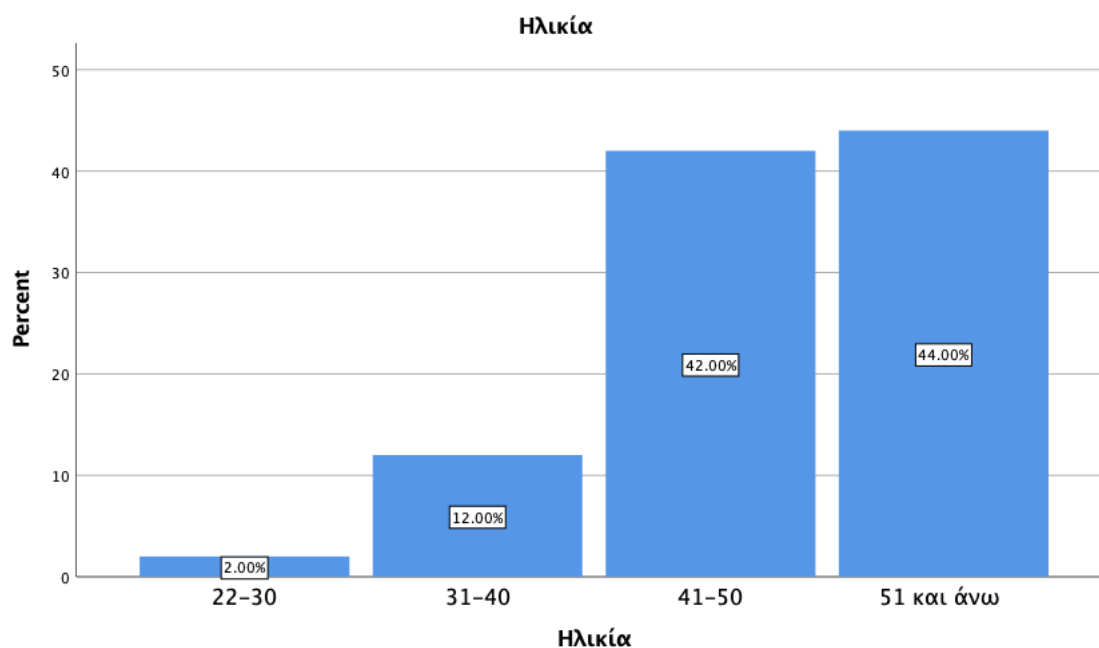
2) Ηλικία: Η ερώτηση αυτή περιείχε 4 βασικές κατηγορίες και κάθε άτομο που συμμετείχε στην έρευνα επέλεγε αποκλειστικά μία κατηγορία. Από τον επόμενο πίνακα 2 φαίνεται πως τα περισσότερα άτομα στο δείγμα βρίσκονται είτε στην ηλικιακή ομάδα 41-50 (N=42) είτε στην ηλικιακή ομάδα 51 και άνω (N=44).

Πίνακας 2: Ηλικία

Ηλικία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	22-30	2	2,0	2,0	2,0
	31-40	12	12,0	12,0	14,0
	41-50	42	42,0	42,0	56,0
	51 και άνω	44	44,0	44,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Στην *Εικόνα 2*, που αφορά στο γράφημα το οποίο παρουσιάζει τα ποσοστά των ηλικιακών ομάδων, παρατηρείται πως το 42% των συμμετεχόντων βρίσκονται σε ηλικίες ανάμεσα από 41 και 50, το 44% βρίσκεται σε ηλικίες άνω των 51, το 12% σε ηλικίες 31 και 40 και τέλος, μόλις το 2% βρίσκεται σε ηλικίες 22 έως 30.

Πίνακας 2: Ηλικία

3) Ειδικότητα: Από τον Πίνακα 3 προκύπτει πως οι συμμετέχοντες κατέχουν πολλές και διαφορετικές ειδικότητες . Παρόλα αυτά, μελετώντας τα δεδομένα του πίνακα διαπιστώνεται ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες το 28% του δείγματος ανήκουν στην ειδικότητα των φιλολόγων (N=28). Το ποσοστό των φιλολόγων είναι σημαντικά μεγαλύτερο αν ληφθεί υπόψη ότι οι Θεολόγοι και οι Μαθηματικοί είναι οι αμέσως πολυπληθέστερες ειδικότητες με ποσοστό 12% έκαστος. Οι υπόλοιπες ειδικότητες εμφανίζονται με μικρότερα ποσοστά που κυμαίνονται μεταξύ 1% και 6%.

Ειδικότητα - (ΠΕ)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	01 - Θεολόγος	12	12,0	12,0	12,0
	02 - Φιλολόγος	28	28,0	28,0	40,0
	03 - Μαθηματικός	12	12,0	12,0	52,0
	04 - Χημικός	5	5,0	5,0	57,0
	04 - Βιολόγος	2	2,0	2,0	59,0
	04 - Γεωλόγος	1	1,0	1,0	60,0
	04 - Φυσικός	6	6,0	6,0	66,0
	05 - Γαλλικής	4	4,0	4,0	70,0
	06 - Αγγλικής	2	2,0	2,0	72,0
	07 - Γερμανικής	3	3,0	3,0	75,0
	08 - Καλλιτεχνικών	1	1,0	1,0	76,0
	11 - Φυσικής Αγωγής	5	5,0	5,0	81,0
	15- Οικιακής Οικονομίας	2	2,0	2,0	83,0
	23 - Ψυχολόγος	1	1,0	1,0	84,0
	78 - Κοινωνιολόγος	1	1,0	1,0	85,0
	79 - Μουσικών	3	3,0	3,0	88,0
	80 - Οικονομολόγος	3	3,0	3,0	91,0
	81 - Πολ, μηχανικός	3	3,0	3,0	94,0
	86 - Πληροφορικής	6	6,0	6,0	100,0
Total	100	100,0	100,0		

Πίνακας 3: Ειδικότητα - (ΠΕ)

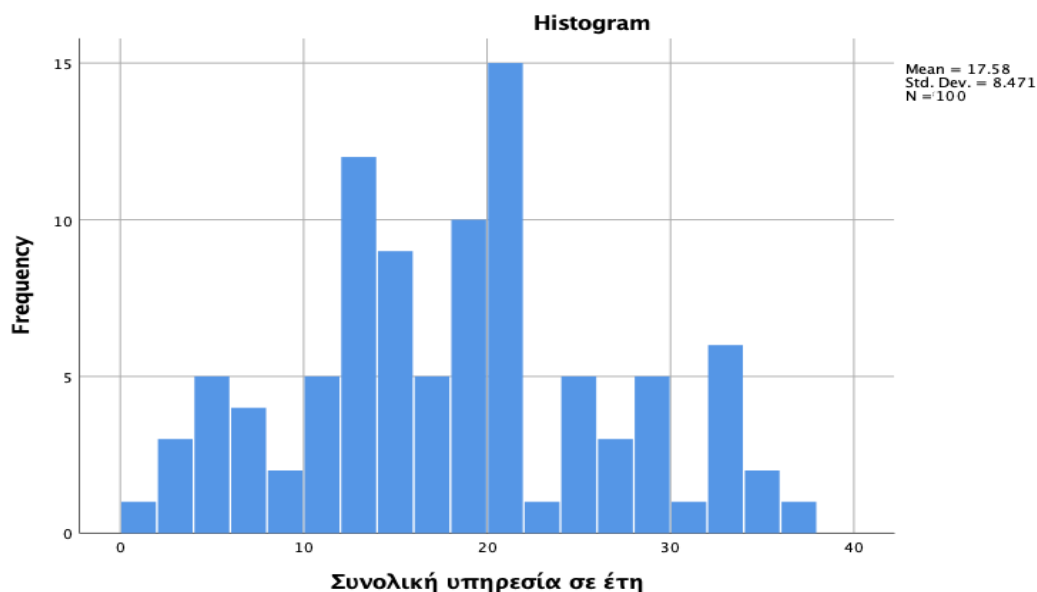
4) Η προϋπηρεσία των ερωτώμενων: Οι συμμετέχοντες στη σχετική ερώτηση σημείωναν απλά έναν αριθμό ο οποίος αντιστοιχεί στα ζητούμενα έτη προϋπηρεσίας τους. Από τον Πίνακα 4 προκύπτει πως τα έτη υπηρεσίας λαμβάνουν τιμές από το 1 έως το 36. Μάλιστα ο μέσος όρος των ετών υπηρεσίας διαμορφώθηκε γύρω στα 17,5 έτη, με την τυπική απόκλιση να είναι εκτεταμένη και να φτάνει τα 8,5 χρόνια περίπου.

Πίνακας 4: Συνολική προϋπηρεσία σε έτη

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Συνολική υπηρεσία σε έτη	100	1	36	17,58	8,471
Valid N (listwise)	100				

Για να παρουσιαστεί μια πιο γενική εικόνα των συνολικών ετών προϋπηρεσίας δημιουργήθηκε ένα ιστόγραμμα που παρουσιάζεται στην *Εικόνα 3*. Από το ιστόγραμμα αυτό προκύπτει πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι έχουν 18-22 χρόνια προϋπηρεσίας. Ωστόσο, είναι αρκετοί και εκείνοι οι οποίοι δήλωσαν 14 - 16 χρόνια προϋπηρεσίας.

Εικόνα 3: Συνολική υπηρεσία σε έτη

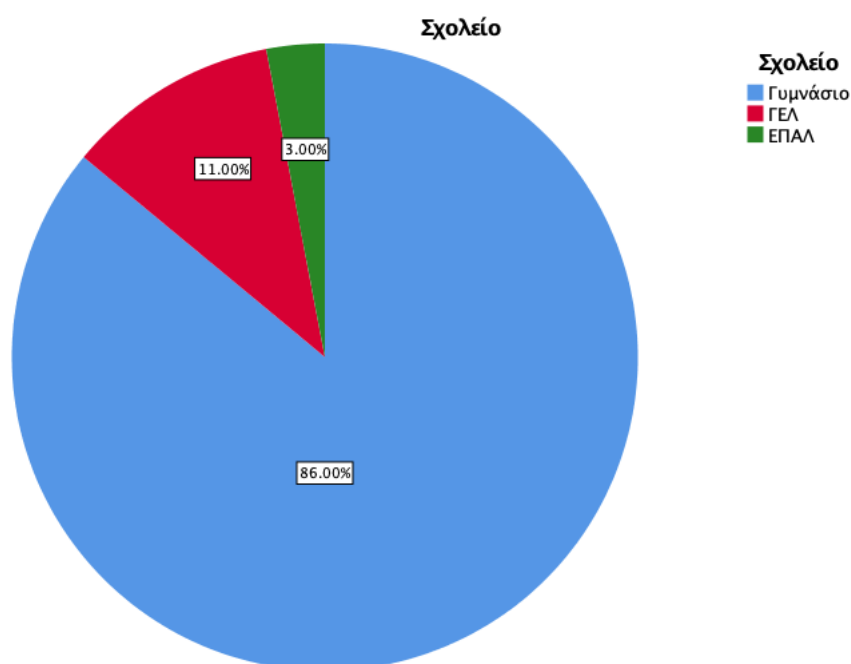
5) Ο τύπος σχολείου οργανικής θέσης: Η ερώτηση ήταν πολλαπλής επιλογής. Από τον Πίνακα 5 συμπεραίνεται ότι 86 συμμετέχοντες δήλωσαν πως διδάσκουν σε Γυμνάσιο ενώ αρκετά λιγότεροι είναι όσοι δήλωσαν πως ανήκουν οργανικά σε ΓΕΛ (N=11) και όσοι δήλωσαν πως ανήκουν σε ΕΠΑΛ (N=3). Αξίζει να σημειωθεί πως κάποιιοι δήλωσαν παράλληλα μέχρι και 2 διαφορετικούς τύπους σχολείων γι' αυτό και υπάρχει το ποσοστό percent of cases που φτάνει το 103,1% . (Πιθανότατα κάποιιοι παρενόησαν και ανέφεραν τα σχολεία που διδάσκουν και όχι αυτό της οργανικής τους θέσης που πιθανόν να είναι σε Λύκειο ή ΕΠΑΛ, ενώ διδάσκουν για συμπλήρωση ωραρίου και στο Γυμνάσιο.)

Πίνακας 5: Τύπος σχολείου οργανικής θέσης

Τύπος σχολείου οργανικής θέσης

	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	
Γυμνάσιο	86	86,0%	88,7%
ΓΕΛ	11	11,0%	11,3%
ΕΠΑΛ	3	3,0%	3,1%
Total	100	100,0%	103,1%

Η γραφική απεικόνιση των ποσοστών που βρίσκεται στην Εικόνα 4 παρουσιάζει τα ποσοστά ανά τύπο σχολείου οργανικής θέσης. Από τα δεδομένα της εικόνας προκύπτει πως το 86% του δείγματος έχει την οργανική του θέση σε Γυμνάσιο, το 11,00% σε ΓΕΛ και μόλις το 3,00% σε ΕΠΑΛ.

Εικόνα 4: Σχολείο οργανικής θέσης

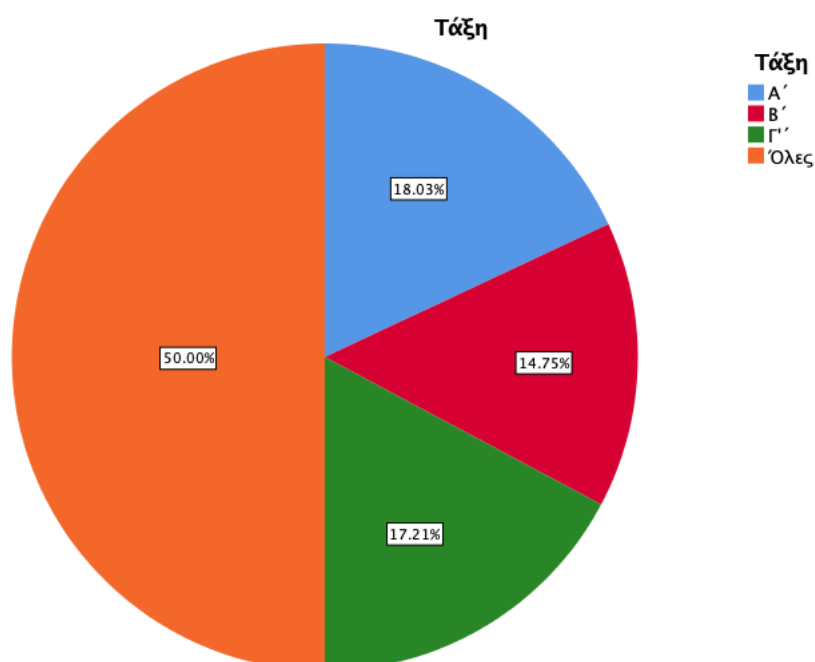
6) Η **τάξη στην οποία διδάσκει ο ερωτώμενος**: Η σχετική ερώτηση ήταν και αυτή πολλαπλής επιλογής. Σύμφωνα με τα δεδομένα του *Πίνακα 6* προκύπτει πως η πλειοψηφία του δείγματος (N=61) διδάσκει παράλληλα τόσο στην Α΄ τάξη, όσο και Β΄ και στη Γ΄ τάξη. Πιο πίσω βρίσκονται όσοι διδάσκουν μόνο στην Α΄ τάξη (N=22), στη Γ΄ τάξη (N=21) και στη Β΄ τάξη (N=18).

Πίνακας 6: Τάξη στην οποία διδάσκετε

Τάξη στην οποία διδάσκετε

	Responses N	Percent	Percent of Cases
A΄	22	18,0%	22,2%
B΄	18	14,8%	18,2%
Γ΄	21	17,2%	21,2%
Όλες	61	50,0%	61,6%
Total	122	100,0%	123,2%

Από την *Εικόνα 5* που παρουσιάζει γραφικά τα αποτελέσματα σχετικά με την τάξη στην οποία διδάσκει το δείγμα προκύπτει πως αποκλειστικά στην Α΄ τάξη διδάσκει το 18,03% του δείγματος, στη Β΄ τάξη το 14,75%, στη Γ΄ τάξη το 17,21% και επί πλέον σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου διδάσκει το 50,00% του δείγματος.

Εικόνα 5: Τάξη

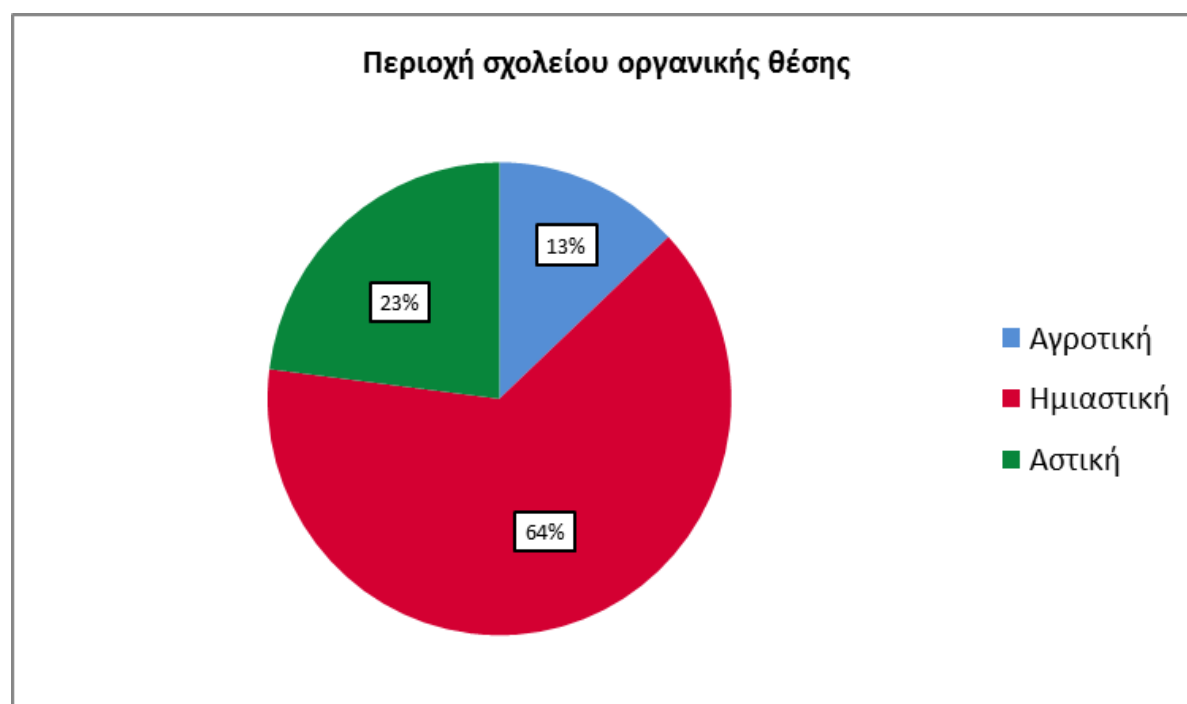
7) Η **περιοχή του σχολείου οργανικής θέσης**: Οι επιλογές στη σχετική ερώτηση ήταν η Αγροτική, η Ημιαστική και η Αστική. Από τον Πίνακα 7 που παρουσιάζει τα βασικά περιγραφικά στατιστικά των απαντήσεων της ερώτησης προκύπτει πως οι περισσότεροι συμμετέχοντες του δείγματος (N=64) διδάσκουν σε σχολείο που ανήκει σε Ημιαστική περιοχή.

Πίνακας 7: Περιοχή σχολείου οργανικής θέσης

Περιοχή σχολείου οργανικής θέσης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αγροτική	13	13,0	13,0	13,0
	Ημιαστική	64	64,0	64,0	77,0
	Αστική	23	23,0	23,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Η γραφική αναπαράσταση στην *Εικόνα 6* παρουσιάζει τα ποσοστά των απαντήσεων στην ίδια ερώτηση. Από την εικόνα προκύπτει πως το 64% του δείγματος διδάσκει σε Ημιαστικές περιοχές. Σε μικρότερα ποσοστά συναντώνται όσοι διδάσκουν σε Αστικές περιοχές (23%) και όσοι διδάσκουν σε Αγροτικές περιοχές (13%).

Εικόνα 6: Περιοχή σχολείου οργανικής θέσης

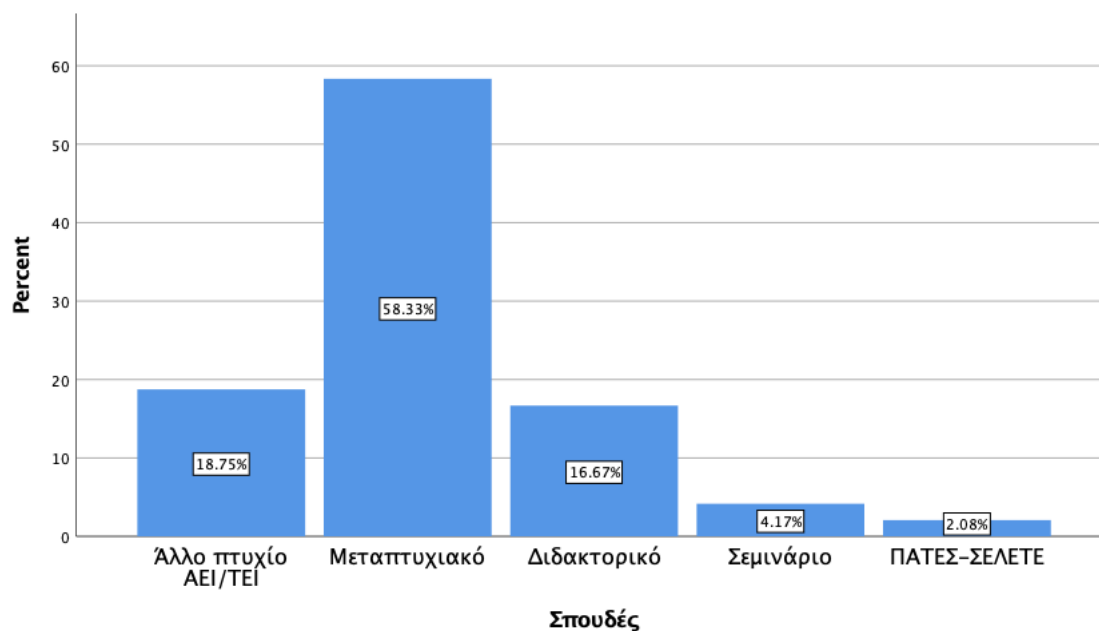
8) **Οι σπουδές των συμμετεχόντων πέραν του βασικού τους πτυχίου.** Η ερώτηση αυτή ήταν πολλαπλής επιλογής και οι απαντήσεις που δόθηκαν παρουσιάζονται στον Πίνακα 8. Από τα δεδομένα που εμφανίζονται βλέπουμε ότι το 48% του δείγματος απάντησε πως έχει κάνει σπουδές επιπλέον του βασικού πτυχίου, με το μεταπτυχιακό να ξεχωρίζει ανάμεσα στις διαθέσιμες απαντήσεις, αφού αναφέρθηκε από 28 συνολικά συμμετέχοντες.

Πίνακας 8: Σπουδές εκτός του βασικού πτυχίου

Σπουδές εκτός του βασικού πτυχίου

	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	
Άλλο πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ	9	18,8%	22,0%
Μεταπτυχιακό	28	58,3%	68,3%
Διδακτορικό	8	16,7%	19,5%
Σεμινάριο	2	4,2%	4,9%
ΠΑΤΕΣ-ΣΕΛΕΤΕ	1	2,1%	2,4%
Total	48	100,0%	117,1%

Η Εικόνα 7 αποτελεί τη γραφική αναπαράσταση των ποσοστών που αντιστοιχούν σε κάθε τύπο σπουδών του δείγματος (πέρα από το βασικό τους πτυχίο). Από τη γραφική απεικόνιση προκύπτει πως το 58,33% του ποσοστού που δήλωσε ότι έχει επιπλέον σπουδές είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου. Πιο πίσω, αλλά κοντά μεταξύ τους υπό τη μορφή των ποσοστών, βρίσκονται οι κάτοχοι άλλου πτυχίου ΑΕΙ/ΤΕΙ (18,75%) και οι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου (16,67%).

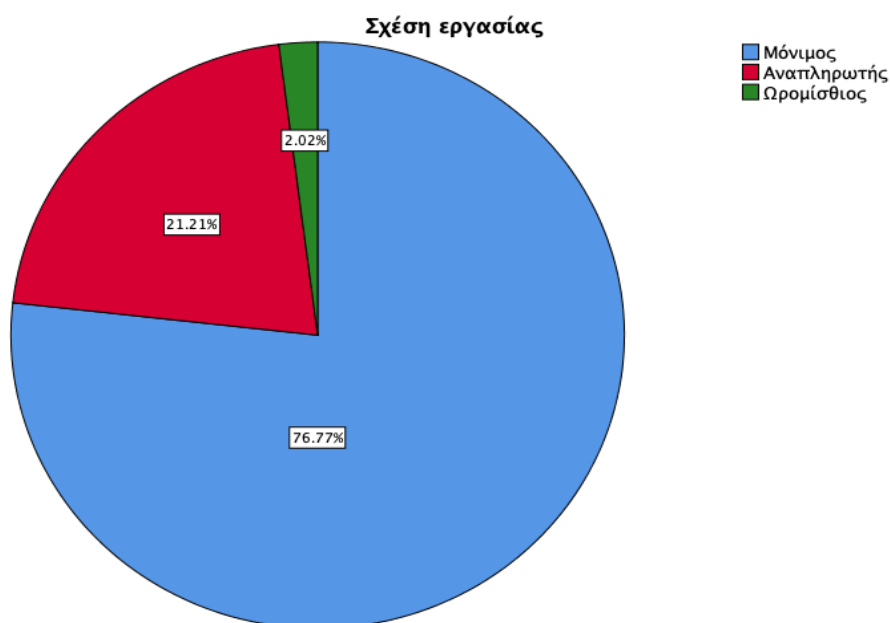
Εικόνα 7: Σπουδές εκτός του βασικού πτυχίου

9) **Η σχέση εργασίας με την υπηρεσία του δείγματος.** Από τις απαντήσεις του δείγματος αυτή που ξεχώρισε, είναι εκείνη που αντιστοιχεί σε μόνιμη σχέση εργασίας με την υπηρεσία η οποία και αντιπροσωπεύει τη θέση εργασίας 76 συμμετεχόντων. Ένα άτομο δεν έδωσε απάντηση, πιθανόν επειδή δεν επιθυμούσε να γίνει γνωστή η ταυτότητά του από αυτή την απάντηση.

Πίνακας 9: Σχέση εργασίας
Σχέση εργασίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μόνιμος	76	76,0	76,8	76,8
	Αναπληρωτής	21	21,0	21,2	98,0
	Ωρομίσθιος	2	2,0	2,0	100,0
	Total	99	99,0	100,0	
Missing	System	1	1,0		
Total		100	100,0		

Η *Εικόνα 8* παρουσιάζει γραφικά τις απαντήσεις στη σχετική ερώτηση. Από το γράφημα λοιπόν της εικόνας συμπεραίνεται πως η πλειοψηφία του δείγματος και σε ποσοστό μάλιστα 76,77%, βρίσκεται σε μόνιμη σχέση εργασίας. Αρκετά πιο πίσω σε ποσοστό 21,21% ,έρχονται οι αναπληρωτές καθηγητές και τέλος ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξης το 2% , είναι ωρομίσθιοι εκπαιδευτικοί .

Εικόνα 8: Σχέση εργασίας

2^ο Μέρος: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΓΟΝΕΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Ακολουθεί η ανάλυση των ερωτήσεων του πρώτου τμήματος εκ του βασικού μέρους του ερωτηματολογίου που αφορά στην :

Α) ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΟΝΕΩΝ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ, ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ ΚΑΙ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΔΕΠ-Υ.

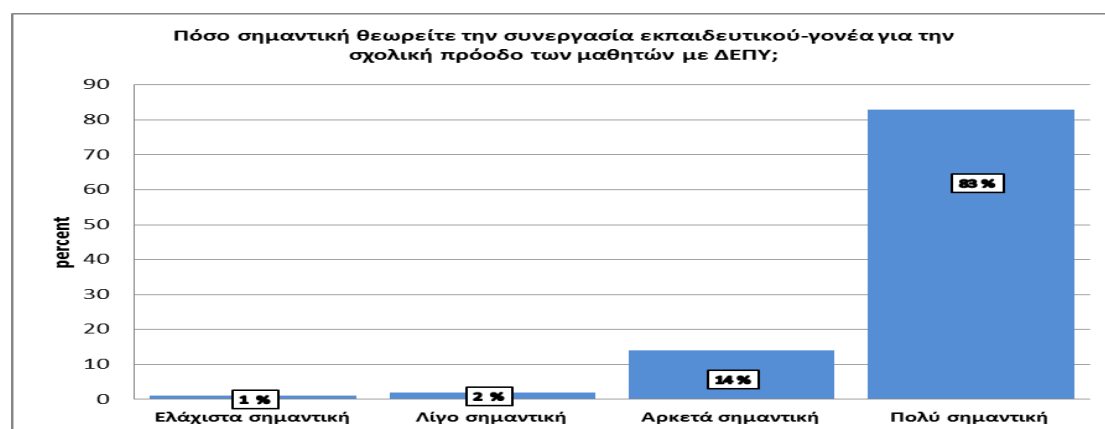
1) **Πόσο σημαντική για τη σχολική πρόοδο των μαθητών με ΔΕΠ-Υ θεωρείτε τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων τους;:** Ο Πίνακας 10 παρουσιάζει τα αποτελέσματα που προέκυψαν σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος. Από τις απαντήσεις ξεχωρίζει αυτή η οποία θεωρεί τη συνεργασία εκπαιδευτικού - γονέα για τη σχολική πρόοδο των μαθητών με ΔΕΠ-Υ πολύ σημαντική. Μάλιστα αυτή η θέση υποστηρίζεται από ένα σεβαστό ποσοστό συμμετεχόντων ο οποίος φτάνει τους 83 σε αριθμό.

Πίνακας10: Πόσο σημαντική θεωρείτε τη συνεργασία εκπαιδευτικού-γονέα για τη σχολική πρόοδο των μαθητών με ΔΕΠ-Υ

Πόσο σημαντική θεωρείτε τη συνεργασία εκπαιδευτικού-γονέα για τη σχολική πρόοδο των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ελάχιστα σημαντική	1	1,0	1,0	1,0
	Λίγο σημαντική	2	2,0	2,0	3,0
	Αρκετά σημαντική	14	14,0	14,0	17,0
	Πολύ σημαντική	83	83,0	83,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

Η γραφική απεικόνιση που παρουσιάζεται στην *Εικόνα 9* ξεκαθαρίζει την υπεροχή της απάντησης «πολύ σημαντική» στην ερώτηση και επιβεβαιώνει πως την έχει επιλέξει η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (83%). Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός πως η αμέσως επόμενη δημοφιλέστερη απάντηση ήταν η «αρκετά σημαντική», με 14% των απαντήσεων, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το δείγμα θεωρεί ξεκάθαρα ότι η συνεργασία εκπαιδευτικού-γονέα για την σχολική πρόοδο των μαθητών με ΔΕΠ-Υ είναι σημαντική.

Εικόνα 9: Πόσο σημαντική θεωρείτε την συνεργασία εκπαιδευτικού-γονέα για την σχολική πρόοδο των μαθητών με ΔΕΠ-Υ.

2) **Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι στόχοι συνεργασίας – επικοινωνίας εκπαιδευτικού – γονέα;** Η ερώτηση στόχευε στην ανίχνευση των απόψεων των εκπαιδευτικών, σχετικά με το ποιοι θα πρέπει να είναι κάθε φορά οι στόχοι των εκπαιδευτικών όταν επικοινωνούν ή με οποιοδήποτε τρόπο συνεργάζονται με τους γονείς. Υπήρχε το δικαίωμα της επιλογής περισσότερων από μία απαντήσεων.

Σύμφωνα πάντα με τις απαντήσεις του δείγματος, υπάρχει μια σχετική ισορροπία ως προς τον αριθμό αυτών που επέλεξαν κάθε πιθανή απάντηση. Να σημειωθεί πως η ερώτηση ήταν πολλαπλής επιλογής. Από τον επόμενο πίνακα που περιλαμβάνει τα στατιστικά στοιχεία όλων των απαντήσεων, προκύπτει ότι με μικρή διαφορά «ο στόχος της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ εκπαιδευτικού – γονέα» εμφανίζεται ως η δημοφιλέστερη απάντηση (N=83) από όσες επέλεξαν οι ερωτηθέντες στη σχετική ερώτηση (N=83).

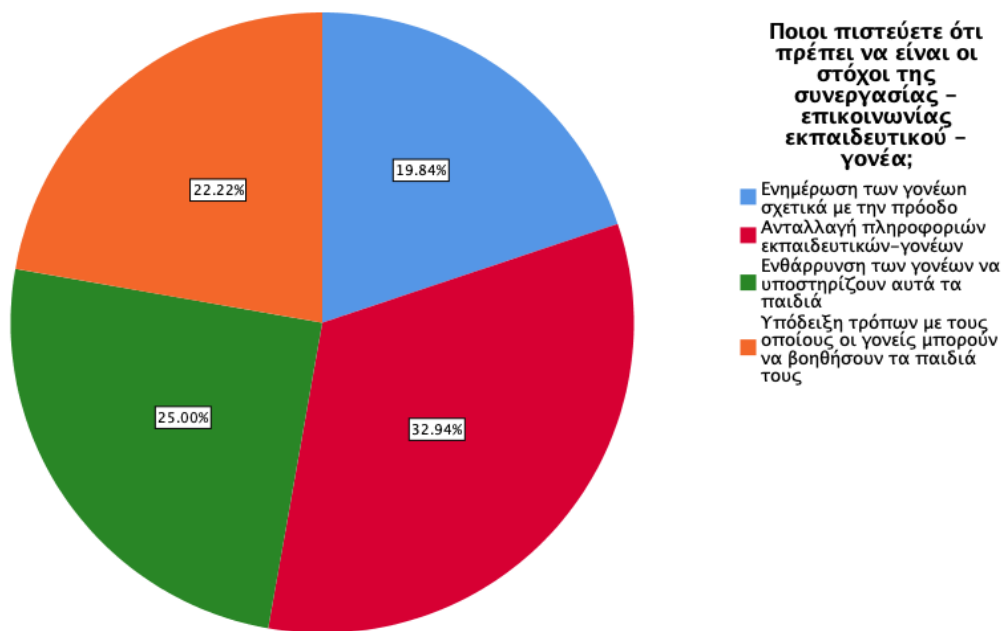
Πίνακας 11: Ποιοι πιστεύετε ότι πρέπει να είναι οι στόχοι της συνεργασίας - επικοινωνίας εκπαιδευτικού – γονέα

Ποιοι πιστεύετε ότι πρέπει να είναι οι στόχοι της συνεργασίας - επικοινωνίας εκπαιδευτικού - γονέα; (Κυκλώστε μία ή περισσότερες απαντήσεις.)

	Responses		
	N	Percent	Percent of Cases
^a Ενημέρωση των γονέων σχετικά με την πρόοδο	50	19,8%	50,5%
Ανταλλαγή πληροφοριών εκπαιδευτικών-γονέων	83	32,9%	83,8%
Ενθάρρυνση των γονέων να υποστηρίζουν αυτά τα παιδιά	63	25,0%	63,6%
Υπόδειξη τρόπων με τους οποίους οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους	56	22,2%	56,6%
Total	252	100,0%	254,5%

Η *Εικόνα 10* αναπαριστά το ποσοστά κάθε απάντησης στην ίδια ερώτηση. Μέσω της αναπαράστασης συμπεραίνεται πως τα ποσοστά των απαντήσεων είναι κοντά μεταξύ τους, αφού όλα τα κομμάτια της αναπαράστασης έχουν παρόμοιο μέγεθος. Αναλυτικότερα, η δημοφιλέστερη απάντηση με 32,94% ήταν η «ανταλλαγή πληροφοριών εκπαιδευτικών-γονέων» και στη συνέχεια ακολουθούν η «ενθάρρυνση των γονέων να υποστηρίζουν αυτά τα παιδιά» με 25%, η «υπόδειξη τρόπων με τους οποίους οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους» με 22,22% και τέλος η «ενημέρωση των γονέων σχετικά με την πρόοδο» με 19,84%.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται πως και οι 4 προτεινόμενοι στόχοι συνεργασίας – επικοινωνίας εκπαιδευτικού – γονέα θεωρούνται σημαντικοί για το δείγμα, με τους 2 πρώτους σε προτίμηση την «ανταλλαγή πληροφοριών εκπαιδευτικών – γονέων» και «την ενθάρρυνση των γονέων να υποστηρίζουν τα παιδιά που πάσχουν από το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ».

Εικόνα 10 : Ποιοι πιστεύετε ότι πρέπει να είναι οι στόχοι της συνεργασίας - επικοινωνίας εκπαιδευτικού - γονέα

3) **Πόσο συντελεί η συνεργασία και η συχνής επικοινωνία των γονέων με το σχολείο στη βελτίωση των παρακάτω παραγόντων; (αναφέρονται στον πίνακα 12):** Η ερώτηση περιελάμβανε 8 παράγοντες ο καθένας εκ των οποίων μπορούσε να βαθμολογηθεί με «καθόλου», «λίγο», «πολύ» ή «πάρα πολύ», ανάλογα με τον βαθμό της συμβολής του στη βελτίωση της συνεργασίας εκπαιδευτικών και γονέων κατά τη γνώμη των συμμετεχόντων στην έρευνα. Ο επόμενος πίνακας δείχνει συγκεντρωτικά τόσο τις συχνότητες όσο και τα ποσοστά των απαντήσεων που αντιστοιχούν στις 8 επιλογές της ερώτησης.

Από τα δεδομένα προκύπτει πως η δημοφιλέστερη απάντηση είναι αυτή που υποστηρίζει ότι ο σημαντικότερος παράγοντας για τη βελτίωση της συνεργασίας είναι η «αποδοχή των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά τους». η απάντηση αυτή υποστηρίζεται από το 93% του δείγματος σε «πολύ» έως «πάρα πολύ» μεγάλο βαθμό, ενώ εξίσου σημαντικός παράγοντας, θεωρείται «η βελτίωση του γενικότερου σχολικού κλίματος». Ο παράγοντας αυτός, σύμφωνα κατά την άποψη του 93% του δείγματος, επηρεάζεται επίσης «πολύ» έως «πάρα πολύ» από τη συνεργασία και την επικοινωνία εκπαιδευτικών-γονέων.

Ακόμη, το δείγμα σε ποσοστό 90 % δήλωσε πως η συνεργασία και η συχνή επικοινωνία των γονέων με το σχολείο συντελεί από «πολύ» έως «πάρα πολύ» στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών.

Μια ακόμα πτυχή του θέματος την οποία η συνεργασία και η συχνή επικοινωνία των γονέων με το σχολείο φαίνεται να βελτιώνει, είναι αυτή «των σχέσεων μεταξύ των μαθητών μεταξύ τους». Αναλυτικότερα, το δείγμα σε ποσοστό 83% δήλωσε πως η συνεργασία και η συχνή επικοινωνία των γονέων με το σχολείο συντελεί από «πολύ», έως «πάρα πολύ», στη βελτίωση των σχέσεων των μαθητών μεταξύ τους.

Ο Πίνακας 12 που ακολουθεί παρουσιάζει όλες τις απαντήσεις που σημείωσε το δείγμα.

Πίνακας 12: Πόσο συντελεί κατά τη γνώμη σας η συνεργασία και η συχνή επικοινωνία των γονέων με το σχολείο στη βελτίωση ...

Πόσο συντελεί κατά τη γνώμη σας η συνεργασία και η συχνή επικοινωνία των γονέων με το σχολείο, στη βελτίωση...

	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ	Total
Της ασφάλειας των μαθητών		17 (17,00%)	65 (65,00%)	18 (18,00%)	100 (100, 00%)
Των τεχνικών και κτιριακών υποδομών	12 (12,00%)	45 (45,00%)	38 (38,00%)	5 (5,00%)	100 (100, 00%)
Της διοργάνωσης προγραμμάτων και εκδηλώσεων	5 (5, 00%)	35 (35, 00%)	46 (46, 00%)	14 (14, 00%)	100 (100, 00%)
Της εξασφάλισης πρόσθετων παροχών από άλλες πηγές	9 (9, 00%)	34 (34, 00%)	43 (43, 00%)	14 (14, 00%)	100 (100, 00%)
Των σχέσεων των μαθητών μεταξύ τους	1 (1, 00%)	16 (16,00%)	61 (61, 00%)	22 (22, 00%)	100 (100, 00%)
Των σχέσεων μαθητών και εκπαιδευτικών		10 (10, 00%)	55 (55, 00%)	35 (35, 00%)	100 (100, 00%)
Της αποδοχής των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά τους		7 (7, 00%)	53 (53, 00%)	40 (40, 00%)	100 (100, 00%)
Του γενικότερου σχολικού κλίματος		7 (7, 00%)	64 (64, 00%)	29 (29, 00%)	100 (100, 00%)

4) Πόσο σημαντικές ή μη σημαντικές θεωρείτε τις πληροφορίες σχετικά με τους παρακάτω παράγοντες (αναφέρονται στον πίνακα 13) που πρέπει να παρέχονται από τον εκπαιδευτικό στο γονέα;: Οι πληροφορίες σχετικά με κάθε παράγοντα υπήρχε η επιλογή να θεωρηθούν «εντελώς ασήμαντες», «μικρής σημασίας», «σημαντικές» και «πολύ σημαντικές».

Με γνώμονα τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται από τον εκπαιδευτικό στο γονέα «σχετικά με τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών» θεωρήθηκαν σημαντικότερες και μάλιστα ξεχώρισαν με διαφορά. Αναλυτικότερα οι πληροφορίες σχετικά με τα προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών κρίθηκαν από το 98% του δείγματος συνολικά είτε «σημαντικές» είτε «πολύ σημαντικές».

Με αντίστοιχα μεγάλα ποσοστά ξεχώρισαν ακόμη οι πληροφορίες «σχετικά με τις δυνατότητες και τις κλίσεις των μαθητών». Αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός πως οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται από τον εκπαιδευτικό στο γονέα σχετικά με τις δυνατότητες και τις κλίσεις των μαθητών, κρίθηκαν από το 95% του δείγματος είτε «σημαντικές» είτε «πολύ σημαντικές».

Παρόμοια αποτελέσματα βρέθηκαν και για τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται «σχετικά με τις γενικότερες αδυναμίες των μαθητών», πληροφορίες που εμφανίζεται να θεωρούνται «σημαντικές» έως «πολύ σημαντικές» για το 91% του δείγματος συνολικά.

Για την πλήρη εικόνα όλων των παραγόντων και όλων των πληροφοριών, ακολουθεί ο επόμενος πίνακας που παρουσιάζει τα ποσοστά σημαντικότητας κάθε παράγοντα από τους συνολικά 9 της ερώτησης.

Πίνακας 13: Πόσο σημαντικές ή μη θεωρείτε τις παρακάτω πληροφορίες, που πρέπει να παρέχονται από τον εκπαιδευτικό στο γονέα;

Πόσο σημαντικές ή μη θεωρείτε τις παρακάτω πληροφορίες, που πρέπει να παρέχονται από τον εκπαιδευτικό στο γονέα;

	Εντελώς ασήμαντες	Ασήμαντες	Μικρής σημασίας	Σημαντικές	Πολύ σημαντικές	Total
Γενικότερες αδυναμίες των μαθητών			9 (9,00%)	64 (64,00%)	27 (27,00%)	100 (100,00%)
Προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών			2 (2,00%)	42 (42,00%)	56 (56,00%)	100 (100,00%)
Δυνατότητες και κλίσεις των μαθητών		1 (1,00%)	4 (4,00%)	52 (52,00%)	43 (43,00%)	100 (100,00%)
Επίπεδο σχολικής επίδοσης	3 (3,00%)	1 (1,00%)	18 (18,00%)	52 (52,00%)	26 (23,00%)	100 (100,00%)
Το εκπαιδευτικό σύστημα, τα προβλήματά του και οι σχολικές δραστηριότητες	3 (3,00%)	12 (12,00%)	48 (48,00%)	32 (32,00%)	5 (5,00%)	100 (100,00%)
Προγραμματισμένες σχολικές δραστηριότητες	5 (5,00%)	6 (6,00%)	27 (27,00%)	53 (53,00%)	9 (9,00%)	100 (100,00%)
Γενικότερα προβλήματα του σχολείου	2 (2,00%)	10 (10,00%)	38 (38,00%)	45 (45,00%)	5 (5,00%)	100 (100,00%)
Προβλήματα του τμήματος		4 (4,00%)	26 (26,00%)	45 (45,00%)	25 (25,00%)	100 (100,00%)
Συμπεριφορά των συμμαθητών		2 (2,00%)	11 (11,00%)	39 (39,00%)	48 (48,00%)	100 (100,00%)

Β) ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΑΦΩΝ ΓΟΝΕΩΝ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Το ερωτηματολόγιο περιείχε μια σειρά ερωτήσεων, σχετικές με τη συχνότητα των επαφών γονέων – εκπαιδευτικών και ακόμη με τον χώρο και τον τρόπο που αυτές πραγματοποιούνται :

1) Στο σχολείο σας υπάρχει πρόγραμμα επισκέψεων των γονιών; Η ερώτηση ήταν διχοτομική. Όπως γίνεται φανερό από τον Πίνακα 14, όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των απαντήσεων του δείγματος, η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών γνωρίζει πως υπάρχει στο σχολείο τους πρόγραμμα επισκέψεων των γονιών και μάλιστα οι εκπαιδευτικοί που δήλωσαν κάτι τέτοιο είναι 93. Έξι εκπαιδευτικοί αναφέρουν ότι δεν υπάρχει ανάλογο πρόγραμμα στο σχολείο τους, ενώ ένας εκπαιδευτικός άφησε κενή την απάντηση.

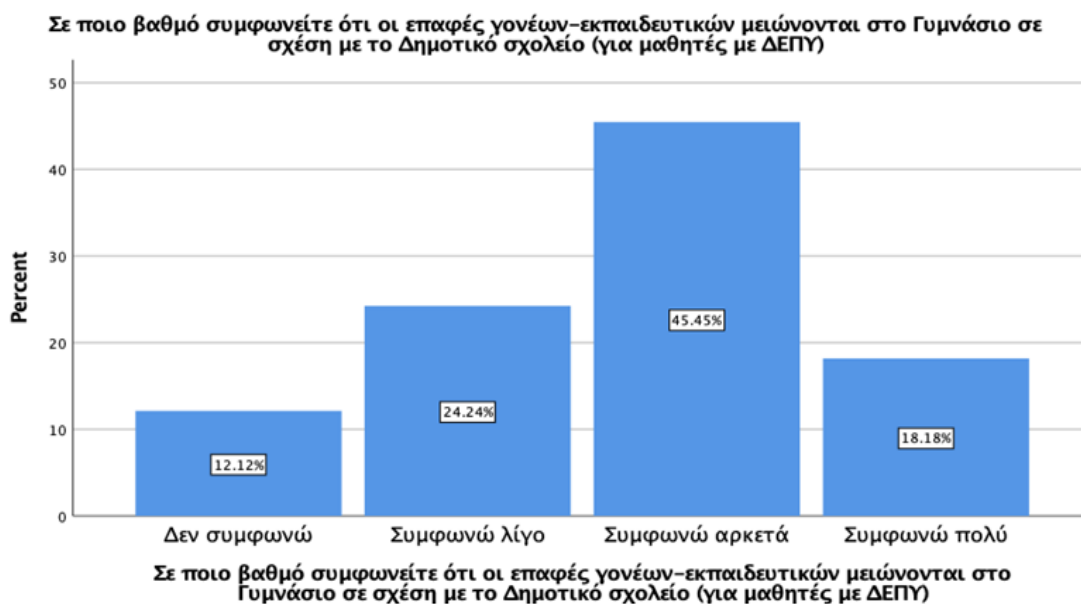
Πίνακας 14: Στο σχολείο σας υπάρχει πρόγραμμα επισκέψεων των γονιών

Στο σχολείο σας υπάρχει πρόγραμμα επισκέψεων των γονιών;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	93	93,0	93,9	93,9
	Όχι	6	6,0	6,1	100,0
	Total	99	99,0	100,0	
Missing	System	1	1,0		
Total		100	100,0		

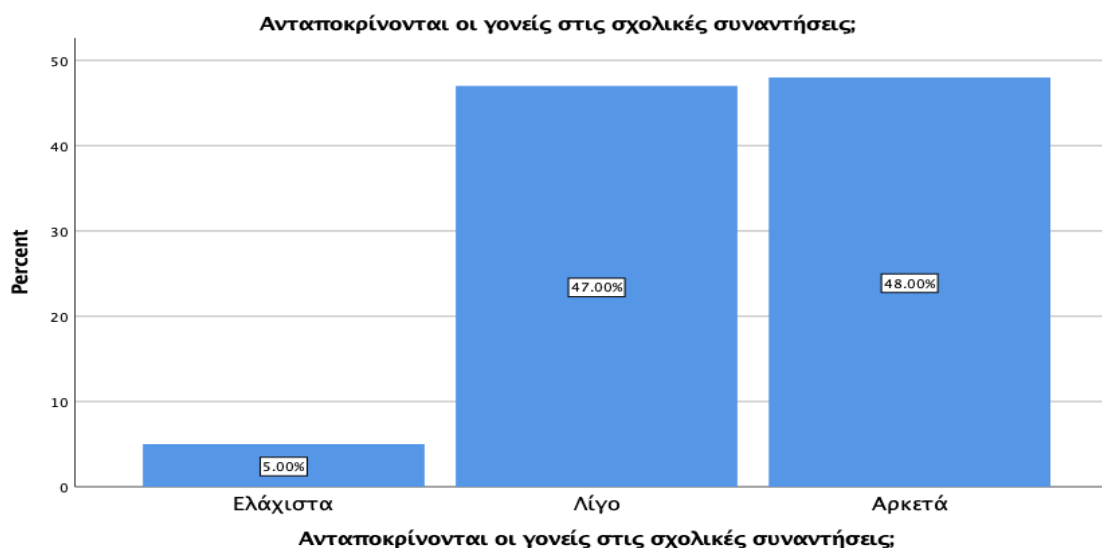
2) Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ότι οι επαφές γονέων-εκπαιδευτικών μειώνονται στο Γυμνάσιο σε σχέση με το Δημοτικό σχολείο (για μαθητές με ΔΕΠ-Υ);

Η ερώτηση αφορούσε στον βαθμό συμφωνίας του δείγματος με την άποψη ότι οι επαφές γονέων-εκπαιδευτικών μειώνονται στο Γυμνάσιο σε σχέση με το Δημοτικό σχολείο. Στη δήλωση αυτή, όπως παρουσιάζεται στην *Εικόνα 11*, οι περισσότεροι συμμετέχοντες συμφωνούν είτε «αρκετά» είτε «πολύ». Αναλυτικότερα, το 45% του δείγματος περίπου (N=45) συμφωνεί «αρκετά» με τη γνώμη ότι οι επαφές γονέων-εκπαιδευτικών μειώνονται στο Γυμνάσιο σε σχέση με το Δημοτικό σχολείο. Επιπλέον εμφανίζεται και ένα ποσοστό της τάξης του 18% περίπου (N=18) το οποίο συμφωνεί «πολύ» με την ίδια δήλωση. Ακόμη άξιο αναφοράς είναι και το τμήμα του δείγματος που συμφωνεί μεν αλλά «λίγο» - σε ποσοστό που αντιστοιχεί στο 24% περίπου (N=24) του δείγματος - με την άποψη ότι οι γονείς μειώνουν τις επαφές τους με το σχολείο όταν τα παιδιά τους φοιτούν στο γυμνάσιο. Δεν μπορούμε παρόλα αυτά να παραβλέψουμε το γεγονός ότι ένα σχετικά μικρό ποσοστό των ερωτώμενων, 12% περίπου, δεν συμφωνεί με αυτήν τη διαπίστωση.

Εικόνα 11

3) Ανταποκρίνονται οι γονείς στις σχολικές συναντήσεις; . Τα αποτελέσματα των απαντήσεων του δείγματος συνοψίζονται γραφικά στην *Εικόνα 12*. Με βάση τα δεδομένα λοιπόν εμφανίζεται το 48% του δείγματος (N=48) να δηλώνει ότι οι γονείς ανταποκρίνονται αρκετά στις σχολικές συναντήσεις. Επιπλέον, εντοπίζονται 47 συμμετέχοντες, οι οποίοι δηλώνουν ότι οι γονείς ανταποκρίνονται μεν αλλά «ανταποκρίνονται λίγο» στις σχολικές συναντήσεις. Αξίζει ίσως να σημειωθεί πως κανένας συμμετέχων δεν επέλεξε την απάντηση «πάρα πολύ» σ' αυτήν την ερώτηση.

Εικόνα 12: Ανταποκρίνονται οι γονείς στις σχολικές συναντήσεις;

4)Με ποιους τρόπους και σε ποιους χώρους γίνεται πιο συχνά η επικοινωνία γονέων-εκπαιδευτικών; Οι απαντήσεις του δείγματος παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 15.

Από τη μελέτη των δεδομένων προκύπτει ότι ο συνήθης χώρος επικοινωνίας εκπαιδευτικών – γονέων είναι ο χώρος του σχολείου και ότι η συνάντηση γίνεται ως επί το πλείστον όταν το επιθυμεί ο γονέας. Συγκεκριμένα, το 85% του δείγματος δηλώνει πως η επικοινωνία εκπαιδευτικών – γονέων γίνεται από «συχνά» έως «πολύ συχνά» στο χώρο του σχολείου, κάθε φορά που οι γονείς το επιθυμούν. Ωστόσο, δεν είναι λίγοι εκείνοι οι οποίοι υποστηρίζουν ότι εξίσου συχνή είναι και η επικοινωνία εκπαιδευτικών – γονέων που πραγματοποιείται στον χώρο του σχολείου με προγραμματισμένες από το σχολείο συναντήσεις. Αναλυτικά, την άποψη αυτή υποστηρίζει το 73% του δείγματος δηλώνοντας πως η επικοινωνία μέσω προγραμματισμένων από το σχολείο συναντήσεων γίνεται «συχνά» και «πολύ συχνά».

Ένα πολύ μικρό ποσοστό εκπαιδευτικών αναφέρει ως συχνοίς τρόπους επικοινωνίας εκπαιδευτικών – γονέων τόσο το τετράδιο επικοινωνίας όσο και τις συναντήσεις σε χώρους εκτός του σχολείου. Μάλιστα το 64% του δείγματος στην πρώτη περίπτωση και το 66% στη δεύτερη υποστηρίζει πως αυτοί οι χώροι και τρόποι επικοινωνίας δεν χρησιμοποιούνται ποτέ για τις επαφές εκπαιδευτικών – γονέων.

Πίνακας 15: Με ποιους τρόπους και σε ποιους χώρους γίνεται πιο συχνά η επικοινωνία εκπαιδευτικών-γονέων

4) Με ποιους τρόπους και σε ποιους χώρους γίνεται πιο συχνά η επικοινωνία εκπαιδευτικών-γονέων;

	Ποτέ	Σπάνια	Συχνά	Πολύ συχνά	Total
Προγραμματισμένες συναντήσεις από το σχολείο		27 (27,00%)	62 (62,00%)	11 (11,00%)	100 (100,00%)
Επίσκεψη όταν επιθυμεί ο γονέας	1 (1,00%)	14 (14,00%)	65 (65,00%)	20 (20,00%)	100 (100,00%)
Τηλεφωνικά από τον καθηγητή όταν υπάρχει ανάγκη	4 (4,00%)	30 (30,00%)	55 (55,00%)	11 (11,00%)	100 (100,00%)
Μέσω τετραδίου επικοινωνίας	64 (64,00%)	24 (24,00%)	9 (9,00%)	3 (3,00%)	100 (100,00%)
Σε χώρους εκτός σχολείου	66 (66,00%)	29 (29,00%)	5 (5,00%)		100 (100,00%)

5) **Πόσο επηρεάζουν τη συχνότητα των επαφών γονέων – μαθητών με ΔΕΠ-Υ οι 6 παράγοντες της ερώτησης;** Οι 6 παράγοντες παρουσιάζονται στον Πίνακα 16 μαζί με όλες τις απαντήσεις που τους αντιστοιχούν. Από τις απαντήσεις που συλλέχθηκαν προκύπτει πως ο παράγοντας που επηρεάζει περισσότερο τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο σχολείο είναι με μικρή διαφορά το «κοινωνικό υπόβαθρο» των γονιών. Πιο αναλυτικά, το 91% του δείγματος σημειώνει πως το κοινωνικό υπόβαθρο των γονιών επηρεάζει από «αρκετά» έως «πάρα πολύ» τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο σχολείο. Ωστόσο δεν είναι λίγοι οι εκπαιδευτικοί (88% του δείγματος) που δηλώνουν πως και το επάγγελμα των γονιών επηρεάζει τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο σχολείο και μάλιστα από αρκετό έως πάρα πολύ μεγάλο βαθμό. Επιπλέον υπάρχει ένα μεγάλο ποσοστό των εκπαιδευτικών (82% του δείγματος) που δηλώνει ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονιών επηρεάζει τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο σχολείο από «αρκετά» έως «πάρα πολύ» μεγάλο βαθμό. Ακόμη ένα ποσοστό 61% επιμένει ότι η ηλικία των μαθητών επηρεάζει τις επαφές των γονέων με το σχολείο «αρκετά» έως «πολύ».

Αντίθετη άποψη υπάρχει για το φύλο των μαθητών που σύμφωνα με το 76% του δείγματος δεν επηρεάζει καθόλου ή επηρεάζει λίγο τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο σχολείο.

Τέλος η εθνικότητα φαίνεται να επηρεάζει αρκετά τις επαφές με το σχολείο όπως δηλώνει το 35% των ερωτώμενων εκπαιδευτικών.

Πίνακας 16: Στις παρακάτω προτάσεις κυκλώστε την απάντηση που εκφράζει την άποψή σας σχετικά με το πόσο επηρεάζουν οι παρακάτω παράγοντες τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο σχολείο

Στις παρακάτω προτάσεις κυκλώστε την απάντηση που εκφράζει την άποψή σας σχετικά με το πόσο επηρεάζουν οι παρακάτω παράγοντες τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων των μαθητών με ΔΕΠ-Υ στο σχολείο:						
	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	Total
Το μορφωτικό επίπεδο των γονιών	3 (3,00%)	15 (15,00%)	30 (30,00%)	31 (31,00%)	21 (21,00%)	100 (100,00%)
Το κοινωνικό υπόβαθρο των γονιών	2 (2,00%)	7 (7,00%)	35 (35,00%)	40 (40,00%)	16 (16,00%)	100 (100,00%)
Το επάγγελμα των γονιών	2 (2,00%)	10 (10,00%)	37 (37,00%)	37 (37,00%)	14 (14,00%)	100 (100,00%)
Η εθνικότητα των γονιών	12 (7,00%)	18 (18,00%)	35 (35,00%)	23 (23,00%)	9 (9,00%)	100 (100,00%)
Η ηλικία των μαθητών	10 (10,00%)	19 (19,00%)	41 (41,00%)	20 (21,00%)	10 (10,00%)	100 (100,00%)
Το φύλο των μαθητών	42 (42,00%)	34 (34,00%)	16 (16,00%)	8 (21,00%)		100 (100,00%)

Γ) ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Αυτό το τμήμα του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικές με τους παράγοντες που εμποδίζουν τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων:

1) Πόσο σημαντική για τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων είναι η αποδοχή του προβλήματος (της ΔΕΠ-Υ) από τους γονείς των μαθητών; Ο Πίνακας 17 παρουσιάζει τις συχνότητες με τις οποίες επιλέχθηκαν οι απαντήσεις στην ερώτηση και φανερώνει την ξεκάθαρη στάση του δείγματος, πως «η αποδοχή του προβλήματος» είναι παράγοντας ο οποίος επηρεάζει καθοριστικά τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων.

Πίνακας 17: Πόσο σημαντική για τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων είναι η αποδοχή του προβλήματος

Πόσο σημαντική για τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων είναι η αποδοχή του προβλήματος

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Λίγο σημαντική	1	1,0	1,0	1,0
	Αρκετά σημαντική	4	4,0	4,0	5,0
	Πολύ σημαντική	29	29,0	29,0	34,0
	Καθοριστική	66	66,0	66,0	100,0
Total		100	100,0	100,0	

Η γραφική αναπαράσταση των απαντήσεων στην παραπάνω ερώτηση παρουσιάζεται στην *Εικόνα 13*. Από τα δεδομένα προκύπτει πως το 66% του δείγματος θεωρεί «καθοριστική» την αποδοχή του προβλήματος για τη συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων. Επιπλέον, το 29% του δείγματος θεωρεί «πολύ σημαντική» την αποδοχή από τους γονείς του προβλήματος που έχουν τα παιδιά τους για την αρμονική συνεργασία τους με τους εκπαιδευτικούς.

Εικόνα 13: Πόσο σημαντική για τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων είναι η αποδοχή του προβλήματος

2) **Ποιοί παράγοντες μπορεί να επηρεάζουν αρνητικά τη συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών των μαθητών που πάσχουν από ΔΕΠ-Υ;** Επρόκειτο για μια ερώτηση πολλαπλής επιλογής στην οποία οι ερωτώμενοι μπορούσαν να σημειώσουν περισσότερες από μία επιλογές. Ο Πίνακας 18 παρουσιάζει τα αποτελέσματα σχετικά με τους παράγοντες της ερώτησης που επιλέχθηκαν.

Από τα δεδομένα προκύπτει πως ο παράγοντας που με διαφορά, σύμφωνα με τις απόψεις του δείγματος, επηρεάζει αρνητικά τη συνεργασία εκπαιδευτικών – γονέων είναι «η μη αποδοχή του προβλήματος από το γονέα». Ο παράγοντας αυτός μάλιστα επιλέχθηκε από 98 συμμετέχοντες. Οι επόμενες δύο δημοφιλέστερες, ως προς την αρνητική επίπτωση στη συνεργασία εκπαιδευτικών – γονέων, επιλογές βρέθηκε να είναι από τη μία η καχυποψία του γονέα (N=64) και από την άλλη η έλλειψη χρόνου και οι επαγγελματικές υποχρεώσεις του γονέα (N=61)

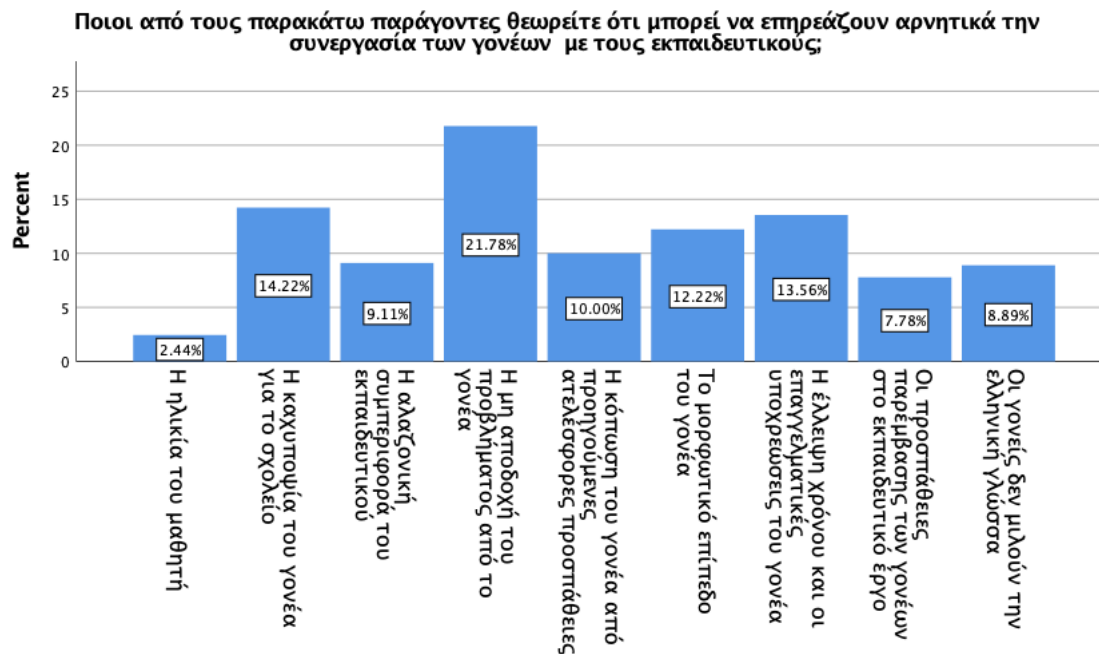
Πίνακας 18

Ποιοι από τους παρακάτω παράγοντες θεωρείτε ότι μπορεί να επηρεάζουν αρνητικά την συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς; (κυκλώστε μία ή περισσότερες απαντήσεις)

		Responses		
		N	Percent	Percent of Cases
a	Η ηλικία του μαθητή	11	2,4%	11,0%
	Η καχυποψία του γονέα για το σχολείο	64	14,2%	64,0%
	Η αλαζονική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού	41	9,1%	41,0%
	Η μη αποδοχή του προβλήματος από το γονέα	98	21,8%	98,0%
	Η κόπωση του γονέα από προηγούμενες ατελέσφορες προσπάθειες	45	10,0%	45,0%
	Το μορφωτικό επίπεδο του γονέα	55	12,2%	55,0%
	Η έλλειψη χρόνου και οι επαγγελματικές υποχρεώσεις του γονέα	61	13,6%	61,0%
	Οι προσπάθειες παρέμβασης των γονέων στο εκπαιδευτικό έργο	35	7,8%	35,0%
	Οι γονείς δεν μιλούν την ελληνική γλώσσα	40	8,9%	40,0%
	Total	450	100,0%	450,0%

Η γραφική απεικόνιση της εικόνας 14, που παρουσιάζει τα ποσοστά των απαντήσεων για κάθε παράγοντα αρνητικής επιρροής, εμφανίζει μια πλήρη εικόνα για τα δεδομένα που προέκυψαν. Είναι ξεκάθαρη, και οπτικά πλέον, η υπεροχή της άποψης που υποστηρίζει ότι η μη αποδοχή του προβλήματος από τον γονέα είναι η

κύρια αιτία που επηρεάζεται αρνητικά η συνεργασία με το σχολείο. Παρόλα αυτά, η καχυποψία του γονέα για το σχολείο (14,22%), η έλλειψη χρόνου και οι επαγγελματικές υποχρεώσεις του γονέα (13,56%) αλλά και το μορφωτικό επίπεδο του γονέα (12,22%), όπως και η κόπωση του γονέα από προηγούμενες ατελείωτες προσπάθειες (10,00%) φαίνεται, κατά τη γνώμη του δείγματος, να επηρεάζουν με ανάλογο τρόπο τη συνεργασία εκπαιδευτικών – γονέων.

Εικόνα 14: Ποιοι από τους παρακάτω παράγοντες θεωρείτε ότι μπορεί να επηρεάζουν αρνητικά τη συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς

3) Αναφέρετε κάποιο άλλο παράγοντα που μπορεί κατά τη γνώμη σας να δυσχεράνει τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών που πάσχουν από ΔΕΠ-Υ και φοιτούν στο Γυμνάσιο: Η ερώτηση αυτή του ερωτηματολογίου κινούνταν σε διαφορετική λογική από τις υπόλοιπες και υιοθετούσε μια τεχνική «ανοικτού τύπου» όπου οι συμμετέχοντες δεν είχαν συγκεκριμένες απαντήσεις για να επιλέξουν αλλά ήταν ελεύθεροι να εκφραστούν όπως αυτοί ήθελαν, στα πλαίσια 2-3 συνολικά σειρών που είχαν διαθέσιμες για να απαντήσουν.

Στην ερώτηση αυτή μόλις 26 συμμετέχοντες σημείωσαν κάποια απάντηση. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις το πεδίο απάντησης έμεινε κενό. Στις απαντήσεις που συμπληρώθηκαν ο παράγοντας που ξεχώρισε ως περισσότερο προβληματικός ήταν «οι ελλιπείς γνώσεις για τη ΔΕΠ-Υ τόσο από την πλευρά των εκπαιδευτικών όσο και των γονέων». Ο συγκεκριμένος παράγοντας (των γνώσεων) σημειώθηκε από περίπου 10 συμμετέχοντες, από τους 26 συνολικά, οι οποίοι σημείωσαν κάποια απάντηση. Εντοπίστηκε επίσης και ο παράγοντας «της αδιαφορίας των δύο πλευρών» γεγονός που, όπως σχολιάστηκε, είναι πιθανόν να σχετίζεται και με την έλλειψη γνώσεων.

Σε μικρότερες συχνότητες σημειώθηκαν διάφοροι άλλοι παράγοντες όπως η απουσία του ενός γονέα, οι υπερβολικές απαιτήσεις και η υπεροπτική συμπεριφορά κάποιων γονέων, η ανοχή ανάρμοστων συμπεριφορών των μαθητών- ή και των γονέων- από τη Διεύθυνση του σχολείου, αλλά και διάφορα ενδοοικογενειακά προβλήματα.

Δ) ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το τελευταίο τμήμα του ερωτηματολογίου ήταν αφιερωμένο στις προτάσεις βελτίωσης της συνεργασίας και περιελάμβανε 2 ερωτήσεις:

1)Με ποιες από τις παρακάτω προτάσεις θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά η επικοινωνία εκπαιδευτικού – γονέων ; Η ερώτηση, η οποία είναι πολλαπλής επιλογής, αφορά στους τρόπους που μπορεί να βελτιωθεί η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονιών. Οι ερωτώμενοι μπορούσαν να κάνουν περισσότερες από μία επιλογές. Ο Πίνακας 19 παρουσιάζει τα αποτελέσματα σύμφωνα με τις απαντήσεις του δείγματος. Από τα δεδομένα προκύπτει, ότι η δημοφιλέστερη πρόταση, για τη βελτίωση της επικοινωνίας εκπαιδευτικού και γονιών είναι «η παροχή σαφών εξηγήσεων στους γονείς». Η πρόταση αυτή, μάλιστα, υποστηρίζεται από 73 συνολικά συμμετέχοντες.

Παρόλο που οι πιο πολλοί συμμετέχοντες επιλέγουν «τις προγραμματισμένες συναντήσεις με τους γονείς στο γραφείο των εκπαιδευτικών» (N=66), δεν είναι λίγοι (N=56) και αυτοί που επιλέγουν «τη δημιουργία ενός άνετου και φιλόξενου περιβάλλοντος στο σχολείο».

Πίνακας 19: Με ποιες από τις παρακάτω προτάσεις θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά η επικοινωνία

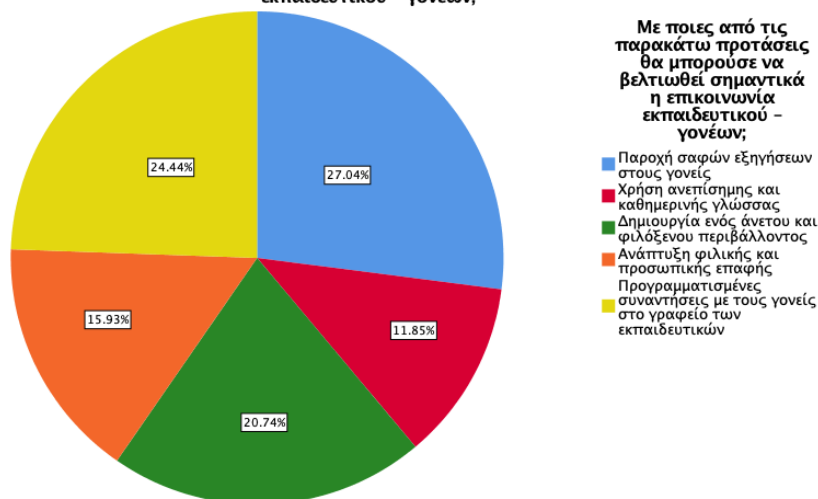
Με ποιες από τις παρακάτω προτάσεις θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά η επικοινωνία εκπαιδευτικού – γονέων;

	Responses	Percent	
		N	Percent of Cases
^a Παροχή σαφών εξηγήσεων στους γονείς	73	27,0%	73,0%
Χρήση ανεπίσημης και καθημερινής γλώσσας	32	11,9%	32,0%
Δημιουργία ενός άνετου και φιλόξενου περιβάλλοντος	56	20,7%	56,0%
Ανάπτυξη φιλικής και προσωπικής επαφής	43	15,9%	43,0%
Προγραμματισμένες συναντήσεις με τους γονείς στο γραφείο των εκπαιδευτικών	66	24,4%	66,0%
Total	270	100,0%	270,0%

Η γραφική απεικόνιση που ακολουθεί στην *Εικόνα 15* παρουσιάζει γραφικά τα αποτελέσματα των απαντήσεων στην ερώτηση. Από τα δεδομένα προκύπτει πως η δημοφιλέστερη πρόταση, για τη βελτίωση της επικοινωνίας εκπαιδευτικών και γονιών, είναι «η παροχή σαφών εξηγήσεων στους γονείς» και υποστηρίζεται από το 27,04% των ερωτώμενων . Πιο πίσω έρχονται «οι προγραμματισμένες συναντήσεις με τους γονείς στο γραφείο των εκπαιδευτικών» (24,44%) και

«η δημιουργία ενός άνετου και φιλόξενου περιβάλλοντος στο σχολείο» (20,74%). Λιγότερο σημαντική θεωρείται «η ανάπτυξη φιλικής και προσωπικής επαφής μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων» με 15,93% και τέλος, «η χρήση ανεπίσημης και καθημερινής γλώσσας» θεωρείται από το 11,85% του δείγματος ότι βοηθάει στη βελτίωση της εν λόγω επικοινωνίας .

Με ποιες από τις παρακάτω προτάσεις θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά η επικοινωνία εκπαιδευτικού – γονέων;

Εικόνα 15: Με ποιες από τις παρακάτω προτάσεις θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά η επικοινωνία;

2) Αναφέρετε κάποιο άλλο παράγοντα, που μπορεί κατά τη γνώμη σας να βελτιώσει τη συνεργασία, μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών που πάσχουν από ΔΕΠ-Υ και φοιτούν στο Γυμνάσιο:

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου ήταν και αυτή «ανοιχτού τύπου» . Στην ερώτηση αυτή απάντησαν μόλις 18 συμμετέχοντες, προφανώς γιατί καλύφθηκαν από την προηγούμενη ερώτηση και δεν είχαν να προσθέσουν στις ήδη προτεινόμενες λύσεις κάποια άλλη πρόταση (βελτίωσης της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων για μαθητές με ΔΕΠ-Υ στο Γυμνάσιο).

Από όσους, λοιπόν, απάντησαν, η δημοφιλέστερη πρόταση προέκυψε να είναι η ενημέρωση, τόσο των γονέων όσο και των εκπαιδευτικών, σχετικά με το πρόβλημα της ΔΕΠ-Υ. Συγκεκριμένα, πρόκειται για μια πρόταση η οποία αναφέρθηκε από 10 συμμετέχοντες. Άλλες προτάσεις που εμφανίστηκαν στις απαντήσεις, με μικρότερη ωστόσο συχνότητα, ήταν η χρήση του τετραδίου επικοινωνίας, η ίδρυση και λειτουργία των τμημάτων ένταξης, η θέσπιση τακτικών συναντήσεων εκπαιδευτικών και γονέων και τέλος η επιπλέον στήριξη και βοήθεια, προς τους εκπαιδευτικούς, από τη διεύθυνση του σχολείου ή και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

5.3 Ανακεφαλαίωση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων της έρευνας με ερωτηματολόγιο.

1^ο Μέρος: ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

Η έρευνα και τα αποτελέσματά της, βασίστηκαν σε ένα δείγμα 100 ατόμων συνολικά.

Οι ερωτώμενοι ήταν στο σύνολό τους εκπαιδευτικοί, οι οποίοι δίδασκαν στα Γυμνάσια της Διεύθυνσης Δ/μιας Εκπ/σης του Νομού Πέλλας, κατά τη χρονική περίοδο που διεξήχθη η έρευνα .

Το 66% των συμμετεχόντων ανήκε στο γυναικείο φύλο και το 34% αυτών στο ανδρικό φύλο. Το αποτέλεσμα αυτό δεν μας εκπλήσσει, επειδή είναι γνωστό στους εκπαιδευτικούς κύκλους, ότι τα γυμνάσια είναι ένας εκπαιδευτικός χώρος, στον οποίο οι άνδρες αποφεύγουν να παραμένουν «οργανικά».

Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα το 44% ήταν 51 ετών και άνω, ενώ το 42% ήταν, κατά δήλωσή τους, από 41 έως 50 χρονών.

Η πλειοψηφία του δείγματος όσον αφορά ήταν φιλόλογοι. Οι φιλόλογοι και οι μαθηματικοί είναι πολυπληθέστεροι των άλλων εκπαιδευτικών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ίσως αυτό να αποτελεί μια εξήγηση στο γεγονός ότι πλειοψήφησαν στο δείγμα. Ακόμη είναι πιθανόν αυτές οι ειδικότητες να ανταποκρίθηκαν με μεγαλύτερη προθυμία στην έρευνα.

Ως προς τα δημογραφικά στοιχεία, αναφέρθηκε ότι 76 άτομα κατέχουν μόνιμη σχέση εργασίας, 21 ασκούν τα καθήκοντα αναπληρωτή εκπαιδευτικού και μόλις 2 ασκούν τα καθήκοντα ωρομίσθιου εκπαιδευτικού. Επίσης, βρέθηκε ότι η πλειοψηφία (61 άτομα) διδάσκουν σε όλες τις τάξεις και 64 άτομα διδάσκουν σε ημιαστική περιοχή. Τα συνολικά χρόνια υπηρεσίας των ερωτώμενων κυμάνθηκαν από 1 έως 36 έτη, με το μέσο όρο να φτάνει τα 17,5 έτη, ενώ οι 86 από τους συμμετέχοντες έχουν την οργανική τους θέση σε γυμνάσιο. Τέλος, 48 από τους συμμετέχοντες κατέχουν επιπλέον τίτλους σπουδών ή έχουν επιπλέον επιμόρφωση από αυτή των βασικών τους σπουδών.

Συμπερασματικά, ίσως μπορεί να θεωρηθεί πως η μεγάλη εμπειρία των συμμετεχόντων και τα αυξημένα επαγγελματικά και εκπαιδευτικά τους προσόντα προσδίδουν αυξημένη εγκυρότητα στην έρευνα που διεξήχθη.

2^ο Μέρος: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΟΝΕΩΝ - ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΔΕΠ-Υ

Α) ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΟΝΕΩΝ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Από τα σχετικά αποτελέσματα της έρευνας, προέκυψε πως το δείγμα (83,00%) θεωρεί πολύ αναγκαία τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων για την ευόδωση της προσδοκίας να εμφανίσουν σχολική πρόοδο και βελτίωση της συμπεριφοράς τους οι μαθητές με σύνδρομο ΔΕΠ-Υ.

Όσον αφορά στους στόχους που πρέπει να επιδιώκονται με τη συνεργασία αυτή, οι 83 από τους συμμετέχοντες όρισαν ως προτεραιότητα την ανταλλαγή πληροφοριών ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και γονείς, ενώ 63 συμμετέχοντες πρότειναν ως στόχο της συνεργασίας την ενθάρρυνση των γονέων να υποστηρίξουν τα παιδιά τους.

Σχετικά με τις δυνατότητες βελτίωσης οι οποίες επιτυγχάνονται μέσω της συνεργασίας, το 93% του δείγματος δήλωσε, πως η κατάσταση που βελτιώνεται περισσότερο είναι η αποδοχή από τους γονείς του προβλήματος που αντιμετωπίζουν τα παιδιά τους.

Επιπλέον το δείγμα της έρευνας, σε ποσοστό 93%, δήλωσε πως και η βελτίωση του γενικότερου σχολικού κλίματος επηρεάζεται θετικά, αλλά και οι σχέσεις μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών (90%) και οι σχέσεις των μαθητών μεταξύ τους (83%) επηρεάζονται εξίσου θετικά από τη συνεργασία εκπαιδευτικών -γονέων.

Τέλος, όσον αφορά στις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται από τον εκπαιδευτικό στον γονέα, οι απαντήσεις που υπερτερούν υποδεικνύουν τις πληροφορίες που σχετίζονται με προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών, αφού το 98% του δείγματος συνολικά τις θεωρεί είτε «σημαντικές» είτε «πολύ σημαντικές». Το γεγονός ότι το σύνολο των εκπαιδευτικών συμφωνεί με την απάντηση αυτή δηλώνει ίσως, την επαγγελματική πίεση που δέχονται οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζοντας καθημερινά την κουραστική συμπεριφορά των παιδιών με ΔΕΠ-Υ. Αντίστοιχα, αξίζει να αναφερθούν και απαντήσεις που επισημαίνουν άλλα θέματα, όπως τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται σχετικά με τις δυνατότητες και τις κλίσεις των μαθητών, που το 95% τις θεωρεί «σημαντικές» ή «πολύ σημαντικές» και τις πληροφορίες σχετικά με τις γενικότερες αδυναμίες των μαθητών, οι οποίες θεωρούνται «σημαντικές» ή «πολύ σημαντικές» από το 91% του δείγματος.

B) ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΕΠΑΦΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Από την ανάλυση των απαντήσεων, σχετικά με τη συχνότητα επαφών γονέων – μαθητών, αποδείχθηκε πως 93 εκπαιδευτικοί γνωρίζουν ότι στο σχολείο τους υπάρχει πρόγραμμα επισκέψεων των γονιών. Οι εκπαιδευτικοί που δεν απάντησαν θετικά σ' αυτή την ερώτηση είναι πιθανόν να είναι αναπληρωτές ή ωρομίσθιοι, δηλαδή σχετικά νέοι στο σχολείο και ίσως είχαν ελλιπή πληροφόρηση, μιας και εκ της νομοθεσίας πλέον, τα σχολεία οφείλουν να εφαρμόζουν ένα τέτοιο πρόγραμμα.

Με βάση τις αναφορές των εκπαιδευτικών οι γονείς ανταποκρίνονται από «λίγο» έως «αρκετά» στις σχολικές συναντήσεις, ωστόσο το γεγονός ότι κανένας εκπαιδευτικός δεν αναφέρει μεγάλη ανταπόκριση από τους γονείς στις συναντήσεις αυτές, ίσως να δηλώνει και κάποια δυσαρέσκεια εκ μέρους τους για το θέμα αυτό. Επίσης, βρέθηκε πως το δείγμα έχει την τάση να συμφωνεί στην άποψη, ότι οι επαφές γονέων – εκπαιδευτικών μειώνονται στο γυμνάσιο σε σχέση με αυτές που υπήρχαν στο δημοτικό σχολείο (αναφερόμενο στους μαθητές με ΔΕΠ-Υ). Αυτήν την άποψη την ενισχύει και η απάντηση η οποία συσχετίζει την ηλικία του μαθητή με τις επισκέψεις του γονέα στο σχολείο, προκειμένου να ενημερωθεί για την πρόδοό του. Ποσοστό 61% των ερωτώμενων εκπαιδευτικών θεωρεί ότι η συχνότητα των επισκέψεων επηρεάζεται «αρκετά» έως «πολύ» από την ηλικία των μαθητών.

Σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιείται η επικοινωνία γονιών και εκπαιδευτικών, διαφαίνεται ξεκάθαρα η προτίμηση η συνάντηση να γίνεται στο σχολείο είτε με τη μορφή επίσκεψης του γονέα όταν εκείνος το επιθυμεί είτε με τη μορφή προγραμματισμένων συναντήσεων. Από τους παράγοντες που φαίνεται να επηρεάζουν περισσότερο τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο σχολείο το δείγμα ξεχώρισε το κοινωνικό υπόβαθρο των γονιών. Έπειτα ακολούθησαν το επάγγελμα των γονιών, το μορφωτικό επίπεδο των γονιών και ακόμη η εθνικότητα .

Γ) ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Το δείγμα στη συντριπτική του πλειοψηφία έκρινε ότι η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων παρεμποδίζεται σημαντικά, από την άρνηση του γονέα να αποδεχτεί το γεγονός ότι το παιδί του πάσχει από σύνδρομο ΔΕΠ-Υ. Ως επιπλέον παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων, αναφέρθηκαν τόσο η καχυποψία του γονέα για το σχολείο όσο και η έλλειψη χρόνου και οι επαγγελματικές υποχρεώσεις του γονέα. Κάποιοι από τους συμμετέχοντες, καταθέτοντας την προσωπική τους άποψη, αναφέρουν ότι τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων την επηρεάζουν αρνητικά οι ελλειπείς γνώσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τη διαχείριση της ΔΕΠ-Υ και η έλλειψη ενημέρωσης επί του θέματος, από την πλευρά των γονέων.

Δ) ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Προκειμένου να γίνουν προσπάθειες για βελτίωση της συνεργασίας εκπαιδευτικών – γονέων, η πλειοψηφία των ερωτώμενων εκπαιδευτικών προτείνει πρωτίστως την παροχή σαφών εξηγήσεων στους γονείς σχετικά με το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά τους. Έπειτα ακολουθούν και άλλες προτάσεις, όπως οι προγραμματισμένες συναντήσεις με τους γονείς στο γραφείο των εκπαιδευτικών αλλά και η δημιουργία ενός άνετου και φιλόξενου περιβάλλοντος στο σχολείο. Από τις προτάσεις που οι συμμετέχοντες καταθέτουν ξεχωριστά, ως προσωπικές απόψεις, αναδείχθηκε η γνώμη ότι υπάρχει ανάγκη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και ενημέρωσης των γονέων σε θέματα που σχετίζονται με τη ΔΕΠ-Υ. Ακόμη προτείνονται μέθοδοι όπως η χρήση του τετραδίου επικοινωνίας, η ίδρυση και βελτίωση Τμημάτων Ένταξης και η διοργάνωση ιδιαίτερων συναντήσεων εκπαιδευτικών και γονέων, παρουσία του διευθυντή του σχολείου, με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο:ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της έρευνας, όπως αυτά προέκυψαν από τον συσχετισμό των απαντήσεων που δόθηκαν στα ερευνητικά ερωτήματα με τις αρχικές υποθέσεις στις οποίες στηρίχθηκε η ποσοτική έρευνα.

6.1. Συμπεράσματα επί των υποθέσεων της έρευνας και των ερευνητικών ερωτημάτων:

1η υπόθεση: *«Οι των εκπαιδευτικοί της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θεωρούν πολύ σημαντική τη συνεργασία τους με τους γονείς των μαθητών που βρίσκονται σε προεφηβική και εφηβική ηλικία (φοιτούν στο γυμνάσιο) και πάσχουν από το σύνδρομο ΔΕΠ-Υ, για την επιτυχία της διαχείρισης αυτών των μαθητών.»*

Τα σχετικά με την 1^η υπόθεση ερευνητικά ερωτήματα ήταν το πρώτο και το δεύτερο:

1^ο ερώτημα. *Πόσο αναγκαία είναι η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων των μαθητών με ΔΕΠΥ που φοιτούν στο γυμνάσιο για την επιτυχία της διδασκαλίας;;*

2ο ερώτημα . *Πόσο αποτελεσματική για την σχολική εξέλιξη των παιδιών είναι η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων των μαθητών με ΔΕΠ-Υ που φοιτούν στο γυμνάσιο;*

Τα αποτελέσματα της έρευνας απάντησαν με σαφήνεια στα ερευνητικά ερωτήματα και επιβεβαίωσαν την ορθότητα της πρώτης υπόθεσης της εργασίας.

Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί, σχεδόν στο σύνολό τους, συμφώνησαν με την άποψη (όπως παρατίθεται στο 5^ο κεφάλαιο) ότι οι μαθητές της ηλικίας αυτής χρειάζονται ακόμη σε μεγάλο βαθμό την επίβλεψη και τη στήριξη των γονέων τους ώστε να επιτυγχάνουν καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα, να κοινωνικοποιούνται αποτελεσματικά, να μην δημιουργούν αλλά και να μην υφίστανται προβληματικές καταστάσεις κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους. Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ έχουν ιδιαίτερα προβλήματα στις ηλικίες αυτές και επομένως το ενδιαφέρον των γονέων τους θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα τεταμένο.

Προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματική στήριξη στην προσπάθεια των μαθητών οι γονείς επιβάλλεται να συνεργάζονται στενά με το σχολείο, ανταλλάσσοντας πληροφορίες με τους εκπαιδευτικούς. Στα πλαίσια αυτής της συνεργασίας οι γονείς είναι αναγκαίο να στηρίζονται κι αυτοί ψυχικά, ώστε να διορθώνουν την τυχόν λανθασμένη συμπεριφορά τους και να δημιουργούν ένα εποικοδομητικό και ευχάριστο περιβάλλον στο σπίτι, υποστηρίζοντας τα παιδιά τους τόσο στις σχολικές τους υποχρεώσεις όσο και στην αποδοχή του εαυτού τους.

Τα ευρήματα της έρευνας επιβεβαιώνουν στο σημείο αυτό και την πλούσια βιβλιογραφία και τα πορίσματα προηγούμενων ερευνών, οι οποίες έχουν παρουσιαστεί στο 2^ο κεφάλαιο.

2η υπόθεση: *«Η συχνότητα της επικοινωνίας και των επαφών γενικότερα μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων μαθητών με ΔΕΠΥ στο γυμνάσιο μειώνεται σταδιακά.»*

Το σχετικό με την 1η υπόθεση ερευνητικό ερώτημα είναι το τρίτο :

3^ο ερώτημα *«Πόσο συχνές είναι οι επαφές μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών με ΔΕΠ-Υ που φοιτούν στο γυμνάσιο»;*

Τόσο η ποιοτική όσο και η ποσοτική έρευνα που ακολούθησε επιβεβαιώνουν, σε αρκετά μεγάλο βαθμό, τη δεύτερη υπόθεση. . Οι γονείς επισκέπτονται το γυμνάσιο με πολύ μικρότερη συχνότητα σε σχέση με τη συχνότητα που επισκέπτονταν το δημοτικό σχολείο, ενώ κανένας εκπαιδευτικός δεν δηλώνει απολύτως ικανοποιημένος από τις επαφές του με τους γονείς των μαθητών αυτών. Το συγκεκριμένο θέμα επανέρχεται και στις προτάσεις για βελτίωση της συνεργασίας που υποβάλλουν οι ίδιοι εκπαιδευτικοί αλλά και στις απαντήσεις που δίνουν στις σχετικές ερωτήσεις της έρευνας.

Η παραπάνω διαπίστωση επιβεβαιώνει άλλες έρευνες οι οποίες προϋπήρχαν της παρούσας (παρουσιάζονται στο 2^ο κεφάλαιο αυτής της εργασίας). Ωστόσο οι έρευνες εκείνες αναφέρονταν κυρίως σε μαθητές μικρότερων ηλικιών (δημοτικού σχολείου) γιατί και θεωρήθηκε ότι υπήρχε χώρος για περαιτέρω διερεύνηση του συγκεκριμένου θέματος.

3η υπόθεση: *« Ο ρόλος που παίζει στη συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών η αποδοχή από τους γονείς του προβλήματος του παιδιού τους είναι πολύ μεγάλος.»*

Το σχετικό με την 3η υπόθεση ερευνητικό ερώτημα είναι το τέταρτο:

4ο ερώτημα: *«Πόσο σημαντική για τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων είναι η αποδοχή του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ από το γονέα του πάσχοντα μαθητή;»*

Τόσο η ποιοτική όσο και η ποσοτική έρευνα επιβεβαιώνει την ορθότητα της 3^{ης} υπόθεσης της έρευνας και απαντά θετικά στο 4^ο ερευνητικό ερώτημα. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι προκειμένου να υπάρξει διάθεση για συνεργασία από πλευράς των γονέων, καθοριστικής σημασίας παράγοντα αποτελεί η αποδοχή του γεγονότος ότι το παιδί τους πάσχει από τη διαταραχή της ΔΕΠ-Υ και επομένως χρήζει ιδιαίτερης μεταχείρισης, προσοχής και φροντίδας. Η άρνηση όμως του προβλήματος οδηγεί πολύ συχνά τον γονέα σε αμυντική ή ακόμη και σε επιθετική στάση και οπωσδήποτε αποτελεί παράγοντα δυσλειτουργίας στη σχέση του με τους εκπαιδευτικούς, στη συχνότητα και στην ποιότητα των επαφών μαζί τους και στη γενικότερη συνεργασία του με το σχολείο.

Τα πορίσματα της έρευνας συμπίπτουν και σ' αυτό το σημείο με προγενέστερες μελέτες και βιβλιογραφικές αναφορές που και αυτές παρουσιάζονται στο 2^ο κεφάλαιο. Ωστόσο μια μεγαλύτερης έκτασης έρευνα ίσως θα απέβαινε διαφωτιστική στην προσπάθεια διερεύνησης του συγκεκριμένου προβλήματος.

6.2 Σχόλια του συγγραφέα

Η παρούσα έρευνα όπως ήδη έχει αναφερθεί διεξήχθη μεταξύ εκπαιδευτικών που διδάσκουν στο Γυμνάσιο.

Οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτικούς που έλαβαν μέρος στην έρευνα δήλωσαν κατηγορηματικά ότι η συνεργασία τους με τους γονείς των παιδιών που πάσχουν είναι μεγάλης σημασίας για την πρόοδο των μαθητών τους και τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα του δικού τους έργου. Παρόλα αυτά δεν πρότειναν καμία νέα μέθοδο βελτίωσης αυτής της συνεργασίας, αν και τους δόθηκε η δυνατότητα από το ερωτηματολόγιο να το κάνουν, μέσω των ερωτήσεων ανοιχτού τύπου που περιείχε. Ακόμη όμως και όσοι απ' αυτούς θέλησαν να υποδείξουν κάποιους τρόπους βελτίωσης, την όποια πρωτοβουλία τη μετέθεσαν είτε στους γονείς είτε στη διεύθυνση του σχολείου είτε στο Υπουργείο.

Παρατηρείται επομένως από την πλευρά των εκπαιδευτικών μια αποστασιοποιημένη συμπεριφορά και ένα κάπως υποτονικό ενδιαφέρον για δράση το οποίο γεννά προβληματισμούς και εύλογα ερωτήματα. Επιπλέον θα είχε ίσως ιδιαίτερο ενδιαφέρον μια ερευνητική προσπάθεια που θα στόχευε να συγκρίνει τη στάση των εκπαιδευτικών όπως περιγράφεται παραπάνω, με την αντίστοιχη στάση που τηρούν απέναντι στους γονείς των οποίων τα παιδιά παρουσιάζουν λιγότερα προβλήματα προσαρμογής και μάθησης.

6.3 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Το πιο ενδιαφέρον πορίσματα που προέκυψε από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε ίσως είναι η παρακάτω διαπίστωση:

Κατά τη γνώμη των εκπαιδευτικών το γεγονός ότι ένας μαθητής ήδη φοιτά στο Γυμνάσιο χωρίς οι γονείς του να έχουν ακόμη αποδεχθεί την ιδιαιτερότητά του αποτελεί μια πολύ σημαντική αιτία της δυσλειτουργικής σχέσης του γονέα με το σχολείο.

Μια πολύ ενδιαφέρουσα μελλοντική έρευνα επομένως θα μπορούσε να διερευνήσει τις απόψεις των γονέων (των μαθητών του γυμνασίου με ΔΕΠ-Υ), σχετικά με τα αίτια στα οποία αποδίδουν εκείνοι τα προβλήματα συνεργασίας που αντιμετωπίζουν με τους εκπαιδευτικούς και με το σχολείο γενικότερα. Σε ανάλογο ερωτηματολόγιο θα ήταν σκόπιμο να τους δοθεί η δυνατότητα - μέσα από απαντήσεις «ανοιχτού τύπου» - να εκφράσουν δυσαρέσκειες, να επισημάνουν ελλείψεις και να καταθέσουν προτάσεις βελτίωσης της συνεργασίας τους με τους εκπαιδευτικούς.

Σε μία τέτοια έρευνα θα μπορούσε να ανιχνευτεί η τυχόν εκδήλωση προκατειλημμένων στάσεων στο χώρο του σχολείου, με αποδέκτες και τους μαθητές με ΔΕΠ-Υ αλλά και τους γονείς τους. Ακόμη θα μπορούσε να διαφανεί η οπτική γωνία των γονέων σε θέματα γενικότερης οργάνωσης, σχέσεων και κλίματος του σχολείου και να κατατεθούν απόψεις που στοχεύουν στην πρόοδο των μαθητών και στην εύρυθμη λειτουργία του σχολείου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

- Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (2008). Ο εκπαιδευτικός οργανισμός και το ευρύτερο κοινωνικό του περιβάλλον. Στο: Α. Κόκκος (Επιμ.), *Κοινωνική και Ευρωπαϊκή Διάσταση της Εκπαιδευτικής Διοίκησης* (τόμ. 3, 39-92). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Αμερικανική Ακαδημία Οικογενειακών Ιατρών (AAFP), (2017). familydoctor.org. Διαθέσιμο σε:
<https://familydoctor.org/condition/attention-deficit-hyperactivity-disorder-adhd/?adfree=true>
(Ανακτήθηκε 3 Ιανουαρίου, 2019).
- Αναγνωστόπουλος Δ.Κ. (2001). *Η συνοσηρότητα των μαθησιακών διαταραχών*. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής 18(5):457-465
- Αντωνίου Α. 2016 *Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητα στους μαθητές, Αιτιολογικοί Παράγοντες και Θεραπευτικές Παρεμβάσεις* Πρακτικά 4ου Πανελληνίου συνέδριου επιστημών εκπαίδευσης Τόμ. 2014, Αρ. 2 ΕΚΤ Αθήνα
Ανακτήθηκε 18/11/2018 από
<https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/edusc/issue/view/52>
- Βικιπαίδεια, *Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια*
<https://el.wikipedia.org/wiki/DSM-5>
(Ανακτήθηκε 10 Φεβρουαρίου, 2019)
- Βικιπαίδεια, *Η ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια*
https://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνής_Στατιστική_Ταξινόμηση_Νοσημάτων
(Ανακτήθηκε 10 Φεβρουαρίου, 2019)
- Βοστανής, Π. (2016) *Special Education the Voice and Vision of Special Education*. Διαθέσιμο σε: <http://www.specialeducation.gr/frontend/article.php?aid=347&cid=77>
(Ανακτήθηκε 13 Δεκεμβρίου, 2018).
- Βρεττός Ι.(2005) *Θεωρίες της Αγωγής*. Τόμος Β. Αθήνα : Ατροπός.
- Γαλίτη - Κυρβασίλη, Κ. (2007). *Το παιδί με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητα: Εφαρμογή της Συστημικής θεώρησης στη Συμβουλευτική Γονέων και Εκπαιδευτικών*. Διδακτορική διατριβή. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο.
- Γεωργίου Σ (2000) *Σχέση σχολείου-οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού* Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Γιαννουλάκη, Τ. (Φεβρουάριος 2009). Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής - Υπερκινητικότητα και η αντιμετώπισή της στο Δημοτικό Σχολείο. *Επιστημονικό Βήμα*. 11:121-128.
- Ζαφειρόπουλος, Κ. (2005). *Πως γίνεται μια επιστημονική εργασία*. 2η έκδοση. Αθήνα: Κριτική ΑΕ.
- Η Πύλη για τη Νεοελληνική γλώσσα. Διαθέσιμο σε:
<http://www.greek-language.gr/greekLang/index.html>
(Ανακτήθηκε 2 Φεβρουαρίου, 2019).
- Κάκουρος Ε. (2001). Το Υπερκινητικό Παιδί – Οι δυσκολίες του στη μάθηση και στη συμπεριφορά. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κάκουρος Ε., Παπαηλιού Χ., Μπαδικιάν Μ., (2006). Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη φύση και την αντιμετώπιση της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ). *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, Τεύχος 41.
- Καλαϊτζίδης, Β. (2006). *Συνεργασία εκπαιδευτικών, γονέων και τοπικής κοινωνίας στην Α/θμια εκπαίδευση του Ν. Ξάνθης και η εμπλοκή τους στην οργάνωση και*

αξιολόγηση εθελοντικών προγραμμάτων. Διδακτορική διατριβή. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης: [χ.ε.].

Κορδής Ν., 2016 ηλεκτρονική εφημερίδα esos.gr 19/2/2016.
<https://www.esos.gr/arthra/42542/i-deyterovathmia-ekpaideysi-2016-se-arithmoys>

Κωστόπουλος, Σ. (Οκτώβριος 2018). *Φαρμακευτική Αγωγή των Ψυχιατρικών Διαταραχών στο Παιδί και Έφηβο*. Εγκέφαλος. 55(4):80-82.

Λιούτα, Χ. (2013). *Απόψεις Εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την Επικοινωνία και Συνεργασία Σχολείου - Οικογένειας και για την επίδρασή της στη σχολική επίδοση των παιδιών*. Μεταπτυχιακή Εργασία. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας: Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Μιχαλοπούλου Α. (2012). Η Εξέλιξη της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής-Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) στον χρόνο. *Ψυχιατρική*. 23:49-59.

Μιχαλοπούλου, Ν. 2013 ([χ.χ.]). Όταν η ΔΕΠ-Υ περνάει απαρατήρητη. Πρακτικά συνεδρίου από 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αναπτυξιακής-Συμπεριφορικής Παιδιατρικής & Εφηβικής Υγείας-Ιατρικής που διεξήχθη στην Αθήνα. Φορέας διεξαγωγής Γυναικολογική-μαιευτική κλινική "Ρέα". [χ.τ.]: [χ.ε.].

Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2009). *Συνεργασία σχολείου, οικογένειας και κοινότητας. Θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Ντινίδου, Χ. (2013). Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας. Διδακτορική διατριβή. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Παντελιάδου, Σ. (2000). *Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη. Τι και γιατί*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παπαγεωργίου, Ι. (2015). *Θεωρία Δειγματοληψίας*. Αθήνα: Ελληνικά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

Πετρέντη Ε. & Πετρογιάννης, Κ . (2013). Σύνδεση σχολείου -οικογένειας και το ζήτημα της μεταξύ τους συνεργασίας: κριτική παρουσίαση βασικών θεωρητικών μοντέλων. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*
 Διαθέσιμο σε: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/artic>
 (Ανακτήθηκε 3 Φεβρουαρίου 2019).

Πεχλιβανίδης Α. κ.ά. 2012 *Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής Υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) στους ενήλικες. Κλινική αναγνώριση, διάγνωση και θεραπευτικές παρεμβάσεις* Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής 29(5):562-576

Πολύζος, Γ. (2012). *Σχέσεις οικογένειας και σχολείου: αντιλήψεις των μεταναστών γονέων για την εμπλοκή τους στην υποστήριξη της βασικής εκπαίδευσης των παιδιών και διαπολιτισμική ετοιμότητα των εκπαιδευτικών της Α/θμιας εκπαίδευσης*. Διδακτορική διατριβή. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας: [χ.ε.].

Σκλατινιώτη, Ε. & Εγγλέζου, Σ. (2007). Στο Ενεξία: *Διάσπαση προσοχής και υπερκινητικότητα: Πότε αποτελούν διαταραχή ;* Τεύχος 41, 86 – 89.

Σκουντή Μ. (2009) *Η ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα της Διαταραχής ελλειμματικής προσοχής – υπερκινητικότητας. Προοπτικές εκπαιδευτικής παρέμβασης*. Θέματα Ειδικής Αγωγής

Συμεού Α.(2002) Εμπλοκή των γονέων στο σχολείο: Η προοπτική των διευθυντών δημοτικής. Πρακτικά VII Παγκύπριου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρίας Κύπρου. *Η εκπαιδευτική έρευνα στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης*. Τομ.1,σελ.263-273. Λευκωσία: Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Συμεού, Α. (2003). Σχέσεις σχολείου - οικογένειας: έννοιες, μορφές και εκπαιδευτικές συνεπαγωγές. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*, 36 , 101-113.

- Χατζηκαλλία, Κ. (2012). *Spesial education.gr -The voice of special education*. Διαθέσιμο σε: <http://www.specialeducation.gr/frontend/index.php> (Ανακτήθηκε 6 Φεβρουαρίου, 2019).
- Χατζηηρήστου Χ. (2011) *Σχολική Ψυχολογία* Αθήνα: Τυπωθήτω
- Babbie, E. (2011). *Εισαγωγή στην Κοινωνική Έρευνα*. Μετάφραση από τα Αγγλικά από Βογιατζής Γ., Επιμέλεια Ζαφειρόπουλος Κ. 1η έκδοση. Αθήνα: Κριτική ΑΕ.
- Barkley RA. (2003) Issues in diagnosis of attention deficit hyperactivity disorder in children. *Brain Dev* 2003, 25:77–83
- Barkley R.A.(2002) Major life activity and health outcomes associated with Attention – Deficit/ Hyperactivity Disorder *Journal of Clinical Psychiatry* 63, 10-15.
- Bonett, D. G., & Wright, T. A. (2015). Cronbach's alpha reliability: Interval estimation, hypothesis testing, and sample size planning. *Journal of Organizational Behavior*, 36(1), 3-15.
- Cronbach, L. J. (1951). *Coefficient alpha and the internal structure of tests*. *psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Fontana, David. *Ψυχολογία για Εκπαιδευτικούς*. Μετάφραση Μαρίνα Λώμη. - Αθήνα : Σαββάλας, 1996
- Hallowell E.& Ratey J. (2003). *Ζώντας με τη Διάσπαση*. Μετάφραση από τα Αγγλικά από Περαντάκου -Κουκ Μ. Επιστημονική επιμέλεια από Λιβανίου Ε.. Αθήνα: Ελληνική Παιδεία Α.Ε.. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1994).
- Ho, R. (2013). *Handbook of univariate and multivariate data analysis with IBM SPSS*. Chapman and Hall/CRC.
- Holowenko, H. (1999). *Attention Deficit/Hyperactivity Disorder*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- McCormick, K., & Salcedo, J. (2015). *SPSS statistics for dummies*. John Wiley & Sons.
- Sadock, J. B. & Sadock, A. V. (2009). *Caplan & Sadock's Επίτομη Ψυχιατρική Παιδιών και Εφήβων*. Αθήνα: Ιατρικές εκδόσεις Λίτσας.
- Slavin R. E. (2006) *Εκπαιδευτική Ψυχολογία – Θεωρία και πράξη* (Κόκκινος Κ. – επιμ.) Αθήνα : Μεταίχμιο.
- Wenar C. & Kerig K.P. (2000) *Εξελικτική Ψυχοπαθολογία – Από τη Βρεφική Ηλικία στην Εφηβεία* (Μαρκούλης Δ. & Γεωργάκα, Μτφρ -επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ:

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Αρχικά, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω επειδή δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη. Σας βεβαιώνω ότι θα τηρήσω απόλυτη εχεμύθεια σε σχέση με τα προσωπικά σας δεδομένα και ότι τα στοιχεία που θα αναφερθούν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της μεταπτυχιακής εργασίας, που γνωρίζετε ότι εκπονώ στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Δέχεστε να γίνει ηχογράφηση της συνομιλίας μας;

1. Δημογραφικά στοιχεία.

- A) Φύλο
- B) Σπουδές
- Γ) Έτη προϋπηρεσίας
- Δ) Σχολεία στα οποία υπηρέτησε
- E) Ποιες είναι οι γνώσεις σας σε σχέση με τη ΔΕΠ-Υ;
- ΣΤ) Πόσο συχνά συναντάτε μαθητές με διαγνωσμένη ΔΕΠ-Υ;
- Z) Πόσο συχνά υποψιάζεστε ότι κάποιο παιδί πάσχει από τη ΔΕΠ-Υ αλλά δεν έχει γίνει διάγνωση;
- H) Τι ενέργειες κάνετε σ' αυτήν την περίπτωση;

2. Αναγκαιότητα της συνεργασίας

- A) Επιθυμείτε τη συνεργασία με τους γονείς στο Γυμνάσιο; Γιατί; Σε ποιο επίπεδο νομίζετε ότι χρειάζεται η συνεργασία;
- B) Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι μαθητές που έχουν τη διαταραχή σ' αυτήν την ηλικία;
- Γ) Πως αισθάνεστε όταν δεν υπάρχει διάθεση από μέρους του γονέα για συνεργασία;
- Δ) Πως αισθάνεστε όταν υπάρχει διάθεση για συνεργασία;
- E) Ποια αποτελέσματα υπάρχουν στο μαθητή όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού;

3. Μορφή επικοινωνίας

- A) Πόσο συχνά επικοινωνούν οι γονείς μαζί σας; Σε ποιο χώρο;
- B) Ποιος αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για μια συνάντηση;
- Γ) Με ποιο τρόπο γίνεται η επικοινωνία;
- Δ) Υπάρχει ορισμένος χρόνος επικοινωνίας; Μπορούν να επικοινωνήσουν αν παραστεί ανάγκη;
- E) Κρατάτε σημειώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ή συνάντηση;

4. Περιεχόμενο επικοινωνίας

- A) Τι ενδιαφέρει συνήθως τους γονείς; Σας ρωτούν τις μεθόδους σας ή τις πρακτικές που χρησιμοποιείτε; Εσείς δίνετε πληροφορίες γι' αυτά τα θέματα;

Β) Θα θέλατε να μάθετε πληροφορίες για την κατάσταση στο περιβάλλον του μαθητή; Είναι πρόθυμοι οι γονείς να μιλήσουν για πιο «ακανθώδη θέματα»; Εσείς θίγετε τέτοια θέματα (π.χ. αλλαγή διάθεσης του μαθητή);

Γ) Σας εμπιστεύονται θέματα πιο προσωπικά (υγείας ή οικογενειακά); Σας εμπιστεύονται γενικά;

Δ) Συζητάτε μαζί τους τον τρόπο αντιμετώπισης του μαθητή στο σχολείο και στο σπίτι ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη αντιμετώπιση σε σχέση και με την καθοδήγηση των ειδικών;

5. Παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία

Α) Ποιο είναι το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων με τους οποίους υπάρχει πιο εύκολη συνεργασία; Ποιοι γονείς σας αντιμετωπίζουν καχύποπτα; Ποια είναι κυρίως τα «σημεία τριβής»;

Β) Η επικοινωνία είναι το ίδιο εύκολη ή δύσκολη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονίας ή υπάρχουν διαφοροποιήσεις κατά περιόδους;

Γ) Υπάρχουν τεχνικές που χρησιμοποιείτε και σας βοηθούν να βελτιώσετε την επικοινωνία;

Δ) Ποιος από τους γονείς σας επισκέπτεται συχνότερα; Με ποιόν είναι ευκολότερη η επικοινωνία;

Ε) Θεωρείτε ότι οι γονείς πρέπει να εμπλέκονται στην οργάνωση του μαθήματος, της ύλης και στη σχολική ζωή γενικότερα; Με ποιο τρόπο;

ΣΤ) Πιστεύετε ότι οι γνώσεις σας για τη ΔΕΠ-Υ είναι επαρκείς; Θεωρείτε σκόπιμο να έχετε επί πλέον επιμόρφωση σχετικά με το θέμα;

Ζ) Παρατηρείτε κάποια μείωση του ενδιαφέροντος των γονέων για την επίδοση των παιδιών που πάσχουν σε σχέση με το ενδιαφέρον που έδειχναν στο δημοτικό σχολείο;

Η) Αν ναι σε ποια τάξη του Γυμνασίου το παρατηρείτε και που το αποδίδετε;

Σας ευχαριστώ θερμά για τη βοήθεια και την υπομονή σας.

Οι ερωτήσεις δομήθηκαν με βάση τη συνέντευξη που περιλαμβάνεται στη διδακτορική διατριβή της Ntinidou, Chrysanthi (2013, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1η : ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Αρχικά, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω επειδή δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη. Σας βεβαιώνω ότι θα τηρήσω απόλυτη εχεμύθεια σε σχέση με τα προσωπικά σας δεδομένα και ότι τα στοιχεία που θα αναφερθούν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της μεταπτυχιακής εργασίας, που γνωρίζετε ότι εκπονώ στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Δέχεστε να γίνει ηχογράφηση της συνομιλίας μας;

1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

A) Φύλο

Γυναίκα

B) Ποιες είναι οι βασικές σας σπουδές ;

Σπούδασα Βιολογία στο ΑΠΘ

Γ) Πόσα Έτη προϋπηρεσίας έχετε;

Έχω 5 χρόνια

Δ) Σε τι είδους σχολεία έχετε υπηρετήσει:

Κυρίως Γυμνάσια και σε ένα Λύκειο.

E) Ποιες είναι οι γνώσεις σας σε σχέση με τη ΔΕΠ-Υ;

Μεταπτυχιακές σπουδές στην Ειδική Αγωγή.

ΣΤ) Πόσο συχνά συναντάτε μαθητές με διαγνωσμένη ΔΕΠ-Υ;

Ένα 10 τοις εκατό των μαθητών μου όχι περισσότερο , περίπου 2 με 3 κατ' έτος.

Z) Πόσο συχνά υποψιάζεστε ότι κάποιο παιδί πάσχει από τη ΔΕΠ-Υ αλλά δεν έχει γίνει διάγνωση;

Πολύ συχνά.

H) Τι ενέργειες κάνετε σ' αυτήν την περίπτωση;

Σίγουρα θα το αναφέρω στο γραφείο, θα ζητήσω μια επαφή με το γονέα και θα προτείνω να γίνει μια επαναξιολόγηση από το ΚΕΔΥ.

2. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.

A) Επιθυμείτε τη συνεργασία με τους γονείς στο Γυμνάσιο;

Ναι οπωσδήποτε

B) Γιατί;

Επειδή εκείνοι (οι γονείς) βλέπουν τους μαθητές περισσότερο θέλω να μου μεταφέρουν τις παρατηρήσεις τους, διαφορετικά δεν γίνεται άνετα η δική μου η δουλειά.

Γ) Σε ποιο επίπεδο νομίζετε ότι χρειάζεται η συνεργασία;

Πάλι θα το πω, χρειάζομαι πληροφόρηση για τη συμπεριφορά του μαθητή και εκτός σχολείου, αλλά και μ' αυτόν τον τρόπο γίνονται καλύτερα οι εργασίες που αναθέτω στους μαθητές μου για το σπίτι.

Δ) Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι μαθητές που έχουν τη διαταραχή σ' αυτήν την ηλικία;

Έλλειψη προσοχής, αποζητούν την προσοχή, συχνά είναι νευρικοί..., αδυνατούν να συγκεντρωθούν σε μια εργασία περισσότερο από τρία λεπτά...

E) Πως τις αντιλαμβάνεστε ;

Από την συμπεριφορά τους.

ΣΤ) Πόσο προβληματικές είναι για τη λειτουργία της τάξης;

Είναι πολύ μεγάλο πρόβλημα, πολύ μεγάλο... Παρασύρουν τους άλλους... και επειδή τα παιδιά αυτά χρειάζονται ιδιαίτερη προσοχή και περισσότερη ανοχή, τα άλλα αισθάνονται, τέλος πάντων... αδικημένα... ή ότι κάνω διακρίσεις...

Ζ) Ποια και πόσο σημαντικά προβλήματα σας δημιουργούν εσάς;

Εξαρτάται από την περίπτωση.... Δεν είναι για όλα τα παιδιά το ίδιο... κάποια είναι πιο κουραστικά και υπάρχουν και κάποια που με την παρατήρηση σταματάνε....

Η) Πως αντιμετωπίζετε την απουσία διάθεσης του γονέα για συνεργασία;

Δεν μπορούμε να κάνουμε πολλά γι' αυτό. Εγώ θα ενημερώσω δύο τρεις φορές αλλά αν δεν ανταποκριθούν δεν μπορώ να κάνω κάτι άλλο.

Θ) Ποια αποτελέσματα υπάρχουν στο μαθητή όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού;

Οπωσδήποτε είναι πάντα.... έ πιο συχνά, προετοιμασμένα στα μαθήματα και πιο εντάξει στις υποχρεώσεις τους. Κυρίως αυτό.

3. ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Πόσο συχνά επικοινωνούν οι γονείς μαζί σας;

Όχι πολύ συχνά .Δυστυχώς....

Σε ποιο χώρο;

Στο σχολείο βέβαια

Β) Ποιος αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για μια συνάντηση;

Συνήθως εγώ.

Γ) Με ποιους τρόπους γίνεται η επικοινωνία;

Τηλεφωνικά αρχικά και κατόπιν με ραντεβού

Δ) Υπάρχει Προκαθορισμένος χρόνος επικοινωνίας;

Υπάρχει κάποια προκαθορισμένη ώρα που δεχόμαστε όλους τους γονείς.

Μπορούν να επικοινωνήσουν αν παραστεί ανάγκη;

Ναι μπορούν να με ζητήσουν όταν χρειάζεται

Ε) Κρατάτε σημειώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ή συνάντηση;

Ναι.

4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Τι ενδιαφέρει συνήθως τους γονείς;

Το μαθησιακό.... δεν τους ενδιαφέρει συνήθως η συμπεριφορά. Ναι, κυρίως η επίδοση....

Β) Σας ρωτούν τις μεθόδους σας ή τις πρακτικές που χρησιμοποιείτε;

Όχι ...τους ενδιαφέρει η επίδοση κυρίως....

Γ) Εσείς δίνετε πληροφορίες γι' αυτά τα θέματα;

Ναι τους ενημερώνω για τις μεθόδους που δουλεύω... χωρίς να με ρωτήσουν βέβαια...

Δ) Εσείς παίρνετε πληροφορίες για το πως οι γονείς αντιμετωπίζουν οι γονείς τα παιδιά εκτός σχολείου ;

Ναι, ναι

Ε) Πόσο σημαντικές είναι για εσάς και τη διαχείριση του παιδιού οι πληροφορίες αυτές; (να δώσουν παραδείγματα)

Είναι σημαντικές επειδή ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση (μονογονεϊκή οικογένεια, ορφανό κ.λπ.) διαμορφώνω και τον τρόπο προσέγγισής του, καθώς και τις απαιτήσεις μου. Π.χ. σε περίοδο διαζυγίου των γονιών υπάρχει μεγαλύτερη ανεκτικότητα, δηλ είμαι ελαστική με τη συμπεριφορά του...

ΣΤ) Θα θέλατε να μάθετε πληροφορίες για την κατάσταση στο περιβάλλον του μαθητή;

Ναι

Ζ) Γιατί θέλετε η δεν θέλετε ;

Βοηθάει και στη δική μου δουλειά και στη μαθησιακή διαδικασία και στην επίδοση..... και όλα

Η) Είναι πρόθυμοι οι γονείς να μιλήσουν για πιο «ακανθώδη θέματα»;

Παραδόξως ναι! Είναι σαν να εξομολογούνται ... μου κάνει και μένα εντύπωση!

Θ) Που το αποδίδετε αυτό ; (είτε είναι πρόθυμοι είτε δεν είναι)

Φαίνεται πως έχουν «σκάσει» Είναι απεγνωσμένοι!

Ι) Εσείς θίγετε τέτοια θέματα (π.χ. αλλαγή διάθεσης του μαθητή);

Δια της μαιευτικής μεθόδου.... συνήθως έτσι πάει..

Κ) γιατί τα θίγετε ή δεν τα θίγετε ;

Δεν μπορώ να δουλέψω σωστά αν δεν γνωρίζω τα προβλήματα....

Λ) Συζητάτε μαζί τους τον τρόπο αντιμετώπισης του μαθητή στο σχολείο και στο σπίτι ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη αντιμετώπιση σε σχέση και με την καθοδήγηση των ειδικών;

Εγώ, είμαι πιο πρόθυμη να το κάνω αυτό ...

Μ) Για ποιους λόγους το κάνετε η δεν το κάνετε ;

Το κάνω όταν κρίνω ότι θα έχω καλύτερα αποτελέσματα...

5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Α) Ποιο είναι το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων με τους οποίους υπάρχει πιο εύκολη συνεργασία;

Είναι οι μορφωμένοι

Β) Ποιοι γονείς σας αντιμετωπίζουν καχύποπτα;

Δεν το αντιμετωπίσα εγώ για να πω την αλήθεια....

Γ) Ποια είναι κυρίως τα «σημεία τριβής»;

Μερικοί γονείς ενδιαφέρονται πολύ για τους βαθμούς....

Δ) Η επικοινωνία είναι το ίδιο εύκολη ή δύσκολη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς ή υπάρχουν διαφοροποιήσεις κατά περιόδους;

Δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές...

Ε)

ΣΤ) Υπάρχουν τεχνικές που χρησιμοποιείτε και σας βοηθούν να βελτιώσετε την επικοινωνία;

Ναι

Ζ) Από που τις μάθατε ;

Σε επιμορφωτικές συναντήσεις και εμπειρικά ..

Η)

Θ) Ποιος από τους γονείς σας επισκέπτεται συχνότερα;

Η μητέρα.

Ι) Με ποιόν είναι ευκολότερη η επικοινωνία;

Με τη μητέρα..

Κ) Θεωρείτε ότι οι γονείς πρέπει να εμπλέκονται στην οργάνωση του μαθήματος, της ύλης και στη σχολική ζωή γενικότερα;

Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Λ) Γιατί ;

Το παιδί πρέπει να μάθει να λειτουργεί στο σχολείο με τους κανόνες του σχολείου και όχι του σπιτιού!

Μ) Με ποιο τρόπο;

Σε συνεργασία με τον καθηγητή

Ν) Πιστεύετε ότι οι σχετικές με τη ΔΕΠ-Υ γνώσεις σας είναι επαρκείς; Θεωρείτε ότι είναι σκόπιμη κάποια επιπλέον επιμόρφωση επί του θέματος;

Δεν είμαι απόλυτα ικανοποιημένη .Θεωρώ ότι..... χρειάζομαι επί πλέον επιμόρφωση.

Ζ) Παρατηρείτε κάποια μείωση του ενδιαφέροντος των γονέων για την επίδοση των παιδιών που πάσχουν σε σχέση με το ενδιαφέρον που έδειχναν στο δημοτικό σχολείο;

Ναι δεν έχουν την ίδια επαφή και διάθεση.....

Η) Αν ναι σε ποια τάξη του Γυμνασίου το παρατηρείτε και που το αποδίδετε;

Οι σχέσεις είναι πιο απρόσωπες με τους καθηγητές..... σε σχέση με του ένα μόνο δάσκαλο του δημοτικού σχολείου....

Σας ευχαριστώ θερμά για τη βοήθεια και την υπομονή σας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2η : ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Αρχικά, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω επειδή δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη. Σας βεβαιώνω ότι θα τηρήσω απόλυτη εχεμύθεια σε σχέση με τα προσωπικά σας δεδομένα και ότι τα στοιχεία που θα αναφερθούν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της μεταπτυχιακής εργασίας, που γνωρίζετε ότι εκπονώ στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Δέχεστε να γίνει ηχογράφηση της συνομιλίας μας;

1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

A) Φύλο

Γυναίκα

B) Σπουδές;

Σπούδασα Θεολογία στο ΑΠΘ και Φιλοσοφική στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Γ) Έτη προϋπηρεσίας;

Έχω 20 χρόνια προϋπηρεσία .

Δ) Σχολεία στα οποία υπηρετήσατε;

Σε Γυμνάσια κυρίως... , πολλά!

E) Ποιες είναι οι γνώσεις σας σε σχέση με τη ΔΕΠ-Υ;

Επιμόρφωση με ημερίδες, σεμινάρια και προσωπική ενασχόληση.

ΣΤ) Πόσο συχνά συναντάτε μαθητές με διαγνωσμένη ΔΕΠ-Υ;

Τα τελευταία χρόνια όλο και πιο συχνά...

Z) Πόσο συχνά υποψιάζεστε ότι κάποιο παιδί πάσχει από τη ΔΕΠ-Υ αλλά δεν έχει γίνει διάγνωση;

Συχνά... σχεδόν κάθε σχολική χρονιά...

H) Τι ενέργειες κάνετε σ' αυτήν την περίπτωση;

Το συζητώ με τον Διευθυντή και τους συναδέλφους της τάξης και αποφασίζουμε από κοινού αν θα απευθυνθούμε στο σύμβουλο ή στο γονέα.

2. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

A) Επιθυμείτε τη συνεργασία με τους γονείς στο Γυμνάσιο;

Ναι , βέβαια.

B) Γιατί;

Για να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση και ο μαθητής.... πρέπει να υπάρχει συνεργασία γονέα - εκπαιδευτικού .

Γ) Σε ποιο επίπεδο νομίζετε ότι χρειάζεται η συνεργασία;

Πρέπει να ακολουθούνται κοινές πρακτικές.. στο σχολείο και στο σπίτι

Δ) Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι μαθητές που έχουν τη διαταραχή σ' αυτήν την ηλικία;

Θυμό, παραβατική συμπεριφορά, τιμωρίες , ενοχλούν τους συμμαθητές... τους καθηγητές...

E) Πως τις αντιλαμβάνεστε ;

Είναι εμφανείς..... από τη συμπεριφορά.

ΣΤ) Πόσο προβληματικές είναι για τη λειτουργία της τάξης;

Ναι... συνήθως αυτά τα παιδιά δημιουργούν πρόβλημα.. διασπώνται από διάφορα ερεθίσματα και...

Ζ) Ποια και πόσο σημαντικά προβλήματα σας δημιουργούν εσάς;

Κυρίως συμπεριφοράς, αλλά και μαθησιακά... θα χρειαστεί να τα ξαναπώ, και με καθυστερεί ..

Η) Πως αντιμετωπίζετε την απουσία διάθεσης του γονέα για συνεργασία;

... Θα ξαναπροσπαθήσω.....

Θ) Ποια αποτελέσματα υπάρχουν στο μαθητή όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού;

Κάποιες φορές θεαματικά..... κάποιες πολύ μικρά...

3. ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Πόσο συχνά επικοινωνούν οι γονείς μαζί σας;

Όχι τόσο συχνά... κυρίως στους ελέγχους....

Σε ποιο χώρο;

Στο σχολείο.

Β) Ποιος αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για μια συνάντηση;

Βασικά εγώκυρίως όταν..... δεν ελέγχεται εύκολα ο μαθητής.

Γ) Με ποιους τρόπους γίνεται η επικοινωνία;

Τηλεφωνικά και δια ζώσης.

Δ) Υπάρχει Προκαθορισμένος χρόνος επικοινωνίας;

Υπάρχουν οι συναντήσεις επικοινωνίας που ορίζονται από το σχολείο.

Μπορούν να επικοινωνήσουν αν παραστεί ανάγκη;

Ναι αν παραστεί ανάγκη ναι, θα επικοινωνήσουμε..

Ε) Κρατάτε σημειώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ή συνάντηση;

Ναι, συνήθως ναι.... έχω κάποιες σημειώσεις!

4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Τι ενδιαφέρει συνήθως τους γονείς;

Κυρίως για την επίδοση.

Β) Σας ρωτούν τις μεθόδους σας ή τις πρακτικές που χρησιμοποιείτε;

Όχι συχνά...

Γ) Εσείς δίνετε πληροφορίες γι' αυτά τα θέματα;

Ναι... αν εκδηλωθεί ενδιαφέρον

Δ) Εσείς παίρνετε πληροφορίες για το πως οι γονείς αντιμετωπίζουν οι γονείς τα παιδιά εκτός σχολείου ;

Ε... ναι, ρωτάω...

Ε) Πόσο σημαντικές είναι για εσάς και τη διαχείριση του παιδιού οι πληροφορίες αυτές; (να δώσουν παραδείγματα)

Είναι σημαντικές για μένα οι πληροφορίες που αφορούν στα χόμπι τους. Για να μπορώ να τα προσεγγίζω... για χόμπι και ενδιαφέροντα.

ΣΤ) Θα θέλατε να μάθετε πληροφορίες για την κατάσταση στο περιβάλλον του μαθητή;

Εννοείται!

Ζ) Γιατί θέλετε η δεν θέλετε ;

Εννοείται.. γιατί επηρεάζουν το παιδί και κυρίως τον έφηβο... και τον επηρεάζουν και στο σχολείο!

Η) Είναι πρόθυμοι οι γονείς να μιλήσουν για πιο «ακανθώδη θέματα»;
Όχι..

Θ) Που το αποδίδετε αυτό ; (είτε είναι πρόθυμοι είτε δεν είναι)
Από ντροπή; Αποσιώπηση...

Ι) Εσείς θίγετε τέτοια θέματα (π.χ. αλλαγή διάθεσης του μαθητή);
Ναι, ναι

Κ) Γιατί τα θίγετε ή δεν τα θίγετε ;

Για ενημέρωση και αντιμετώπιση. Ένα παιδί σπíti μπορεί να είναι ήρεμο αλλά στο σχολείο να έχει επιθετική συμπεριφορά!

Λ) Συζητάτε μαζί τους τον τρόπο αντιμετώπισης του μαθητή στο σχολείο και στο σπίτι ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη αντιμετώπιση σε σχέση και με την καθοδήγηση των ειδικών;

Μμ.. ναι..

Μ) Για ποιους λόγους το κάνετε η δεν το κάνετε ;

Ε, οποιοσδήποτε ειδικός μπορεί να βοηθήσει συμβουλευτικά...

5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Α) Ποιο είναι το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων με τους οποίους υπάρχει πιο εύκολη συνεργασία;

Κυρίως είναι γονείς που έχουν συνειδητοποιήσει την κατάσταση των παιδιών τους.
Άσχετα με τη μόρφωση.

Β) Ποιοι γονείς σας αντιμετωπίζουν καχύποπτα;

Αυτοί που δεν έχουν συνειδητοποιήσει το πρόβλημα!

Γ) Ποια είναι κυρίως τα «σημεία τριβής»;

Ότι το παιδί έχει πρόβλημα! Αρνούνται το πρόβλημα.

Δ) Η επικοινωνία είναι το ίδιο εύκολη ή δύσκολη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονίας ή υπάρχουν διαφοροποιήσεις κατά περιόδους; και πότε ;

Κυρίως λίγο πριν τους βαθμούς είναι το ενδιαφέρον. Μετά τα διαγωνίσματα συνήθως..

Ε) Εάν υπάρχουν διαφοροποιήσεις που τις αποδίδετε ;

Δεν ξέρω.. έτσι συνηθίζεται;

ΣΤ) Υπάρχουν τεχνικές που χρησιμοποιείτε και σας βοηθούν να βελτιώσετε την επικοινωνία;

Ναι κατά την έμπνευση της στιγμής

Ζ) Από που τις μάθατε ;

Στα επιμορφωτικά σεμινάρια και από την πολυετή μου εμπειρία .

Η) Εάν όχι : γιατί δεν χρησιμοποιείτε τεχνικές επικοινωνίας ;

Θ) Ποιος από τους γονείς σας επισκέπτεται συχνότερα;

Η μητέρα.

Ι) Με ποιόν είναι ευκολότερη η επικοινωνία;

Με τη μητέρα.

Κ) Θεωρείτε ότι οι γονείς πρέπει να εμπλέκονται στην οργάνωση του μαθήματος, της ύλης και στη σχολική ζωή γενικότερα;

Έ, όχι

Λ) Γιατί ;

Υπάρχει θεσμικό πλαίσιο για αυτά. Είτε το θέλουν οι γονείς είτε όχι, υπάρχει..

Μ) Πιστεύετε ότι οι γνώσεις σας για τη ΔΕΠ-Υ είναι επαρκείς; Θεωρείτε σκόπιμο να έχετε επί πλέον επιμόρφωση σχετικά με το θέμα;

Έχω ασχοληθεί αρκετά και μόνη μου με το θέμα έχω γνώσεις.... Νομίζω όμως ότι επιδέχονται βελτίωσης...

Ν) Παρατηρείτε κάποια μείωση του ενδιαφέροντος των γονέων για την επίδοση των παιδιών που πάσχουν σε σχέση με το ενδιαφέρον που έδειχναν στο δημοτικό σχολείο; Όχι ιδιαίτερα..... οι γονείς που ενδιαφέρονται ... εξακολουθούν να επικοινωνούν και στο Γυμνάσιο...

Ξ) Αν ναι σε ποια τάξη του Γυμνασίου το παρατηρείτε και που το αποδίδετε; ...ίσως βέβαια περισσότερο στην πρώτη τάξη....

Σας ευχαριστώ θερμά για τη βοήθεια και την υπομονή σας.

Οι ερωτήσεις δομήθηκαν με βάση τη συνέντευξη που περιλαμβάνεται στη διδακτορική διατριβή της Ntinidou, Chrysanthi (2013, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3η : ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠΙ-Υ

Αρχικά, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω επειδή δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη. Σας βεβαιώνω ότι θα τηρήσω απόλυτη εχεμύθεια σε σχέση με τα προσωπικά σας δεδομένα και ότι τα στοιχεία που θα αναφερθούν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της μεταπτυχιακής εργασίας, που γνωρίζετε ότι εκπονώ στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Δέχεστε να γίνει ηχογράφηση της συνομιλίας μας;

1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

A) Φύλο

Ανδρας

B) Ποιες είναι οι βασικές σας σπουδές ;

Επιστήμες της Πληροφορικής του τμήματος Θετικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης

Γ) Πόσα Έτη προϋπηρεσίας έχετε;

18 χρόνια

Δ) Σε τι είδους σχολεία έχετε υπηρετήσει:

Γυμνάσια, ένα ΓΕΛ και δύο ΕΠΑΛ, Μουσικό ...

E) Ποιες είναι οι γνώσεις σας σε σχέση με τη ΔΕΠΥ;

Μεταπτυχιακές σπουδές στη διοίκηση και επιμορφωτικά σεμινάρια.

ΣΤ) Πόσο συχνά συναντάτε μαθητές με διαγνωσμένη ΔΕΠΥ;

Κάθε χρόνο 4 έως 5 παιδιά ανά τάξη.. Διδάσκω βέβαια και Μαθηματικά...

Z) Πόσο συχνά υποψιάζεστε ότι κάποιο παιδί πάσχει από τη ΔΕΠΥ αλλά δεν έχει γίνει διάγνωση;

1-2 περιπτώσεις κάθε χρόνο..

H) Τι ενέργειες κάνετε σ' αυτήν την περίπτωση;

Αναφέρω στη μητέρα, στο γονέα όλα όσα παρατηρώ... και λέω τη γνώμη μου όταν βλέπω ότι.. μπορώ

2. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.

A) Επιθυμείτε τη συνεργασία με τους γονείς στο Γυμνάσιο;

Φυσικά ναι....

B) Γιατί;

Περισσότερο για το παιδί, αλλά και για μένα ...να κάνω καλύτερα τη δουλειά μου...

Γ) Σε ποιο επίπεδο νομίζετε ότι χρειάζεται η συνεργασία;

Καθοδήγηση για τη βοήθεια στο σπίτι περισσότερο... για τις εργασίες...

Δ) Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι μαθητές που έχουν τη διαταραχή σ' αυτήν την ηλικία;

Αργούν να βγάλουν τα βιβλία τους... δεν είναι συγκεντρωμένοι... όταν τους κάνω μια ερώτηση δεν την έχουν ακούσει στριφογυρίζουναποσπώνται ...τι άλλο ...δυσκολεύονται να αντιγράψουν από τον πίνακα..

E) Πως τις αντιλαμβάνεστε ;

Τα βλέπω...

ΣΤ) Πόσο προβληματικές είναι για τη λειτουργία της τάξης;

Είναι, είναι πολύ προβληματικές γιατί καθυστερούν τη διαδικασία... αλλά και για την πρόδο του βέβαια...

Z) Ποια και πόσο σημαντικά προβλήματα σας δημιουργούν εσάς;

Είπαμε τώρα τα προβλήματα... Καθυστερούν το μάθημα... πρόβλημα κυρίως στα μαθηματικά... για την ύλη... και τα άλλα παιδιά ..

Η) Πως αντιμετωπίζετε την απουσία διάθεσης του γονέα για συνεργασία;
Δεν μου έχει συμβεί βασικά... αλλά αν μου συνέβαινε θα απευθυνόμουν στον διευθυντή..

Θ) Ποια αποτελέσματα υπάρχουν στο μαθητή όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού;

Πολύ σημαντική βελτίωση... και ..πρόοδος.

3. ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Πόσο συχνά επικοινωνούν οι γονείς μαζί σας;

Μιλάμε γι' αυτά τα παιδιά ε; που έχουν διαγνωσμένη ΔΕΠΥ.... Αρκετά συχνά ...καμιά φορά πιο συχνά από το μήνα...

Σε ποιο χώρο;

Στο σχολείο βέβαια ...

Β) Ποιος αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για μια συνάντηση;

Έρχονται... έρχονται από μόνοι τους.. είναι πρόθυμοι... ίσως λόγω της φύσης του μαθήματος...

Γ) Με ποιους τρόπους γίνεται η επικοινωνία;

Είναι συζήτηση...

Δ) Υπάρχει Προκαθορισμένος χρόνος επικοινωνίας;

Υπάρχει προκαθορισμένη ώρα, έρχονται όμως και παραπάνω.

Μπορούν να επικοινωνήσουν αν παραστεί ανάγκη;

Ναι το είπαμε αυτό.

Ε) Κρατάτε σημειώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ή συνάντηση;

Όχι εγώ δεν κρατάω σημειώσεις...

4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Τι ενδιαφέρει συνήθως τους γονείς;

Πως είναι το παιδί μέσα στην τάξη.... πιο πολύ αυτό τους ενδιαφέρει...

Β) Σας ρωτούν τις μεθόδους σας ή τις πρακτικές που χρησιμοποιείτε;

Όχι δεν ρωτάνε τέτοια πράγματα... τους λέμε όμως εμείς κάποια πράγματα... δεν μπαίνουν σε τόσες λεπτομέρειες...

Γ) Εσείς δίνετε πληροφορίες γι' αυτά τα θέματα;

Δίνω πληροφορίες.... ας πούμε ότι τον βάζω στο πρώτο θρανίο.... για τις ασκήσεις... πηγαίνουμε κοντά και του λέμε τι να σημειώσει..

Δ) Εσείς παίρνετε πληροφορίες για το πως οι γονείς αντιμετωπίζουν οι γονείς τα παιδιά εκτός σχολείου ;

Ναι, ναι , και οι ίδιοι, το λένε κι από μόνοι τους...

Ε) Πόσο σημαντικές είναι για εσάς και τη διαχείριση του παιδιού οι πληροφορίες αυτές; (να δώσουν παραδείγματα)

Ναι βοηθάνε.. τώρα παράδειγμα.... Αν π.χ. κάποιο παιδί σηκώνεται συνεχώς ενώ προσπαθεί να διαβάσει και δεν μπορεί να ηρεμήσει λεπτό κ.λπ. και το πληροφορηθώ, μου επιβεβαιώνεται η υποψία ότι έχει ΔΕΠΥ....

ΣΤ) Θα θέλατε να μάθετε πληροφορίες για την κατάσταση στο περιβάλλον του μαθητή;

Ναι θα ήθελα και να ξέρω πως είναι στο σπίτι.....

- Z) Γιατί θέλετε η δεν θέλετε ;
 Για να ξέρω... αν υπάρχει διαφορά ...τι κάνει στο σπίτι ...αν κάνει άλλα πράγματα στο σχολείο.. να βγάλω συμπεράσματα..
- H) Είναι πρόθυμοι οι γονείς να μιλήσουν για πιο «ακανθώδη θέματα»;
 Όχι πάντα...
- Θ) Που το αποδίδετε αυτό ; (είτε είναι πρόθυμοι είτε δεν είναι)
 Ε... τους δυσκολεύει να μιλήσουν για θέματα.. προσωπικά.. και..
- I) Εσείς θίγετε τέτοια θέματα (π.χ. αλλαγή διάθεσης του μαθητή);
 Ναι φυσικά , αν παρατηρήσω κάτι...
- K) Γιατί τα θίγετε ή δεν τα θίγετε ;
 Για να ενεργοποιηθούν και αυτοί και... να δω αν κάτι συμβαίνει και στο σπίτι και... δημιουργεί πρόβλημα.
- Λ) Συζητάτε μαζί τους τον τρόπο αντιμετώπισης του μαθητή στο σχολείο και στο σπίτι ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη αντιμετώπιση σε σχέση και με την καθοδήγηση των ειδικών;
 Ναι κατάλαβα..... ε... ναι. Αν και δεν είναι πάντα εφικτό...
- M) Για ποιους λόγους το κάνετε η δεν το κάνετε ;
 Το κάνω όταν είναι πρόθυμος να συνεργαστεί ο γονέας... δεν είναι πάντα..

5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

- A) Ποιο είναι το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων με τους οποίους υπάρχει πιο εύκολη συνεργασία;
 Συνήθως υψηλό... Μέσο προς υψηλό... αν και υπάρχουν γονείς που δεν είναι μορφωμένοι... αλλά συνεργάζονται..
- B) Ποιοι γονείς σας αντιμετωπίζουν καχύποπτα;
 Ε, αυτοί που δεν παραδέχονται ότι το παιδί τους.. ε.. έχει κάποιο πρόβλημα..
- Γ) Ποια είναι κυρίως τα «σημεία τριβής»;
 Αυτό.. το ότι δυσκολεύονται να το αποδεχτούν... νομίζω από εκεί ξεκινάνε...
- Δ) Η επικοινωνία είναι το ίδιο εύκολη ή δύσκολη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς ή υπάρχουν διαφοροποιήσεις κατά περιόδους
 Συνήθως στην αρχή της χρονιάς είναι πιο συχνή και πιο εύκολη και προς το τέλος μειώνεται...
- E) Γιατί υπάρχουν διαφοροποιήσεις;
 Ε... ή κουράζονται οι γονείς ή παραιτούνται..
- ΣΤ) Υπάρχουν τεχνικές που χρησιμοποιείτε και σας βοηθούν να βελτιώσετε την επικοινωνία;
 Όχι συγκεκριμένες; Αυθόρμητα λειτουργώ..
- Z) Από που τις μάθατε ;
 Εμπειρικά
- H)
- Θ) Ποιος από τους γονείς σας επισκέπτεται συχνότερα;
 Η μητέρα.
- I) Με ποιόν είναι ευκολότερη η επικοινωνία;
 Με τη μητέρα..
- K) Θεωρείτε ότι οι γονείς πρέπει να εμπλέκονται στην οργάνωση του μαθήματος, της ύλης και στη σχολική ζωή γενικότερα;
 Όχι
- Λ) Γιατί ;

Δεν είναι η δουλειά τους τώρα.. πως να το κάνουμε ..είναι δουλειά του εκπαιδευτικού
Μ) Πιστεύετε ότι οι γνώσεις σας για τη ΔΕΠΥ είναι επαρκείς; Θεωρείτε σκόπιμο να έχετε επί πλέον επιμόρφωση σχετικά με το θέμα;).

Έχω γνώσεις... ωστόσο δεν θα αρνηθώ ευκαιρίες για επιπλέον επιμόρφωση...

Ν) Παρατηρείτε κάποια μείωση του ενδιαφέροντος των γονέων για την επίδοση των παιδιών που πάσχουν σε σχέση με το ενδιαφέρον που έδειχναν στο δημοτικό σχολείο;

Ναι ατονεί το ενδιαφέρον.... σταδιακά ...

Ξ) Αν ναι σε ποια τάξη του Γυμνασίου το παρατηρείτε και που το αποδίδετε;

Ατονεί το ενδιαφέρον όταν δεν υπάρχει βελτίωση.....

Σας ευχαριστώ θερμά για τη βοήθεια και την υπομονή σας.

Οι ερωτήσεις δομήθηκαν με βάση τη συνέντευξη που περιλαμβάνεται στη διδακτορική διατριβή της Ntinidou, Chrysanthi (2013, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4^η : ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Αρχικά, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω επειδή δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη. Σας βεβαιώνω ότι θα τηρήσω απόλυτη εχεμύθεια σε σχέση με τα προσωπικά σας δεδομένα και ότι τα στοιχεία που θα αναφερθούν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της μεταπτυχιακής εργασίας, που γνωρίζετε ότι εκπονώ στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Δέχεστε να γίνει ηχογράφηση της συνομιλίας μας;

1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

A) Φύλο

Γυναίκα

B) Ποιες είναι οι βασικές σας σπουδές ;

Κοινωνιολογία Πάντειο Πανεπιστήμιο

Γ) Πόσα Έτη προϋπηρεσίας έχετε;

24 χρόνια περίπου

Δ) Σε τι είδους σχολεία έχετε υπηρετήσει:

Σε όλων των ειδών τα σχολεία Γυμνάσια, Λύκεια ΓΕΛ και ΕΠΑΛ, Μουσικά ...

E) Ποιες είναι οι γνώσεις σας σε σχέση με τη ΔΕΠ-Υ;

Μεταπτυχιακές σπουδές στην Ψυχολογία.

ΣΤ) Πόσο συχνά συναντάτε μαθητές με διαγνωσμένη ΔΕΠ-Υ;

Περίπου 3 με 4 κατ' έτος. Βέβαια λόγω ειδικότητας έχω πολλούς μαθητές κάθε χρόνο..

Z) Πόσο συχνά υποψιάζεστε ότι κάποιο παιδί πάσχει από τη ΔΕΠ-Υ αλλά δεν έχει γίνει διάγνωση;

Αρκετά συχνά.

H) Τι ενέργειες κάνετε σ' αυτήν την περίπτωση;

Θα επιδιώξω συνάντηση με το γονέα και θα προτείνω διακριτικά να απευθυνθούν σε ειδικό. Αν με ρωτήσουν θα υποδείξω το ΚΕΔΥ ή κάποιον ιδιώτη γιατρό.

2. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ.

A) Επιθυμείτε τη συνεργασία με τους γονείς στο Γυμνάσιο;

Ναι, φυσικά

B) Γιατί;

Τα παιδιά είναι πολύ πιο συνεργάσιμα όταν αισθάνονται ότι υπάρχει αυτή η συνεργασία και ότι είναι αγαστή..

Γ) Σε ποιο επίπεδο νομίζετε ότι χρειάζεται η συνεργασία;

Ανταλλαγή πληροφοριών, καθοδήγηση για τον τρόπο εργασίας στο σπίτι αλλά και για θέματα καθημερινής πρακτικής.

Δ) Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι μαθητές που έχουν τη διαταραχή σ' αυτήν την ηλικία;

Πετάνονται, κάνουν ερωτήσεις ή παρατηρήσεις αλλά δεν παρακολουθούν την απάντηση, ενοχλούν τους άλλουςσυχνά είναι επιθετικά, στο διάλλειμα

κυρίως. Πιο σπάνια παραβατούν κάνοντας καταστροφές, bullying, ηλεκτρονική παρενόχληση, καμιά φορά καπνίζουν.... τα μεγαλύτερα και προσπαθούν πάση θυσία να τραβήξουν την προσοχή!

Ε) Πως τις αντιλαμβάνεστε ;

Είναι τόσο εμφανές στις κινήσεις τους...

ΣΤ) Πόσο προβληματικές είναι για τη λειτουργία της τάξης;

Αναλόγως με την αγωγή που έχουν πάρει και με την οικογενειακή κατάσταση από ενοχλητικές έως και ανυπόφορες!

Ζ) Ποια και πόσο σημαντικά προβλήματα σας δημιουργούν εσάς;

Αν δεν καταφέρω να επιβάλλω πειθαρχία κάποιες φορές είναι πιθανόν να μην μπορώ να ελέγξω στην τάξη! Βέβαια.... το πρόβλημα ήταν μεγαλύτερο στην αρχή της καριέρας μου..

Η) Πως αντιμετωπίζετε την απουσία διάθεσης του γονέα για συνεργασία;

Με επιμονή αλλά ευγενικά, προσπαθώ να τον θέσω προ των ευθυνών του!

Θ) Ποια αποτελέσματα υπάρχουν στο μαθητή όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού;

Όπως προανέφερα..... αρκετά ενδιαφέροντα !

3. ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Πόσο συχνά επικοινωνούν οι γονείς μαζί σας;

Συνήθως όχι συχνά, με κάποιες εξαιρέσεις...

Σε ποιο χώρο;

Στο σχολείο κυρίως, εκτός από τυχαίες συναντήσεις σε άλλους χώρους.

Β) Ποιος αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για μια συνάντηση;

Οι γονείς αλλά και εγώ όταν παρατηρήσω κάτι που συμβαίνει επανειλημμένα ...

Γ) Με ποιους τρόπους γίνεται η επικοινωνία;

Δια ζώσης ή τηλεφωνικά

Δ) Υπάρχει Προκαθορισμένος χρόνος επικοινωνίας;

Υπάρχει προκαθορισμένη ώρα, σε όλα τα σχολεία, που δεχόμαστε όλους τους γονείς.

Μπορούν να επικοινωνήσουν αν παραστεί ανάγκη;

Ναι, μπορούν να με ζητήσουν ή τους τηλεφωνώ κι εγώ.

Ε) Κρατάτε σημειώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ή συνάντηση;

Ναι πάντα σημειώνω σε κατάλογο μαθητών.

4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Τι ενδιαφέρει συνήθως τους γονείς;

Η επίδοση και ...οι βαθμοί ..

Β) Σας ρωτούν τις μεθόδους σας ή τις πρακτικές που χρησιμοποιείτε;

Σπάνια..

Γ) Εσείς δίνετε πληροφορίες γι' αυτά τα θέματα;

Πολύ συχνά, ανάλογα με τις ανάγκες κάθε περίπτωσης..

Δ) Εσείς παίρνετε πληροφορίες για το πως οι γονείς αντιμετωπίζουν οι γονείς τα παιδιά εκτός σχολείου ;

Όσο το επιτρέπει η κατάσταση.

Ε) Πόσο σημαντικές είναι για εσάς και τη διαχείριση του παιδιού οι πληροφορίες αυτές; (να δώσουν παραδείγματα)

Μπορώ να επισημάνω κάποιες συμπεριφορές που έχουν άσχημα αποτελέσματα, να αναφερθώ σ' αυτές κάνοντας παράλληλα διακριτικές υποδείξεις.....

ΣΤ) Θα θέλατε να μάθετε πληροφορίες για την κατάσταση στο περιβάλλον του μαθητή;

Ναι

Ζ) Γιατί θέλετε η δεν θέλετε ;

Συχνά η οικογενειακή κατάσταση είναι καθοριστική..... για τη συμπεριφορά του μαθητή εννοώ ! Εάν τη γνωρίζω μπορώ να τον χειριστώ κατάλληλα!

Η) Είναι πρόθυμοι οι γονείς να μιλήσουν για πιο «ακανθώδη θέματα»;

Αναλόγως... με τον χαρακτήρα τους και το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν..

Θ) Που το αποδίδετε αυτό ; (είτε είναι πρόθυμοι είτε δεν είναι)

Δυσκολεύονται όταν το πρόβλημά τους το θεωρούν ντροπιαστικό, αλλά κάποιοι λόγω ιδιοσυγκρασίας ανοίγονται πιο εύκολα!

Ι) Εσείς θίγετε τέτοια θέματα (π.χ. αλλαγή διάθεσης του μαθητή);

Και εγώ και οι γονείς

Κ) γιατί τα θίγετε ή δεν τα θίγετε ;

Πάντα με στόχο την παροχή οποιασδήποτε μορφής βοήθεια!

Λ) Συζητάτε μαζί τους τον τρόπο αντιμετώπισης του μαθητή στο σχολείο και στο σπίτι ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη αντιμετώπιση σε σχέση και με την καθοδήγηση των ειδικών;

Ναι... εφόσον υπάρχει προθυμία..

Μ) Για ποιους λόγους το κάνετε η δεν το κάνετε ;

Παίρνω και παρέχω πληροφόρηση και ... προσαρμόζω τη συμπεριφορά μου.

5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Α) Ποιο είναι το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων με τους οποίους υπάρχει πιο εύκολη συνεργασία;

Συνήθως αυτοί που έχουν ένα μέτριο προς καλό κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο.

Β) Ποιοι γονείς σας αντιμετωπίζουν καχύποπτα;

Αυτοί που αισθάνονται ενοχές.

Γ) Ποια είναι κυρίως τα «σημεία τριβής»;

Οι χαμηλή βαθμολογία και οι επιπλήξεις..

Δ) Η επικοινωνία είναι το ίδιο εύκολη ή δύσκολη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς ή υπάρχουν διαφοροποιήσεις κατά περιόδους;

Μειώνεται σταδιακά μετά τα Χριστούγεννα και σταματά τελείως μετά τον Μάρτιο.

Ε) Γιατί υπάρχουν διαφοροποιήσεις;

Ίσως λόγω του ότι η βαθμολογία είναι πια δεδομένη, ή ...και λόγω κόπωσης;

ΣΤ) Υπάρχουν τεχνικές που χρησιμοποιείτε και σας βοηθούν να βελτιώσετε την επικοινωνία;

Ναι

Ζ) Από που τις μάθατε ;

Πιο πολύ εμπειρικά και εφαρμόζοντας τις πανεπιστημιακές και μεταπτυχιακές μου γνώσεις!

Η)

Θ) Ποιος από τους γονείς σας επισκέπτεται συχνότερα;

Η μητέρα.

Ι) Με ποιόν είναι ευκολότερη η επικοινωνία;

Με τη μητέρα..

Κ) Θεωρείτε ότι οι γονείς πρέπει να εμπλέκονται στην οργάνωση του μαθήματος, της ύλης και στη σχολική ζωή γενικότερα;

Όχι στην οργάνωση του μαθήματος αλλά σε άλλες δραστηριότητες σχολικές και εξωσχολικές

Λ) Γιατί ;

Τα παιδιά έχουν περισσότερο ενδιαφέρον όταν με κάποιο τρόπο νιώθουν κοντά τους τον γονέα, αλλά το μάθημα πρέπει να ελέγχεται αποκλειστικά από τον δάσκαλο!

Μ)) Πιστεύετε ότι οι γνώσεις σας για τη ΔΕΠ-Υ είναι επαρκείς; Θεωρείτε σκόπιμο να έχετε επί πλέον επιμόρφωση σχετικά με το θέμα;

Ποτέ δεν σταματά η βελτίωση της γνώσης.... Σε κάθε ευκαιρία με ενδιαφέρει να τις βελτιώνω.....

Ν) Παρατηρείτε κάποια μείωση του ενδιαφέροντος των γονέων για την επίδοση των παιδιών που πάσχουν σε σχέση με το ενδιαφέρον που έδειχναν στο δημοτικό σχολείο; Δυστυχώς αυτό είναι γεγονός..... καθώς προχωρούμε προς την Τρίτη τάξη τους βλέπουμε όλο και λιγότερο.....

Ξ) Αν ναι σε ποια τάξη του Γυμνασίου το παρατηρείτε και που το αποδίδετε;

Στην Τρίτη τάξη είναι εμφανές.... Μάλλον αποδέχονται την κατάσταση και ίσως νιώθουν απογοητευμένοι και ανήμποροι.... Το παίρνουν απόφαση; Παραιτούνται; ...

Σας ευχαριστώ θερμά για τη βοήθεια και την υπομονή σας.

Οι ερωτήσεις δομήθηκαν με βάση τη συνέντευξη που περιλαμβάνεται στη διδακτορική διατριβή της Ntinidou, Chrysanthi (2013, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5η: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Αρχικά, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω επειδή δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη. Σας βεβαιώνω ότι θα τηρήσω απόλυτη εχεμύθεια σε σχέση με τα προσωπικά σας δεδομένα και ότι τα στοιχεία που θα αναφερθούν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της μεταπτυχιακής εργασίας, που γνωρίζετε ότι εκπονώ στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Δέχεστε να γίνει ηχογράφηση της συνομιλίας μας;

1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

A) Φύλο

Γυναίκα

B) Σπουδές;

Μαθηματικό στο ΑΠΘ

Γ) Έτη προϋπηρεσίας;

4 χρόνια.

Δ) Σχολεία στα οποία υπηρετήσατε;

Μόνο Γυμνάσια .

E) Ποιες είναι οι γνώσεις σας σε σχέση με τη ΔΕΠ-Υ

Μεταπτυχιακό στην Ειδική Αγωγή.

ΣΤ) Πόσο συχνά συναντάτε μαθητές με διαγνωσμένη ΔΕΠ-Υ;

Κάθε χρόνο... 3 σίγουρα.

Z) Πόσο συχνά υποψιάζεστε ότι κάποιο παιδί πάσχει από τη ΔΕΠ-Υ αλλά δεν έχει γίνει διάγνωση;

Αρκετά συχνά ... δηλαδή ..υπάρχουν παιδιά ...που μπορεί να εντοπίσω.

H) Τι ενέργειες κάνετε σ' αυτήν την περίπτωση;

Ε.. θα προσπαθήσω να το προτείνω να... επισκεφτούν το ΚΕΔΥ.... στο γονέα.

2. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

A) Επιθυμείτε τη συνεργασία με τους γονείς στο Γυμνάσιο;

Ναι

B) Γιατί;

Βοηθάμε πιο πολύ το παιδί, αλλά και στις μεθόδους .. πρέπει να υπάρχει συνεργασία.

Γ) Σε ποιο επίπεδο νομίζετε ότι χρειάζεται η συνεργασία;

Ε σίγουρα ναι ..ε.. παρεμβατική κυρίως αλλά και συμβουλευτική προς τους γονείς.

Δ) Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι μαθητές που έχουν τη διαταραχή σ' αυτήν την ηλικία;

Καμιά φορά με... υπερκινητικότητα ή άλλες φορές στη συμπεριφορά ...αντιδραστική συμπεριφορά... αδιαφορία..

E) Πως τις αντιλαμβάνεστε ;

Από τη συμπεριφορά ..

ΣΤ) Πόσο προβληματικές είναι για τη λειτουργία της τάξης;

Είναι πρόβλημα γιατί θα θελήσει το παιδί αυτό να μιλήσει με τους γύρω και θα αποσπά την προσοχή και από τα άλλα παιδιά .

Z) Ποια και πόσο σημαντικά προβλήματα σας δημιουργούν εσάς;

Είναι διαχωρίσιμα όταν είναι λίγα παιδιά.

- Η) Πως αντιμετωπίζετε την απουσία διάθεσης του γονέα για συνεργασία;
Προσπαθώ για την επικοινωνία, δεν το αφήνω.
- Θ) Ποια αποτελέσματα υπάρχουν στο μαθητή όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού;
Κυρίως θετικά στη συμπεριφορά.

3. ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

- Α) Πόσο συχνά επικοινωνούν οι γονείς μαζί σας;
Μέτρια και προς τα κάτω.
Σε ποιο χώρο;
Στο σχολείο. Μου έχει τύχει να ανταλλάξω κινητά και να μιλάω, αλλά σε μία μόνο περίπτωση.
- Β) Ποιος αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για μια συνάντηση;
Περισσότερο εγώ..
- Γ) Με ποιους τρόπους γίνεται η επικοινωνία;
Δια ζώσης κυρίως αλλά και τηλεφωνικά ..
- Δ) Υπάρχει Προκαθορισμένος χρόνος επικοινωνίας;
Ναι, αν και συνήθως δεν έρχονται στην προκαθορισμένη ώρα αλλά εκτός..
Μπορούν να επικοινωνήσουν αν παραστεί ανάγκη;
Ναι, ναι.
- Ε) Κρατάτε σημειώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ή συνάντηση;
Κρατάω στην τάξη, ώστε να μην ξεχνάω να τα πω στη συνάντηση.

4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

- Α) Τι ενδιαφέρει συνήθως τους γονείς;
Ε... επιδόσεις, αλλά εγώ τονίζω και τη συμπεριφορά.
- Β) Σας ρωτούν τις μεθόδους σας ή τις πρακτικές που χρησιμοποιείτε;
Ναι
- Γ) Εσείς δίνετε πληροφορίες γι' αυτά τα θέματα;
Ναι, ναι, ναι
- Δ) Εσείς παίρνετε πληροφορίες για το πως οι γονείς αντιμετωπίζουν οι γονείς τα παιδιά εκτός σχολείου ;
Διακριτικά, απέξω απέξω.
- Ε) Πόσο σημαντικές είναι για εσάς και τη διαχείριση του παιδιού οι πληροφορίες αυτές; (να δώσουν παραδείγματα)
Σίγουρα θα ρωτήσω, πως διαβάζει στο σπίτι, πόσες ώρες... αν είναι μόνο του στο δωμάτιο... αν έχει τηλεόραση...
ΣΤ) Θα θέλατε να μάθετε πληροφορίες για την κατάσταση στο περιβάλλον του μαθητή;
Ναι, ναι, ναι..
- Ζ) Γιατί θέλετε η δεν θέλετε ;
Ναι... για να μπορέσω να τον διαχειριστώ και το μαθητή...
- Η) Είναι πρόθυμοι οι γονείς να μιλήσουν για πιο «ακανθώδη θέματα»
Όχι πάντα.
- Θ) Που το αποδίδετε αυτό ; (είτε είναι πρόθυμοι είτε δεν είναι)
Στο ότι συνήθως αφορούν προσωπικές στιγμές.. καταστάσεις και διστάζουν.. δεν το λένε κατευθείαν.

Ι) Εσείς θίγετε τέτοια θέματα (π.χ. αλλαγή διάθεσης του μαθητή);
Διακριτικά. Θα ξεκινήσω με αφορμή τα γεγονότα της τάξης και θα ... αναφερθώ.

Κ) Γιατί τα θίγετε ή δεν τα θίγετε ;

Για να βοηθήσω το παιδί, να ξέρω πως θα το προσεγγίσω...

Λ) Συζητάτε μαζί τους τον τρόπο αντιμετώπισης του μαθητή στο σχολείο και στο σπίτι ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη αντιμετώπιση σε σχέση και με την καθοδήγηση των ειδικών;

Ε ναι, αλλά δεν έχουν πάντα επαφή με κάποιο ειδικό που να μπορεί να δώσει οδηγίες για τα μαθηματικά.. υπάρχει πάντως συζήτηση και αν υπάρχουν ζητάω να τις εφαρμόσω.

Μ) Για ποιους λόγους το κάνετε η δεν το κάνετε ;

Ε ναι, για τη βοήθεια των παιδιών.

5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Α) Ποιο είναι το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων με τους οποίους υπάρχει πιο εύκολη συνεργασία;

Σίγουρα το οικονομικό βοηθάει, δηλαδή για να το στείλει σε κάποιο ειδικό... τώρα για το μορφωτικό ...μου έχει τύχει μορφωμένος γονέας να δημιουργεί πρόβλημα , μου έχει τύχει και λιγότερο μορφωμένος να συνεργάζεται ... εξαρτάται πιο πολύ από το χαρακτήρα...

Β) Ποιοι γονείς σας αντιμετωπίζουν καχύποπτα;

Αυτοί που δεν θέλουν να παραδεχτούν το πρόβλημα ...και βρίσκουν προφάσεις.

Γ) Ποια είναι κυρίως τα «σημεία τριβής»;

Συνήθως δικαιολογούν την αμέλεια ή την κακή συμπεριφορά...

Δ) Η επικοινωνία είναι το ίδιο εύκολη ή δύσκολη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς ή υπάρχουν διαφοροποιήσεις κατά περιόδους; και πότε ;

Στο πρώτο τετράμηνο έρχονται περισσότερο ... μετά το αφήνουν ... και πριν τις εξετάσεις μπορεί να έρθει κάποιος...

Ε) Εάν υπάρχουν διαφοροποιήσεις που τις αποδίδετε ;

Οι βαθμοί τους ενδιαφέρουν

ΣΤ) Υπάρχουν τεχνικές που χρησιμοποιείτε και σας βοηθούν να βελτιώσετε την επικοινωνία;

Το τετράδιο επικοινωνίας που έχω στην τάξη. Δηλαδή αν δεν τους βρίσκω το γράφω στο τετράδιο και λέω στους μαθητές να το δείξουν....

Ζ) Από που τις μάθατε ;

Από τα σεμινάρια αλλά και από την πρακτική.

Η) Εάν όχι : γιατί δεν χρησιμοποιείτε τεχνικές επικοινωνίας ;

Θ) Ποιος από τους γονείς σας επισκέπτεται συχνότερα;

Η μητέρα

Ι) Με ποιόν είναι ευκολότερη η επικοινωνία;

Πάλι με τη μητέρα..

Κ) Θεωρείτε ότι οι γονείς πρέπει να εμπλέκονται στην οργάνωση του μαθήματος, της ύλης και στη σχολική ζωή γενικότερα;

Να εμπλακούν στη δουλειά όχι... αλλά να υπάρχει μια προετοιμασία στο σπίτι ναι.. ίσως..

Λ) Γιατί ;

Καμιά φορά ναι... όταν εμπλέκονται ...δημιουργούν πρόβλημα...

- Μ) Πιστεύετε ότι οι γνώσεις σας για τη ΔΕΠ-Υ είναι επαρκείς; Θεωρείτε σκόπιμο να έχετε επί πλέον επιμόρφωση σχετικά με το θέμα;
Επαρκούν.... Όμως γενικά είμαι υπέρ της επιπλέον επιμόρφωσης....
- Ν) Παρατηρείτε κάποια μείωση του ενδιαφέροντος των γονέων για την επίδοση των παιδιών που πάσχουν σε σχέση με το ενδιαφέρον που έδειχναν στο δημοτικό σχολείο;
Το ενδιαφέρον εξασθενεί μετά τους ελέγχους του πρώτου τετραμήνου....
- Ξ) Αν ναι σε ποια τάξη του Γυμνασίου το παρατηρείτε και που το αποδίδετε;
Μέχρι τότε έχουν περισσότερο άγχος και επικοινωνούν πιο συχνά.... Αργότερα νιώθουν να ξέρουν τι να περιμένουν

Σας ευχαριστώ θερμά για τη βοήθεια και την υπομονή σας.

Οι ερωτήσεις δομήθηκαν με βάση τη συνέντευξη που περιλαμβάνεται στη διδακτορική διατριβή της Ντινίδου, Chrysanthi (2013, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6η: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΓΟΝΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Αρχικά, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω επειδή δεχθήκατε να μου παραχωρήσετε αυτή τη συνέντευξη. Σας βεβαιώνω ότι θα τηρήσω απόλυτη εχεμύθεια σε σχέση με τα προσωπικά σας δεδομένα και ότι τα στοιχεία που θα αναφερθούν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν αυστηρά και μόνο για να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα της μεταπτυχιακής εργασίας, που γνωρίζετε ότι εκπονώ στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης. Δέχεστε να γίνει ηχογράφηση της συνομιλίας μας;

1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.

A) Φύλο

Άνδρας

B) Σπουδές;

Σπούδασα Ελληνική Φιλολογία στο ΑΠΘ

Γ) Έτη προϋπηρεσίας;

Έχω 26 χρόνια συνολικής υπηρεσίας σε Γυμνάσια και Λύκεια.

Δ) Σχολεία στα οποία υπηρετήσατε;

Είπα, σε ΓΕΛ και Γυμνάσια.

E) Ποιες είναι οι γνώσεις σας σε σχέση με τη ΔΕΠ-Υ;

Επιμορφωτικά σεμινάρια.

ΣΤ) Πόσο συχνά συναντάτε μαθητές με διαγνωσμένη ΔΕΠ-Υ;

Είναι συχνό σύνδρομο αλλά όχι πάντα διαγνωσμένο.

Z) Πόσο συχνά υποψιάζεστε ότι κάποιο παιδί πάσχει από τη ΔΕΠ-Υ αλλά δεν έχει γίνει διάγνωση;

Μερικές περιπτώσεις σε κάθε τάξη... πάντα υπάρχουν.

H) Τι ενέργειες κάνετε σ' αυτήν την περίπτωση;

Προσπαθώ να βάλω σε υποψίες τον γονέα. Δεν το αναφέρω ευθέως.... Δεν είναι πρόθυμοι να το ακούσουν πάντα...

2. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

A) Επιθυμείτε τη συνεργασία με τους γονείς στο Γυμνάσιο;

Ναι, πάντα.

B) Γιατί;

Εε.... βοηθάει στη διαχείριση των μαθητών με θετικό τρόπο.

Γ) Σε ποιο επίπεδο νομίζετε ότι χρειάζεται η συνεργασία;

Βοήθεια στις εργασίες που βάζουμε στο σπίτι, επίβλεψη.... νουθεσία....

Δ) Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν οι μαθητές που έχουν τη διαταραχή σ' αυτήν την ηλικία;

Είναι απαράδεκτα ανήσυχοι, αγωνιούν να έχουν το ενδιαφέρον για τα κατορθώματά τους Κυρίως τα αγόρια.... των συμμαθητών τους.... και.... δεν εστιάζουν την προσοχή τους στο μάθημα ακόμη κι όταν το προσπαθούν..

E) Πως τις αντιλαμβάνεστε ;

Δεν κρύβονται.... (γέλια)

ΣΤ) Πόσο προβληματικές είναι για τη λειτουργία της τάξης;

Εμποδίζει τους υπόλοιπους να συγκεντρωθούν Χαλάει το κλίμα του μαθήματος... βγαίνουμε εκτός προγράμματος συχνά...

Ζ) Ποια και πόσο σημαντικά προβλήματα σας δημιουργούν εσάς;

Πρέπει να διακόπτω διαρκώς για παρατηρήσεις, να τους αλλάζω θέσεις κλπ.

Η) Πως αντιμετωπίζετε την απουσία διάθεσης του γονέα για συνεργασία;

Δεν μπορώ να παρακαλάω για το αυτονόητο.... αν η κατάσταση είναι έκρυθμη θα γίνω αυστηρός..... πάντα στα πλαίσια του ρόλου μου.. Συχνά ωστόσο οι γονείς έχουν θρασύτερη συμπεριφορά απ' των παιδιών τους!

Θ) Ποια αποτελέσματα υπάρχουν στο μαθητή όταν υπάρχει συνεργασία μεταξύ γονέα και εκπαιδευτικού;

Υπάρχουν. Σχεδόν πάντα τα παιδιά θέλουν την αποδοχή του γονιού.... Δεν θέλουν να μαθαίνει άσχημα νέα....

3. ΜΟΡΦΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Πόσο συχνά επικοινωνούν οι γονείς μαζί σας;

Εξαρτάται....

Σε ποιο χώρο;

Στο σχολείο.

Β) Ποιος αναλαμβάνει την πρωτοβουλία για μια συνάντηση;

Οι γονείς, εκτός από ιδιαίτερες περιπτώσεις.

Γ) Με ποιους τρόπους γίνεται η επικοινωνία;

Δια ζώσης κυρίως και πιο σπάνια τηλεφωνικά ή... με επιστολή.

Δ) Υπάρχει Προκαθορισμένος χρόνος επικοινωνίας;

Προβλέπεται από το νόμο ...και ορίζεται χρόνος που δεχόμαστε γονείς.

Μπορούν να επικοινωνήσουν αν παραστεί ανάγκη;

Φυσικά, με το γραφείο κατ' αρχάς και μετά με μένα...

Ε) Κρατάτε σημειώσεις προκειμένου να διευκολυνθεί ή συνάντηση;

Λεπτομερείς.... Πότε δεν έχει τετράδιο, πότε ήταν αδιάβαστος, πότε τον εξέτασα προφορικάκαι κάποιες για τη συμπεριφορά στην τάξη.

4. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Α) Τι ενδιαφέρει συνήθως τους γονείς;

Μπορώ να πω μόνο οι βαθμοί.

Β)Σας ρωτούν τις μεθόδους σας ή τις πρακτικές που χρησιμοποιείτε;

Όχι.

Γ)Εσείς δίνετε πληροφορίες γι' αυτά τα θέματα;

Μόνο όταν υπάρχει ενδιαφέρον..

Δ) Εσείς παίρνετε πληροφορίες για το πως οι γονείς αντιμετωπίζουν οι γονείς τα παιδιά εκτός σχολείου ;

Αν ...υπάρχει κάποια υποψία για κάποιου είδους πρόβλημα...

Ε) Πόσο σημαντικές είναι για εσάς και τη διαχείριση του παιδιού οι πληροφορίες αυτές; (να δώσουν παραδείγματα)

Κάποιες φορές πολύτιμες.... φωτίζονται διάφορα θέματα και συμπεριφοράς και μαθησιακά....

ΣΤ) Θα θέλατε να μάθετε πληροφορίες για την κατάσταση στο περιβάλλον του μαθητή;

Πολύ..

- Z) Γιατί θέλετε η δεν θέλετε ;
 Με προστατεύουν από κακοτοπιές... Ξέρεις να θίξω κάποιο ευαίσθητο θέμα.....
 π.χ. ορφανό παιδί.... Ή... να έχω μεγάλες απαιτήσεις
- H) Είναι πρόθυμοι οι γονείς να μιλήσουν για πιο «ακανθώδη θέματα»;
 Όχι. καθόλου
- Θ) Που το αποδίδετε αυτό ; (είτε είναι πρόθυμοι είτε δεν είναι)
 Στο φύλο μου... εμπιστεύονται περισσότερο τις γυναίκες...
- I) Εσείς θίγετε τέτοια θέματα (π.χ. αλλαγή διάθεσης του μαθητή);
 Ναι, όταν είμαι σίγουρος ότι υπάρχει κάτι..
- K) Γιατί τα θίγετε ή δεν τα θίγετε ;
 Για να βρεθεί λύση!
- Λ) Συζητάτε μαζί τους τον τρόπο αντιμετώπισης του μαθητή στο σχολείο και στο σπίτι ώστε να υπάρχει ομοιόμορφη αντιμετώπιση σε σχέση και με την καθοδήγηση των ειδικών;
 Όταν με ρωτούν....,
- M) Για ποιους λόγους το κάνετε η δεν το κάνετε ;
 Για βελτίωση του μαθητή και της τάξης.

5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

- A) Ποιο είναι το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων με τους οποίους υπάρχει πιο εύκολη συνεργασία;
 Μάλλον προς το υψηλό..
- B) Ποιοι γονείς σας αντιμετωπίζουν καχύποπτα;
 Οι προκατειλημμένοι, αυτοί που δικαιολογούν τα πάντα... και .. στον εαυτό τους..
- Γ) Ποια είναι κυρίως τα «σημεία τριβής»;
 Οι βαθμοί..
- Δ) Η επικοινωνία είναι το ίδιο εύκολη ή δύσκολη κατά τη διάρκεια ολόκληρης της χρονιάς ή υπάρχουν διαφοροποιήσεις κατά περιόδους; και τότε ;
 Πριν τους βαθμούς
- E) Εάν υπάρχουν διαφοροποιήσεις που τις αποδίδετε ;
 Προσπαθούν να προλάβουν κακούς ελέγχους....
- ΣΤ) Υπάρχουν τεχνικές που χρησιμοποιείτε και σας βοηθούν να βελτιώσετε την επικοινωνία;
 Το τετράδιο επικοινωνίας. Τα παιδιά έχουν τετράδιο με το οποίο επικοινωνούμε καθημερινά με τους γονείς.
- Z) Από που τις μάθατε ;
 Στο Πανεπιστήμιο;
- H) Εάν όχι : γιατί δεν χρησιμοποιείτε τεχνικές επικοινωνίας ;

- Θ) Ποιος από τους γονείς σας επισκέπτεται συχνότερα;
 Η μητέρα.
- I) Με ποιόν είναι ευκολότερη η επικοινωνία;
 Δεν βρίσκω διαφορά..
- K) Θεωρείτε ότι οι γονείς πρέπει να εμπλέκονται στην οργάνωση του μαθήματος, της ύλης και στη σχολική ζωή γενικότερα;
 Όχι .
- Λ) Γιατί ;

Δεν υπάρχει λόγος, οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν τη δουλειά τους... γι' αυτά τα θέματα υπάρχει ο σύμβουλος...

Μ) Πιστεύετε ότι οι γνώσεις σας για τη ΔΕΠ-Υ είναι επαρκείς; Θεωρείτε σκόπιμο να έχετε επί πλέον επιμόρφωση σχετικά με το θέμα;

Ναι είναι επαρκείς... μόνο αν υπάρξει ιδιαίτερα δύσκολη περίπτωση.... Ίσως...

Ν) Παρατηρείτε κάποια μείωση του ενδιαφέροντος των γονέων για την επίδοση των παιδιών που πάσχουν σε σχέση με το ενδιαφέρον που έδειχναν στο δημοτικό σχολείο; Πάντα σε σχέση μ' αυτά που μου περιγράφουν και οι γονείς και οι γνωστοί και συνάδελφοι δάσκαλοι..... Κάποια στιγμή μετά τη Δευτέρα τάξη.... Μειώνεται....

Ξ) Αν ναι σε ποια τάξη του Γυμνασίου το παρατηρείτε και που το αποδίδετε;

Είπαμε.... Προς τη Δευτέρα τάξη Τι να πω.... μάλλον αρχίζουν να προσανατολίζονται σε τεχνική εκπαίδευση.... Συμβιβάζονται

Σας ευχαριστώ θερμά για τη βοήθεια και την υπομονή σας.

Οι ερωτήσεις δομήθηκαν με βάση τη συνέντευξη που περιλαμβάνεται στη διδακτορική διατριβή της Ntinidou, Chrysanthi (2013, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), Απόψεις και στάσεις εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και γονέων για τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΠΟΣΟΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΠΜΣ) ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Αγαπητοί συνάδελφοι εκπαιδευτικοί

Σας παρακαλώ θερμά να διαθέσετε λίγο από το χρόνο σας για να συμπληρώσετε το παρόν ερωτηματολόγιο, προκειμένου να συμβάλλετε στην πραγματοποίηση της έρευνας που διεξάγω στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας μου.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και εγγυώμαι τη μυστικότητα των απαντήσεων οι οποίες θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας.

Σας παρακαλώ να απαντήσετε με ειλικρίνεια ώστε να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων.

Ευχαριστώ εκ των προτέρων για την πολύτιμη βοήθεια.

e-mail eur.vas@gmail.com . Τηλέφωνο επικοινωνίας 6946405570.

Με εκτίμηση
Βασιλειάδου Ευρυδίκη Κοινωνιολόγος ΠΕ78

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«Συνεργασία εκπαιδευτικών και γονέων μαθητών με ΔΕΠ-Υ που φοιτούν στο Γυμνάσιο»

1^ο Μέρος: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

- 1) ΦΥΛΟ : α. Άντρας β. Γυναίκα
- 2) ΗΛΙΚΙΑ 22-30 31-40 41-50 51 και άνω
- 3) ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ: ΠΕ.....
- 4) ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΤΗ :
- 5) ΤΥΠΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ: Γυμνάσιο ΓΕΛ ΕΠΑΛ
- 6) ΤΑΞΗ ΣΤΗΝ ΟΠΟΙΑ ΔΙΔΑΣΚΕΤΕ: Α' Β' Γ' ΟΛΕΣ
- 7) ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ: Αγροτική Ημιαστική Αστική
- 8) ΣΠΟΥΔΕΣ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΚΟΥ ΠΤΥΧΙΟΥ:
- Άλλο πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Μεταπτυχιακό
- Διδακτορικό
- Άλλες σπουδές.....
- 9) ΣΧΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ : Μόνιμος Αναπληρωτής Ωρομίσθιος

2^ο Μέρος: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ - ΓΟΝΕΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

Α) ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΟΔΟ ΚΑΙ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΔΕΠ-Υ

1. Πόσο σημαντική θεωρείτε τη συνεργασία εκπαιδευτικού – γονέα για τη σχολική πρόοδο των μαθητών με ΔΕΠ-Υ;

1 = ελάχιστα σημαντική 2 = λίγο σημαντική 3 = αρκετά σημαντική, 4 = πολύ σημαντική

2. Ποιοι πιστεύετε ότι πρέπει να είναι οι στόχοι της συνεργασίας - επικοινωνίας εκπαιδευτικού - γονέα; (Κυκλώστε μία ή περισσότερες απαντήσεις.)

1	Ενημέρωση των γονέων σχετικά με την πρόοδο
2	Ανταλλαγή πληροφοριών εκπαιδευτικών-γονέων
3	Ενθάρρυνση των γονέων <u>να υποστηρίξουν αυτά τα παιδιά</u>
4	Υπόδειξη τρόπων με τους οποίους οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά <u>τους</u>

3. Πόσο συντελεί κατά τη γνώμη σας η συνεργασία και η συχνή επικοινωνία των γονέων με το σχολείο, στη βελτίωση :

	Καθόλου	Λίγο	Πολύ	Πάρα πολύ
1	Της ασφάλειας των μαθητών			
2	Των τεχνικών και κτιριακών υποδομών			
3	Της διοργάνωσης προγραμμάτων και εκδηλώσεων			
4	Της εξασφάλισης πρόσθετων παροχών από άλλες πηγές			
5	Των σχέσεων των μαθητών μεταξύ τους			
6	Των σχέσεων μαθητών και εκπαιδευτικών			
7	Της αποδοχής των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά τους			
8	Του γενικότερου σχολικού κλίματος			

4. Πόσο σημαντικές ή μη θεωρείτε τις παρακάτω πληροφορίες, που πρέπει να παρέχονται από τον εκπαιδευτικό στο γονέα;						
Πληροφορίες προς τους γονείς σχετικές με :		Εντελώς ασήμαντες	Ασήμαντες	Μικρής σημασίας	Σημαντικές	Πολύ σημαντικές
1	Γενικότερες αδυναμίες των μαθητών					
2	Προβλήματα συμπεριφοράς των μαθητών					
3	Δυνατότητες και κλίσεις των μαθητών					
4	Επίπεδα σχολικής επίδοσης					
5	Το εκπαιδευτικό σύστημα τα προβλήματά του και οι προοπτικές του					
6	Προγραμματισμένες σχολικές δραστηριότητες					
7	Γενικότερα προβλήματα του σχολείου					
8	Προβλήματα του τμήματος					
9	Συμπεριφορά των συμμαθητών					

Β) ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΑΦΩΝ ΓΟΝΕΩΝ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

1. Στο σχολείο σας υπάρχει πρόγραμμα επισκέψεων των γονιών;

1= ναι

2 = όχι

2. Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ότι οι επαφές γονέων-εκπαιδευτικών μειώνονται στο Γυμνάσιο σε σχέση με το Δημοτικό σχολείο (για μαθητές με ΔΕΠ-Υ)

1= δεν συμφωνώ, 2= συμφωνώ λίγο, 3=συμφωνώ αρκετά, 4= συμφωνώ πολύ

3. Ανταποκρίνονται οι γονείς στις σχολικές συναντήσεις;

1 = ελάχιστα

2 = λίγο

3 = αρκετά

4 = πάρα πολύ

4. Με ποιους τρόπους και σε ποιους χώρους γίνεται πιο συχνά η επικοινωνία εκπαιδευτικών-γονέων					
Τρόποι επικοινωνίας		Ποτέ	Σπάνια	Συχνά	Πολύ συχνά
1	Προγραμματισμένες συναντήσεις από το σχολείο				
2	Επίσκεψη όταν επιθυμεί ο γονέας				
3	Τηλεφωνικώς από τον καθηγητή όταν υπάρχει ανάγκη				
4	Μέσω τετραδίου επικοινωνίας				
5	Σε χώρους εκτός σχολείου				

5.Στις παρακάτω προτάσεις κυκλώστε την απάντηση (1 έως 6) που εκφράζει την άποψή σας σχετικά με το πόσο επηρεάζουν οι παρακάτω παράγοντες τη συχνότητα των επισκέψεων των γονέων στο σχολείο.

Παράγοντες που επηρεάζουν τη συχνότητα των επισκέψεων των γονιών στο σχολείο		Καθόλου	Λίγο	αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
1	Το μορφωτικό επίπεδο των γονιών					
2	Το κοινωνικό υπόβαθρο των γονιών					
3	Το επάγγελμα των γονιών					
4	Η εθνικότητα των γονιών					
5	Η ηλικία των μαθητών					
6	Το φύλο των μαθητών					

Γ) ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΟΝΕΩΝ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

1. Πόσο σημαντική για τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων είναι η αποδοχή του προβλήματος της ΔΕΠ-Υ από το γονέα του πάσχοντα μαθητή;				
Καθόλου	Λίγο σημαντική	Αρκετά σημαντική	Πολύ σημαντική	Καθοριστική

2 Ποιοι από τους παρακάτω παράγοντες θεωρείτε ότι μπορεί να επηρεάζουν αρνητικά τη συνεργασία των γονέων με τους εκπαιδευτικούς; (Κυκλώστε μία ή περισσότερες απαντήσεις)	
1	Η ηλικία του μαθητή
2	Η καχυποψία του γονέα για το σχολείο
3	Η αλαζονική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού
4	Η μη αποδοχή του προβλήματος από τον γονέα
5	Η κόπωση του γονέα από προηγούμενες ατελέσφορες προσπάθειες
6	Το μορφωτικό επίπεδο του γονέα
7	Η έλλειψη χρόνου και οι επαγγελματικές υποχρεώσεις του γονέα
8	Οι προσπάθειες παρέμβασης των γονέων στο εκπαιδευτικό έργο
9	Οι γονείς δεν μιλούν την ελληνική γλώσσα

3. Αναφέρετε κάποιο άλλο παράγοντα που μπορεί κατά τη γνώμη σας να δυσχεράνει τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών που πάσχουν από ΔΕΠ-Υ και φοιτούν στο Γυμνάσιο

.....

Δ) ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΟΝΕΩΝ – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΔΕΠ-Υ

1. Με ποιες από τις παρακάτω προτάσεις θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά η επικοινωνία εκπαιδευτικού – γονέων; (Κυκλώστε μία ή περισσότερες απαντήσεις)	
1	Παροχή σαφών εξηγήσεων στους γονείς
2	Χρήση ανεπίσημης και καθημερινής γλώσσας
3	Δημιουργία ενός άνετου και φιλόξενου περιβάλλοντος
4	Ανάπτυξη φιλικής και προσωπικής επαφής
5	Προγραμματισμένες συναντήσεις με τους γονείς στο γραφείο των εκπαιδευτικών

2. Αναφέρετε κάποιο άλλο παράγοντα που μπορεί κατά τη γνώμη σας να βελτιώσει τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων των μαθητών που πάσχουν από ΔΕΠ-Υ και φοιτούν στο Γυμνάσιο

.....

Ευχαριστώ πολύ για τη συνεργασία